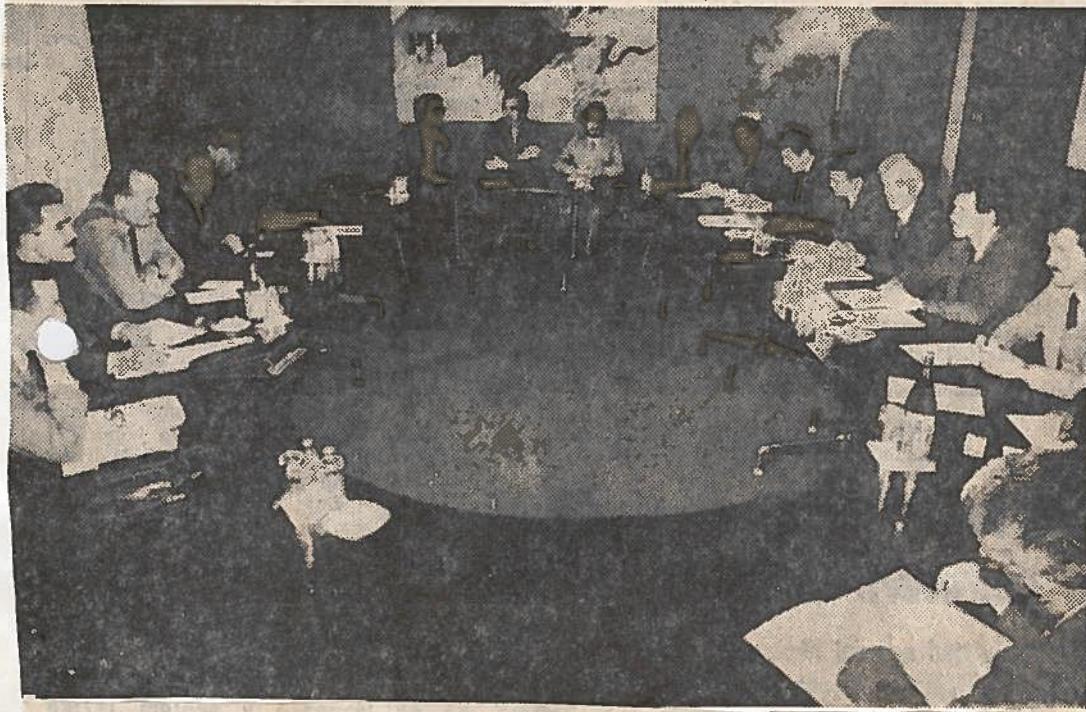

Delegacija SZDL Srbije na obisku pri SKGZ v Trstu, Gorici in Čedadu

V razgovorih na sedežu SKGZ poudarjen interes po razširitvi medsebojnega sodelovanja in po ohranitvi odprte meje - Razgovor s slovenskimi gospodarstveniki in športniki - Sprejem pri predsedniku deželnega sveta Colliju

PRIRODNI
DNEVNIK,
2.12.1982

Razširiti in okrepliti sodelovanje med Slovensko kulturno - gospodarsko zvezo in republiško konferenco Socialistične zveze delovnega ljudstva SR Srbije ter dati v tem smislu skupen prispevki sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo v sedanjem težkem gospodarskem položaju, to je bila vsebina in smisel včerajnjega in današnjega obiska RK SZDL Srbije pri SKGZ v Trstu, Gorici in Čedadu.

Delegacija SZDL Srbije, ki jo vodi predsednik Vukoje Bulatović, se ujata pa jo še predsednik kome je za mednarodne odnose Ljuba Josipović in sekretar skupščine gospodarske zbornice SR Srbije Radivoj Milošević, je začela svoj obisk z razgovori na sedežu Slovenske kulturno - gospodarske zveze, kjer je sprejel predsednik Boris Race z drugimi predstavniki naše osrednje manjinski organizacije. Predsednik Race je uvodoma obširno seznanil goste iz SR Srbije s položajem slovenske narodne skupnosti v Italiji in z njenimi naporji, ki jih je strnil v štiri bistvene točke: 1. boj za enakopravnost z zahtovo, da se pravice Slovencev ustanovijo in vsakdanji boj proti krivicam in z zantevami, da se dosledno izvajajo vse doslej priznane narodnostne pravice; 2. intenzivna dejavnost manjine na vseh področjih družbenega življenja, razvijanje uničenega gospodarstva, prisotnost v politiki, dejavnost v kulturi, športu, založništvu itd.; 3. povezovanje z matičnim narodom na vseh področjih in z vsemi institucijami do neposrednih osebnih stikov; 4. naslonitev na napredne sile italijanske družbe, za katere je boj za demokratične odnose tudi boj za narodnostne pravice manjšin. Race je po izčrpnom prikazu dolgoravnega postopka za sprejem globalnega za-

staviti prejšnjega stanja, čeprav ceno razumevanje s strani vseh dejavnikov zlasti v Sloveniji, da se bogato življenje ob meji ne bi ustavilo, je poudaril Race.

Slovenci v Italiji zato pričakujemo, da bodo v najkrajšem času odpravljene vse omejitve v zvezi z maloobmernim prometom, obenem pa želimo dati svoj prispevki k poglobitvi sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, k razvijanju industrijske kooperacije na visji ravni kot trajnemu jamstvu za odprtomejo.

Predsednik RK SZDL Srbije Bulatović je v uvodu svojih izvajanj poudaril vso podporo in zanimanje ne samo SR Srbije pač pa vse Jugoslavije za življenje in prizadevanja slovenske manjnine v Italiji in izrazil upanje, da bodo te zadeve urejene na osnovi zakona, ki se pravilja. Dejal je, da je prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo dalo dobre rezultate, a je pri tem izrecno še enkrat poudaril važnost položaja manjšin. Vprašanje narodnosti je stvar naše temeljne politične filozofije in eden od temeljev obstoja Jugoslavije in zato verujemo - je dejal Bulatović - da je priznanje vseh pravic narodom in narodnostim edina pravilna politika in stvar mēdsebojnega zaupanja. Bulatović je nato dejal, da pada obisk delegacije SZDL Srbije pri SKGZ v pravi čas, ki zahteva od vseh novih naporov za obvladovanje težkega gospodarskega položaja v Jugoslaviji, da pa smo zaskrbljeni zaradi drastičnosti ukrepov in za njihove posledice, če bi sedanji režim restrikcij trajal dalj časa. Odstranjevanje posledic ukrepov ZIS s posebnimi dovoljenji je le rešitev v sili in ne more vzpo-

la - je poudaril Bulatović, toda gospodarski položaj in stanje plačilne bilance so nam narekovali stroge administrativne ukrepe za stabilizacijo gospodarstva. Ti ukrepi so začasni, vendar niso kratkoročni, kar pa ne pomeni, da ne bi prišlo do nekaterih nujnih sprememb predvsem kar zadeva maloobmerni promet. Poudarjam, naši ukrepi niso naperjeni proti sodelovanju in njihovi nameni niso zapirati to odprto mejo, zato moramo zdaj narediti vse, da naše sodelovanje okrepimo na vseh področjih, kjer tudi vi razvijate svojo dejavnost, da najdemo nove pobude in da predvsem v gospodarstvu dosežemo višjo kvalitetno raven sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, da ustvarimo konkretne oblike industrijske kooperacije in skupnih investicij za nastopanje na tretih tržiščih, da razširimo blagovno menjavo itd.

Na koncu je predsednik Bulatović spregovoril še o pomenu vpliva informacijskih sredstev na javno mnenje, zlasti še v tem času.

Izvajanja predsednika Bulatovića je nekaterimi mislimi in predlogi v Jugoslaviji in v Italiji, pa glede možnosti raznih oblik gospodarskega sodelovanja dopolnil še ki je naravna vez med državama. sekretar skupščine trgovinske zbornice Srbije Radivoj Milošević, razgovor med delegacijama pa je zaodprtost proti svetu, ni spremenil

Zasedanje o manjšinah

V soboto, 31. januarja, in v nedeljo, 1. februarja, bo v Vidmu vsedržavno zasedanje na temo: jezikovne manjšine v Italiji — nezaščitene etnično-jezikovne skupnosti in demokratična država. Zasedanje prireja Demokratična zveza (Lega democratica) v sodelovanju s kulturnim krožkom Studenci iz Špetra ob Nadiži in skupine »Ricerca e presenza« iz Gorice. Pobuda izhaja iz ugotovitve, da se italijanski katoliški krogi doslej še niso sistematično spoprijeli z vprašanjem manjšin.

30. 1. 1981

Prirovnike
Gorice

Za stvarnost Benečije nadvse pomembni knjigi

ŠPETER — že izredno številno občinstvo, ki se je zbralo sinoči v dvorani špetskega občinskega sveta, je jasen dokaz zanimanja domačinov za vprašanja razvoja Beneške Slovenije in še zlasti za uveljavljanje pravic slovenske manjšine. Dodaten dokaz aktualnosti tega vprašanja pa je v dejstvu, da se je sinocnjega srečanja udeležilo veliko število političnih predstavnikov, v prvi vrsti županov beneskih občin. Tema okroglo mize, ki sta jo priredila Slovenski raziskovalni inštitut in Študijski center Nedža v okviru še trskih benečanskih kulturnih dnevvov sta bili dve novi knjigi, ki pobliže zadelata stvarnost Beneške Slovenije. Gre za objavo dokumentov dveh zasedanj, ki sta bili po vsebinu, po zamisli in tudi po obdobju, ko sta bili organizirani sicer različni, vendar pa obenem pomembni, predvsem kot tehnični prispevek k razpravi o bodočnosti Beneške Slovenije in k razvojnem izbiram, ki jih bo treba sprejeti če nočemo, da bi Beneška Slovenija v bodoče gospodarsko, kulturno in družbeno nadzadovala.

Prva knjiga, ki sta jo predstavila Dino Del Medico in Riccardo Rutar, vsebuje dokumentacijo zasedanja o smernicah za gospodarski in družbeni razvoj Beneške Slovenije, ki ga je gospodarska

komisija pri teritorialnem odboru SKGZ v Čedadu priredila junija leta v Vili Manin v Passarianu. Člani Slovenskega raziskovalnega inštituta iz Čedada so takrat predstavili rezultate več letnega dela: obravnavali so demografske, gospodarske in urbanistične aspekte stanja v Beneški Sloveniji, ob koncu pa nakanali hipoteze za izdelavo stvarnih razvojnih smernic.

Pavel Petričič pa je predstavil zbornik posegov na konferenci o etnično jezikovnih skupinah, ki jo je priredila videmška pokrajinska uprava maja 1978. Gre za obsežno knjigo, ki čeprav v ne dovolj urejeni obliki ohranja vse teze izrečene na takratni konferenci. Med temi je tudi neizpodobitna ugotovitev, da v videmški pokrajini že stoletja živi in dela slovenska narodnostna skupnost.

V dolgi in živahnji razpravi, ki je sledil, je bil govor predvsem o stvarnih vprašanjih sedanega razvojnega trenutka. Prišle so do izraza razlike v gledanju med tistimi, ki želijo avtonomni razvoj, manjšinsko zaščito, jasno bodočnost za Beneško Slovenijo in tistimi, ki v teki občini, ki jo je po zadnjih volitvah prevzela napredna domača uprava, nostalgično gledajo nazaj, v «lepem času», ko manjšinskega problema sploh ni bilo.

Rp. dnevnik
31/01/1981

Slovenska imena naših krajev 75.

B R E G

Brégu je ime dveh vaš: ime ne rabi razlage. It. uradno ime Bre-ga pri Dreki je Clabuzzaro, kar je po Musonijevi razlagi istovetno s poklicnim imenom klobučar. Pellegrini (Appunti sul dialetto e sulla toponomastica della Val Natisone, v. Val Natisone, UD 1972, str. 272) navaja tudi slov. obliko tega imena — očiten dvojnik ob Bre-gu — Klobučarji, furlansko obliko klabuzár in zgodovinsko obliko iz leta 1655 Clabuzzaro iz Corgnaličevega, imenika ter praviloma ugotavlja, da je toponim nastal iz priimka rajši kakor iz poklicnega imena: pozni zgodovinski zapis seveda podpira njegovo ugotovitev. Privednik: breški; prebivalci: m. Brežan, ž. Brežánka ali Bréška; predložna zveza: na/s.

Brégu v Terski dolini, privednik Bréški, prebivalci: m. Bréžan, mn. Bréžanti, ž. Bréščica, predložna zveza na/z ali v/p/iz. It. ime je Pers, l. 131a Pers de Sclavons (Cognali); Frau (Dizionario toponomastico Friuli Venezia Giulia, UD 1978, str. 91) razлага it. ime iz lat. pirus — hruška. Ne morem ne misliti, da je v tem primeru Brégu lahko naštaš iz it. oblike Pers z naslonitvijo na slov. občno ime breg; ali morebiti tudi narobe; iz prvotnega Breg po naslonitvi na toponim Pers pri Maianu je lahko nastalo tudi to ime: je moč izključiti tak vpliv v ono ali drugo smer točno ob jezikovni meji?

P. dnevnik
01/02/1988

nato izrecno spregovorja o zaščiti manjšin, dokazuje:

1. da mora država izdati pozitivne zaščite norme in za manjšino kot skupnost in ne kot seštevek posameznikov. Pri tem je De Siervo poudaril, da ni dovolj okvirni vsedržavni zakon za vse manjšine, oziroma, da tak zakon sploh ni nujno potreben, saj je treba upoštevati različnost posameznih zgodovinskih situacij, da se resnično zaščitijo manjšine na ozemlju, kjer so bile v zgodovini vedno prisotne. Pri tem pa je govornik poudaril, da ne nosi vse odgovornosti država, včasih je mnogo odvisno tudi od deželnih oblasti: razmejitev gorskih skupnosti, šolskih okrajev in zdravstvenih območij lahko bistveno vplivajo na razvoj neke skupnosti, če oblasti ob sprejetju

zapostavljenimi sloji ter zahteva pogoje za razvoj) in krščanski (osnova je človek, ki se hoče razvijati v povezavi s teritorijem na katerem živi). Barbina prva dva odklanja: nobene zaščite ne smo dali tistim, ki se nazivajo jezikovna manjšina ali nared, ampak le ljudem, ki se hočejo razvijati v skladu z razvojem svojega teritorija, je poudaril predstavnik KD, ki je s tem tudi dejansko zanikal obstoj manjšin kot skupnosti.

Poslanec Giovanni Galloni je nato pojasnil, kakšno naj bi bilo v bodču stališče KD. Dejal je, da je šele sedaj mogoče začeti z izvajanjem «pluralizma» na osnovi italijanske ustawe, ker so bila z osimskim sporazumom rešena še zadnja kočljiva mejna vprašanja («čeprav smo za to plačali in vzbudili nezadovoljstvo pri delu tržaškega prebivalstva, vendar se zdaj lahko lotimo manjšinskega vprašanja»). Medtem, ko se je Italija doslej ukvarjala z manjšinami kot s separatističnimi gibanji, se torej lahko danes, ko ni več nerešenih mejnih vprašanj in ne more biti več manjšina predmet pogajanj na osnovi reka: «do ut desz, resno loti tega vprašanja, ki naj pomeni razvoj institucionalnega, družbenega in kulturnega pluralizma v državi. Kako? Galloni pravi, da je to potrebno z okvirnim vsedržavnim zakonom za vse manjšine, ki bo prenesel postopek decentralizacije manjšinske problematike na deželno ravnen. To pa je treba narediti čimprej, da bi sedanje skupnosti ne «degenerirale» v avtonomistične in separatistične težnje.

In še nadaljnja precizacija: podal jo je podstajnik pri predsedstvu vlade Pier Giorgio Bressani (resnici na ljubo k besedi se je javil, knt »poslanec«) Zaščita, pravi Bressani, ne more biti enaka za vse. Tudi v okviru posameznih skupnosti obstajajo diferenciacije. Izhajati moramo vsekakor iz prištevanja manjšin, ki naj bo »osnova« za ugotavljanje obstoja manjšine, vendar ne za priznanje erakih zaščitnih norm za vse skupnosti. Zaščita, pravi še Bressani, je dinamični pojem in jo je treba torej prilagajati na osnovi zahtev manjšine, oziroma delov te manjšine, predvsem pa na osnovi njene angažiranosti in osveščenosti.

Tecza je zanimiva. Vsiljuje na se pripomba, da je prav primerna stopnja zaščite pogoj za angažiranost in osveščenost neke skupnosti, predvsem take, ki je bila tlačena celo stoletje ali pa še več. Zato je nenavadno že uporabimo zelo mil izraz, da nekdo postavlja na glavo tezo, ki jo je znanost že usvojila. Če pa k temu dodamo še, da naj bi bila po taki teoriji, osnova vsake razprave preštevanje manjšir (ki ga seveda odločno odklanjamo), je vsakršno vsebinsko obravnavanje teh predlogov odveč, saj so za nas — in tudi za druge jezikovne manjšine v Italiji — povsem nesprejemljivi.

B. Br,

rknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni «Doberdob», kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasužnjeni Evropi.

NA VIDEMSKEM ZASEDANJU O JEZIKOVNIH MANJŠINAH V ITALIJI

Odprtost demokratičnih kristjanov in zaprtost vidnih predstnikov KD

Uradni govorniki: za zaščito manjšin je zadolžena država z ustavo, neglede na njihovo številčnost - Barbina, Galloni in Bressani zagovarjali v razpravi nesprejemljiva restriktivna stališča glede zaščite

VIDEM — Vprašanje jezikovnih manjšin postaja v Italiji po dolgih letih molka in brezbrinosti čedalje aktualnejše. Za manjšinsko problematiko se vedno bolj zanimajo sredstva množičnega obveščanja, obravnavajo jo številne inštitucije in ustanove, nekatere politične stranke pa so že predložile več zakonskih osnutkov v parlamentu. Dve manjšini, nemška in francoska, sta že dosegli zaščitna dolžila; sedaj so na vrsti ostale: njihova zaščita in njihov razvoj bo sta tudi odraz pluralističnega pojmovanja družbe in države ter bosta velika obogatitev italijanske kulture.

S temi mislimi je časnikar Massimo Olmi včeraj odprl vsedržavno zasedanje o jezikovnih manjšinah v Italiji, ki ga v sodelovanju s kulturnim krožkom Studenci iz Špetra in s skupino Ricercia e presenza iz Gorice, prireja Lega democratica - Organizacija demokratičnih kristjanov, kot se sama opredeljuje.

Namen tega zasedanja so predstitelji pojasnili že pred tednom dne, ko so na tiskovni konferenci pouparili, da je treba vsem jezikovnim manjšinam zagotoviti enako dostojanstvo in jih je treba

enako zaščiti ne glede na njihovo številčnost, na kraj v katerem živijo, na pogajalno moč njihovih zahtev in na stopnjo njihove zavesti. Za zaščito je zadolžena država; obvezuje jo ustava, ne da bi manjšina sama to zahtevala.

V skladu s temi smernicami je potekal ves »uradni« del zasedanja, torej poročila, ki so jih pripravili organizatorji. Tako je evropska poslanka Paola Gaiotti de Biase obravnavala vprašanja manjšin v okviru evropske integracije. Izhajala je iz zgodovine nastajanja evropskih držav in poudarila pomembno vlogo, ki jo lahko imajo manjšine kot dinamičen element snovanja nove evropske kulture in nove, višje stopnje integracije.

O pravnih aspektih manjšinskih vprašanj je govoril profesor na pravni fakulteti univerze v Firencah, Ugo de Siervo. Šesti člen ustave (republika ščiti s posebnimi določili jezikovne manjšine) je raztolmačil kot izrecno dopolnilo drugemu členu, ki vsem državljanom, kot posameznikom in kot skupinam, priznava osnovne človekove pravice. Dejstvo, da se ustavodajna skupština ni ustavila pri splošnem določilu, ampak je nato izrecno spregovorila o zaščiti manjšin, dokazuje:

1. da mora država izdati pozitivne zaščite norme in
2. da morajo vse norme veljati za manjšino kot skupnost in ne kot seštev posameznikov. Pri tem je De Siervo poudaril, da ni dovolj okvirni vsedržavni zakon za vse manjšine, oziroma, da tak zakon sploh ni nujno potreben, saj je treba upoštevati različnost posameznih zgodovinskih situacij, da se resnično zaščitijo manjšine na ozemlju, kjer so bile v zgodovini vedno prisotne. Pri tem pa je govornik poudaril, da ne nosi vse odgovornosti država, včasih je mnogo odvisno tudi od deželnih oblasti: razmejitve gorskih skupnosti, šolskih okrajev in zdravstvenih območij lahko bistveno vplivajo na razvoj neke skupnosti, če oblasti ob sprejeti

manju razmejitvenih sklepov upoštevajo manjšinske stvarnosti na zainteresiranih območjih. Skratka, razvoj manjšin je odvisen od resnične politične volje oblasti, tako na vsedržavnih kot tudi na krajevnih ravnih.

V tretjem predavanju pa je msgr. Luigi Sartori govoril o uveljavljanju manjšinskega vprašanja, kot o uveljavljanju kulture posameznika in skupnosti ter o sintezi teh kultur v okviru Cerkve.

Do sem referati na včerajšnjem zasedanju: stvarno zastavljena problematika, s prav tako stvarnimi predlogi, ki so nedvomno lahko resna osnova za poglobljeno razpravo. Do razprave je seveda prišlo. Vanjo so posegli številni predstavniki manjšin, med njimi več vidnih predstavnikov slovenskega zamejskega družbenopolitičnega življenja. V razpravo so posegli tudi nekateri vidni predstavniki Krščanske demokracije in zaustaviti se je treba prav pri teh poseghih, ki predstavljajo le delno novost, kajti gre za potrditev tistih stališč, ki jih je stranka relativne vecine že nekajkrat nakazala, vendar pa morda nikoli še tako jasno in preko tako kvilibiranih predstavnikov.

Tako je najprej spregovoril Guido Barbina, predstavnik KD v posebni vladni komisiji za obravnavanje vprašanja globalne zaščite Slovencev v Italiji. Dejal je, da obstajajo trije načini obravnavanja manjšinske problematike: nacionalistični (skupnost, ki zahteva kulturno in moralno zaščito), marksistični (skupnost, ki se istoveti z ekonomsko in socialno zapostavljenimi sloji ter zahteva pogoje za razvoj) in krščanski (osnova je človek, ki se hoče razvijati v povezavi s teritorijem na katem živi). Barbina prva dva odklanja: nobene zaščitp ne smejo dati tistim, ki se nazivajo jezikovna manjšina ali narod, ampak le ljudem, ki se hočejo razvijati v skladu z razvojem svojega teritorija, je poudaril predstavnik KD, ki je s tem tudi dejansko znikal obstoj manjšin kot skupnosti.

Poslanec Giovanni Galloni je nato pojasnil, kakšno naj bi bilo v bodoče stališče KD. Dejal je, da je šele sedaj mogoče začeti z izvajanjem »pluralizma« na osnovi italijanske ustave, ker so bila z osimskim sporazumom rešena še zadnja kočljiva mejna vprašanja (»čeprav smo za to plačali in vzbudili nezadovoljstvo pri delu tržaškega prebivalstva, vendar se zdaj lahko lotimo manjšinskega vprašanja«). Medtem, ko se je Italija doslej ukvarjala z manjšinami kot s separatističnimi gibanji, se torej lahko danes, ko ni več nerešenih mehjih vprašanj in ne more biti več manjšina predmet pogajanj na osnovi reka: »do ut des«, resno loti tega vprašanja, ki naj pomeni razvoj institu-

P. dnevnik
02/02/1981

Italijani iz Slovenije za sodelovanje z zamejstvom

PIRAN — Včeraj se je v Piranu sestal svet italijanske skupnosti iz Kopra, Izole in Pirana, da bi preučil prihodnji petletni načrt delovanja. Obširen del delovne seje so namenili razvoju sodelovanja s slovensko narodnostno skupnostjo iz F-JK. Zlasti so podčrtali, da so bili odnosi s Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo v minulem letu zelo piedni: oblikovali so se zlasti prek izmenjave izkušenj na novembrskem srečanju obmejnih narodnih skupnosti v Železni Kapli. Kulturne organizacije tržaških Slovencov pa so se marca udeležile mednarodnega festivala «Canta piccolo» v Izoli. Leta 1980 so tudi poglobili tradicionalno sodelovanje z zvezo slovenskih izseljencev iz Benetije, ki so bili lani poleti gostje italijanske koprske skupnosti ob priliki tradicionalnega seminarja za slovenske delavce, ki so začasno zaposleni v tujini.

V okviru prve izvedbe «Koprskih srečanj» so decembra priredili okroglo mizo na temo «Mladina in nacionalna zavest», kateri je dal pomemben pečat univerzitetni profesor Bratina.

Predviedejo, da bodo v bodočnosti stike in izmenjave še okreplili, zlasti na umetnostno-kulturnem področju, tudi s prirejanjem skupnih seminarjev in predavanj. Marca se bo slovenska umetnostno-kulturna skupina iz Trsta udeležila tradicionalnega «srečanja prijateljstva» v Izoli, ki ga organizirata krajevna italijanska skupnost in italijanska občina Tolentino iz Mark. Svet je tudi sklenil, da bodo na letošnjo, že drugo izvedbo «Koprskih srečanj», ki bo na sprednu v poletnih mesecih, povabili še vrsto drugih organizacij iz zamejstva. Naposled pa bodo številni slovenski predavatelji iz F-JK, gostje članov italijanske narodnosti skupnosti iz Kopra, Pirana in Izole. (e o)

Pr. dnevnik
03/02/1981

o/
%

PO DVODNEVNI OBŠIRNI RAZPRAVI V VIDMU

Končano zasedanje o jezikovnih skupnostih

Tajnik videmske KD napovedal predložitev osnutka zaščitnega zakona v parlamentu

VIDEM — Ugotovitev, da pojmovanje demokratično - pluralistične države ni v nasprotju z ovrednotenjem vseh etnično jezikovnih skupnosti, preverjanje vloge, ki naj jo jezikovne skupnosti imajo v okviru postopka združevanja Zahodne Evrope in opozarjanje katoliškega sveta na manjšinsko vprašanje, ko teče razprava o človekovih vrednotah, so bile tri osrednje teme zasedanja o jezikovnih skupnostih, ki ga je v soboto in v nedeljo organizirala «Lega democratica» v Vidmu.

Na te teme so udeleženci zasedanja odgovorili dokaj stvarno. Kar zadeva pravne aspekte je zanimiva predvsem povezava manjšinske zaščite z 2. členom ustawe, po katerem država priznava in jamči osnovne pravice ne samo «posameznim državljanom», ampak tudi «družbenim skupnostim», v katere je posameznik vključen. V tem členu je osnova družbenega pluralizma, ki ni konkurenčen «institucionalnemu pluralizmu», to je delitvi državljanov v stranke. V zvezi z vlogo manjšin v okviru postopka združevanja Zahodne Evrope je bilo še zlasti poddarjeno, da je primerna priprava evropske konvencije o zaščiti manjšin, ki naj bi predvidela za vse jezikovne skupnosti enako dostojanstvo, pravico do pouka lastnega jezika in v lastnem jeziku, rabe jezika v javnosti in pravico do samostojnega gospodarskega, družbenega in kulturnega razvoja. Kar pa zadeva angažiranje katoliškega sveta, je bila poddarjena vključenje problematike jezikovnih skupnosti v obširno razpravo o kulturnih dejavnostih, ki se je v katoliških krogih razvila po drugem vatikanskem koncilu.

Po koncu zasedanja lahko opozorimo na tri aspekte, ki so nedvomno pomembni. Prvi je v dejstvu, da je prišlo v italijanskih krščanskih krogih do široke javne razprave o problematiki jezikovnih skupnosti in da je ta razprava med predstavniki kulturnega

živiljenja in predstavniki jezikovnih skupnosti samih potekala v pozitivnem smislu: sami organizatorji, predstavniki skupine «Lega democratica», so ob koncu zasedanja ustanovili posebno vesedržavno komisijo za upraševanje jezikovnih skupnosti in predsednik te skupnosti, Livio Pescia, je v zaključnem posegu poudaril, da ni mogoče mimo volje jezikovnih skupnosti, ki morajo biti aktivni dejavniki pri snovanju vseh zaščitnih ukrepov, ki jih zadevajo. Pozitivno je tudi dejstvo, da so bili na to zasedanje povabiljeni poleg Slovencev in Furlanov predstavniki posameznih jezikovnih skupnosti (Ladinci, Albanci, Okcitanci, Romi in drugi) ter da je njihova beseda prišla do izraza v enaki meri kot beseda vidnih političnih predstavnikov. Tako soocenje je vsekakor koristno za spoznavanje problematike posameznih skupnosti in tudi za ugotavljanje splošnih, skupnih problemov. Poznavanje problemov pa je seveda predpogojo za izdelavo smotrnih rešitev.

V tem okviru — in to je drugi aspekt srečanja, ki ga je treba poudariti — je bila pravilno osvetljena problematika slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlaniji - Julijski krajini. O njej je na nedeljski okrogli mizi v imenu kulturnega krožka Studenci spregovoril Giorgio Banchig, ki je v petih točkah nakazal pogoje za smotorno načrtovanje bodočnosti Slovencev v videmski pokrajini: uveljavitev slovenskega jezika, predvsem v šoli; primerni gospodarski ukrepi z obnovitvijo značilnih kmetijskih dejavnosti; upravna avtonomija za Slovence videmske pokrajine v okviru globalnega zaščitnega zakona, ki bi jim omogočila hitrejši razvoj, kakršnega potrebujejo, ker so bili vedno zapostavljeni; uveljavitev vloge mostu med dvema državama in razvoj vloge Cerkve pri obrambi osnovnih človekovih pravic.

O pravicah slovenske manjšine so seveda spregovorili še številni drugi, ki so orisali domala vse aspekte; govor je bil tako o zaprtosti italijanskega dela vladne komisije do

manjšinskih zahtev (Boris Iskra), o tem, da ni mogoče Slovencev deliti v kategorije glede na to, kjer živijo (Mirko Primožič), o razlikah med narečjem in jezikom (Drago Ščeka), o načinu, kako so oblasti v preteklosti gledale na Slovence (Samo Pahor) in o tem kako gledajo sedaj (Pavel Petričič s posebnim ozirom na dejstvo, da se predsednična videmske pokrajine Englarlo klub predhodnemu zagotovilu ni udeležil okrogle mize o manjšinski konferenci v Špetru).

Tretji aspekt, o katerem je treba spregovoriti, pa je zadružanje uradnih predstavnikov Krščanske demokracije. O posegh Guvanni Gallonija in Piergiorgia Bressanijs smo že spregovorili v nedeljski številki; tukrat se je treba zaustaviti pri posegu taknika videmske krščanske demokracije Danil Bertoli, posegu ki je delno popravil v soboto izražena stališča in ki je vseboval posebno novost: tudi krščanska demokracija predložila zaščitni zakon. Izdelala naj je parlamentarna skupina iz dežele Furlanije - Julijske krajine. Ni še znano, kakšen bo ta zakonski osnutek. Po tem, kar je napovedal Bertoli, pa naj bi predvideval pouzdrivne govorice (narečja?) v otroških vrčih in slovenčine, poleg italijančine, osnovnih šolah. Baje naj bi osnutek ne previdel neposrednega preštevanja pripadkov manjšine, ampak naj bi vseboval pogoda mora manjšina s «pristopom» zahteva pravice, ki jih predvideva zakon. Šlo naj bi torej za osnutek, ki v bistvu osvaja preloge italijanskega dela vladne komisije, ki je decembra lanskega leta končala z delom.

Kljub temu, da je manjšina že večkrat zavrnila te predloge, je treba pripomnit, da je pozitivno dejstvo, da se je v videmski KD začela javna razprava o problematiki slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Taznava bo treba sedaj prenesti na parlamentarno ravnenje in upati je, da je videmski zasedanje pripomoglo k pospešitvi tega postopka. (bbr)

Pr. glasnik

03/02/1981

1

BENEŠKI DNEVNIK

Krajevne organizacije krepijo zanimanje za slovenski jezik

Lani ustanovljeni inštitut za izobraževanje v slovenščini je pre-gledal opravljeno delo in začrtal usmeritev za nadaljnja prizadevanja

ČEDAD — Kako razvijati slovenski jezik in kulturo v Beneški Sloveniji? Kakšno mesto ima izobraževanje v tem programu? O teh vprašanjih so razpravljale slovenske organizacije v videmski pokrajini ob ustanavljanju posebne komisije za izobraževanje. Prav ta komisija je dala tudi pobudo za ustanovitev posebnega inštituta za izobraževanje v slovenščini, ki deluje od lanskega leta v Čedadu.

Pred dnevi so se sestali odgovorni oddelek za izobraževanje v inštitutu in so ocenili dosedanja prizadevanja in načrte za nadaljnje delo. V pričakovanju, da bo postala slovenščina učni jezik, namerava inštitut za izobraževanje v slovenščini izboljšati pogoje za uresnice-

vanje pričakovanih zakonskih norm. V razpravi (sodeloval je tudi profesor Černo, predsednik teritorialnega odbora SKGZ za videmsko pokrajino) so obravnavali naslednja vprašanja: tečaje za mlajše in odrasle, formiranje kadrov, odnose z upravami, inštitucije in univerzo. Obstaja ugoden trend; na desetine oseb obiskuje tečaje slovenskega jezika (150 v Čedadu in Nadiških dolinah) in obstajajo tudi perspektive za nadaljnjo razširitev pobude.

Poudarili so tudi, da se v šolah razširja raba slovenskega narečja iz česar se da sklepati, da krajevna govorica pridobiva na pomenu.

Obstajajo organizirani odgovori? Oblasti so doslej napravile zelo malo ali nič, vse je omejeno na delovanje slovenskih organizacij. Najresnejši problem je formiranje potrebnih kadrov, ki jih je prav malo. Sledi vprašanje prostorov, čeprav so nekatere občinske uprave dovolile slovenske tečaje v šolah. Iz tega izhaja želja po večji prisotnosti članov inštituta za izobraževanje v slovenskem jeziku, ki naj bi delovala na različnih področjih.

R. dnevnik
04/02/1982

O jezikovnih skupnostih

V Vidmu je bilo konec preteklega tedna dvodnevno srečanje predstavnikov narodnostnih skupnosti in lokalnih oblasti na temo »Nezaščitene manjšine in demokratična država«. Konferenco je organizirala Demokratična zveza v sodelovanju s Šempetrskim krožkom Studenci in goriško skupino Presenza. Srečanje je bilo prvi poskus katoliškega in krščanskega gibanja, da bi izdelalo lastno stališče in politiko do vprašanja narodnostnih skupnosti.

Prvomorski virec
6. 2. 1982

Predstavitev zbornika

VIDEM — Predstavniki družbenopolitične skupnosti tolminske občine se bodo drevi v Vidmu udeležili slovesne predstavitev knjige Zbornik videmske konference o etničnih jezikovnih skupinah. Zbornik je hkrati gradivo o socialnih in ekonomskeh problemih na tem območju. Predstavitev sodi v okvir kulturnih dnevvov v Vidmu.

6.2.1981
Primošenske novice

Slovenska imena naših krajev

74.

TIPANA

It. uradna oblika *Taipana* ohranja predsvetovansko obliko imena: *Frau* (Diz. top., str. 114) razlaga to ime kot predialni toponim (to je kot krajevno ime, ki je nastalo iz latinskega imena rimskega vojaka, kateremu je bila zemlja dodeljena) na *-anu* iz *Ostavius*: razlaga je preveč izumetničena in možnost nastanka predialnega toponima v ostro razčlenjenem gorskem ambiantu tako neverjetna, da ne moremo sprejeti te razlage. Oblika *Teypana* iz leta 1329, ki jo *Frau* citira, kaže že na slov. narečni razvoj *aj=ej* (v Brezjah pravijo danes *Tejpána!*) in ta razvoj se je pozneje nadaljeval preko *ij* (kakor je zapisoval pred sto leti Baudouin de Courtenay in kakor je še tu in tam slišati) v *i*. Narečne oblike: *Tipána*, *Tipánjan* ali *Tipánjän*, *Tipájska*, *tipájski*.

V knjižnem jeziku se bomo držali oblik *Tipána*, *v/iz*, *Tipánnjan*, žensko stanovniško ime in pridevnik bomo po analogiji popravili v *Tipánska*, *tipánski*.

Vas, ki je po prvi svetovni vojni postala sedež občine, sestavljajo zaselki *Béra* (it. *Berra*), *Na priehóde* (Borgo Coos), *Mlinarji* (Borgo Molinar), *Pod žlebičan* (Borgo Pascolo), *Gorénnji bork* ali *bork* *Vácac* (Borgo di Sopra) in *Ti-per-Noákah*.

Pre. dnevnik

29/01/1981

0/
1/

«Plesanje po starin» privlačuje mlade

«Kaj so plesali nekoč pri nas v Benešiji? Nič posebnega, kakšen valcer ali polko kot povsod!»

S takšnim odgovorom na rādovedno spraševanje in strokovno poznavanje o slovenskem folklornem izročilu v Benešiji, se je pravzaprav začelo snovanje domače folklorne skupine, ki je prvič nastopila na letošnjem dnevu emigranta v Čedadu.

Vsaka skupina mora najprej plesati svoje domače plese: to je dejansko načelo vseh folklornih skupin, ki delujejo v okviru slovenske narodnostne skupnosti v deželi in to je tudi bilo glavno gibalo pri ustanavljanju beneške folklorne skupine in pri načrtovanju njene zacetne dejavnosti.

Kot druge beneške skupine tudi folklora deluje v okviru Zveze beneških društev, zajema pa mladince iz raznih beneških vasi, tudi tiste, ki so se iz njih izselili v nizino.

Že zaradi tega, zaradi združevanja mladih, ki bi bili drugače odrezani od kačrnegakoli dogajanja v slovenskem prostoru, bi

najbolj tipične plese in najbolj poznane beneške motive. Splet, s katerim so nastopili v Čedadu, so člani beneške folklorne skupine začeli s pesmijo, kakor so se tudi pričenjale nekdanje vaške veselice. Nato so odplesali variante valčka, nadaljevali program z znacilno »počotačko», prešli na »sklavo«, ki je beneška inačica plesa, ki mu v drugih slovenskih pokrajinah pravijo »štajeriš« in ki ga poznajo tudi v sosednji Furiani, ter zaključili z veselo polko.

Toliko o pričakovanem programu in dosedanjem doprinosu Odbora za folklorno dejavnost pri ŽSKD, kako pa se bo beneška skupina razvijala, bo v največji meri odvisno od članov samih.

Za enkrat seveda skupina načrtuje predvsem čimveč nastopov,

da bi se plesalci »vplesali«, po drugi strani pa predvsem zato, da bi se predstavili čimširšemu občinstvu. Za domače, beneško občinstvo, je tak nastop priložnost, da se spel ali sploh prvič spozna s tem, čemur lahko rečemo »plesanje po starin«, za širše slovensko in deželno pa koristen in prijeten način, da se sreča slovensko beneško folklorno tradicijo, ki je bila došlej nepoznana.

Z nastopom beneške folklorne skupine je namreč prikaz slovenskega folklornega izročila v Furiani. Julijski krajin postal polnejši, saj se je tržaški, goriški in rezijanski skupini pridružila še beneška in v pesmi ter plesu sklenila nekakšen lok med pripadniki slovenske narodnostne skupnosti.

(bp)

PRIMORSKA POJE

Razporoč revij

- Pivka, 20. marca
- Gorica, 21. marca
- Trst, 22. marca
- Portorož, 27. marca
- Prvacin, 28. marca
- Kobarid, 29. marca
- Opcine, 3. aprila
- Sežana, 4. aprila
- Ljesa, 5. aprila
- Ajdovščina, 10. aprila
- Idrija, 11. aprila
- Trbiž, 12. aprila

bilo delovanje take skupine korenito. Pomembno pa je tem bolj, ker skupina prikazuje domače plese, ki so bili šele pred kratkim zapisani in za katere je marsikdo trdil, da jih sploh ni in da će so, so popolnoma nezanimivi.

Prikazovanje starih plesov v nošah, ki so jih izdelali kolikor mogoče po opisih in redkih ohranjenih originalih, je nekakšna prva naloga, ki jo je beneška skupina začela izpolnjevati. Nadaljnja in prav tako pomembna obveza pa je izpopolnjevanje dobrijih podatkov in postopno raziskovanje folklornega izročila v vseh beneških občinah.

Začetno delo so namreč začastili zunanjí sodelavci: tako prva raziskava po beneških vaseh, kakor obdelava zbranega gradiva sta namreč rezultat dela nekaterih članov odbora za folklorno dejavnost pri Zvezi slovenskih kulturnih društev. Ob pomoči skupine domačinov, ki je sodelovala že pri organiziraju obiskov pri starejših vaščanh, z dobrim spominom, so iz dobrijih podatkov izdelali tudi primeren splet, osnovali odrsko postavitev plesov in pesmi ter izdelali še osnutke za noše. Končno je prišlo še do prvega sestanka prijavljenih plesalcev in godev in do njihovega spoznavanja in osnovanja plesov, pevskih in glasbenih prvin beneškega folklornega izročila.

V relativno kratkem obdobju je skupina, ki šteje približno dvajset članov, pripravila nekajminutni program, ki obsegata nekatere

Pr duenik
08/02/1981

11.2.1981

BENEŠKI DNEVNIK

Demokristjani vsilili enobarvni odbor v nadiški gorski skupnosti

Zadnji trenutek propadel programski sporazum med KD, PSI in PSDI

ČEDAD — Deželnemu svetovalcu in načelniku demokristjanske skupine v nadiški gorski skupnosti Specogni so poverili nalogo, da objasni vsebino sporazuma med KD in PSI ter PSDI, ki bi moral premostiti zastoj v pobudah gorske skupnosti nadiških dolin.

«Krščanska demokracija je stremela in iskala stike z vsemi političnimi silami v duhu soočanja in v znamenju preobnove,» je poudaril Specogna. Večinska stranka pa je spoznala, da lahko le s sporazumom s PSI in PSDI poišče pot za iskanje skupnih izhodišč, ki bi zagotovila bolj klene pobude. Ne

da bi podrobno omenil vsebine programa je Specogna našel nekaj glavnih smernic, in sicer: industrijska eona, izvajanje osimskega sporazuma, vprašanje emigracije, etnično - jezikovna zaščita in varstvo okolja. Specogna je tudi poduaril zahtevo o vsaj štirih letnih skupščinah.

V odgovoru načelniku svetovalske skupine KPI Battocletti je Specogna omenil neizvedljivost sporazuma s komunisti. «zaradi njihovega razhajanja in različne vizije družbe». Neodvisne pa je prezrl, kljub temu, da je omenil sestanek z njimi.

Svetovalec PSI Marinig je pojasnil socialistično stališče do sporazuma, ki vsebuje tudi njihove zahteve. «Živimo v težki stvarnosti z neprestanim osipom prebivalstva», je dejal Marinig. «Zato je treba sprejeti takojšnje in klene pobude. Za socialiste sta dve vprašanji bistveni, in sicer, zaposlitev in zagotovitev novih delovnih mest v industriji, kmetijstvu in storitvah ter stanovanjsko vprašanje.» Marinig je omenil obstoj pozitivnih odnosov socialistov v občinskih listah, odnos, ki ga je treba v bodoče obrniti, saj je glavni cilj socialistične politike uresničitev programov. Za PSDI je spregovoril Fanna, ki je prikazal napore svoje stranke pri uresničitvi skupnega programa.

V razpravi je prvi spregovoril načelnik komunistične skupine Battocletti, ki je ocenil doseganje delo gorske skupnosti s konkretnimi primeri. KPI se je do sedaj seznanila z obema demokrščanskima dokumentoma, obračun za obdobje 1975-80 in programski osnutek za prihodnje obdobje. Partija zavrača obe dokumenta, kljub temu, da je pozitivno ocenila izboljšave, ki so jih dosegli socialisti, a vse to je še premašo.

Povsem nepričakovano pa je programski sporazum s socialisti in socialdemokrati propadel in je na končnem glasovanju krščanska demokracija vsilila enobarvni odbor. Predsednik nadiške gorske skupnosti je Giuseppe Chiuchi iz Šent Lenarta. Osemčlanski odbor pa se stavljajo Paolo Cudrig (Sovodnje), Angelo Salvagno in Paolo Bréson (Pedbonesec), Bruno Bernardo in Danilo Marinig (Praprotno), Italo Cernetig (Srednje), Bruno Tomat in Dante Specogna (Tavorjana).

V zadnjem času so tudi nekatere podjetja iz Slovenije izrazila željo, da bi v prihodnjih letih pričeli vrtati tudi v Koprskem zalivu in bi s tem ugotovili, če na tem področju obstajajo podmorska nahajališča plina in naftne. Predstavniki družbe ENI so se s tem predlogom strinjali ter dodali, da so vsekakor pripravljeni nuditi konkretno pomoč in vso italijansko tehnologijo na tem področju.

V naslednjih petih letih bodo tudti vrtali v italijanskih vodah, pomagali pa jim bodo strokovnjaki zagrebškega podjetja INA-Naftaplin. Trenutno na področju istrske obale pregledujejo morebitne možnosti nahajališč metana, ki so jih pred dvema letoma odkrili v istrskih vodah. Ugotovili so tudi, da istrska in primorska industrija na leto porabi do milijarde kubičnih metrov metana. (eo)

R. dnevnik
11/02/1981

NA PREŠERNOVI PROSLAVI V BENEČIJI

V Čedadu predstavili potopisa Ivana Trinka

ČEDAD — «Dan slovenske kulture je dan beneških ljudi, ki so ohranili svoj jezik, je praznik matrine besede», je dejal profesor Viljem Černo na slovesnosti ob predstavitvi knjige Beneška Slovenija in Hajdimo v Rezijo, dveh potopisov Ivana Trinka, ki je pred kratkim izšla pri celjski Mohorjerji družbi. V delu je tudi strokovni prispevek Marijana Breclja o Beneški Sloveniji in Reziji skozi zgodovino, o njuni gospodarski, demografski in kulturni podobi ter izbori iz beneškoslovenske in reziske bibliografije, ki jo avtor pripravlja za objavo. Na predstavitvi, ki so jo prireditelji iz društva Ivan Trink posvetili slövenskemu kulturnemu prazniku, so o delu poleg Breclja spregovorili še predstavniki založ-

be Rafko Vodeb, Vitko Musek in Jožko Kragelj, ki je opisal svoja srečanja z Ivanom Trinkom.

Navzoče, je v imenu deželnega sveta in njegovega predsednika Collija pozdravil deželni svetovalec Ermanno, sicer pa so bili med gosti še deželni svetovalec Drago Štoka, tajnik SKGZ Dušan Udovič, delegacija iz Tolmina s predsednikom občinske konference SZDL Ivanom Razpetom in drugi ugledni javni delavci pa tudi precej mladih. V kulturnem sporedu je svoje pesmi v rezijanskem narečju recitirala Silvana Paletti, zapel je mlačinski zbor iz Barnasa, večer, ki se je nadaljeval še ob zakusu, pa so zaključili citiravci iz Rezije.

(vl)

R. dnevnik

14 | 02 | 1981

BENEŠKI DNEVNIK

Zanimivo sindikalno zborovanje o perspektivah Nadiških dolin

Krajevni odbor CGIL-CISL-UIL je pripravil vrsto predlogov za rešitev spornih gospodarskih in etničnih problemov

ŠPETER — V območju Čedadu, Manzana in Nadiških dolin vladata na področju zaposlenosti veliko neravnovesje. V Manzunu je zaposlenih, v glavnem na področju lesne industrije, približno 10 tisoč delavcev, v Čedadu (XI. industrijska cna) pa približno 2 tisoč kovinarjev, medtem ko so Nadiške doline le velik rezervoar delovne sile, ne da bi lahko računale na konkretnje perspektive razvoja.

Prav zato se je v vrstah krajevnega odbora CGIL-CISL-UIL izoblikovala pobuda za organizacijo velikega enotnega zborovanja, katerega naj bi se udeležile politične in upravne sile.

Naposled je le prišlo do urednici te zanimive pobude, ki je ob udeležbi celotnega špertskega odbora, predsednika gorske skupnosti Čuka, demokratičnih strank in delavcev iz vse Beneške Slovenije potekala v špertske občinske dvorani.

Člani krajevnega sindikalnega odbora so v podrobrem poročilu analizirali socialno - gospodarsko stvarnost in nakazali smernice za vzpostavitev ravnotežja s številnimi posegi na industrijskem, poljedeljskem in socialnem področju.

Kar zadeva industrijo, se sindikalna organizacija jasno opredeljuje za investicijsko politiko, ki bi zlasti zaobjemala najrevnejša in zaostala območja, od koder je doslej industrija le črpala delovno silo in jih zato še bolj obubožala. Prav zato, naj bi pomemben del dodatnih sredstev namenili Nadiškim dolinam in tako prispevali k gospodarskemu razvoju te zemlje in na njej živeči narodnosti skupnosti. «Namrec — je še rečeno v dokumentu — ohranitev lastne kulture, jezika in zavednosti je zagotovljena le takrat, ko je prebivalstvu zajamčeno delovno mesto in odpravljena perspektiva emigracije. V tem smislu polagajo sindikati veliko važnost osimskim sporazumom, ki bi morali olajšati in podkrepiti načrtovano gradnjo industrijskih objektov v obmejnem območju.

Poročilo krajevnega sindikalnega odbora nadalje obravnava problem poljedelstva. V dokumentu je rečeno, da je spričo klavrnega položaja, v katerega je zašlo itali-

jansko poljedelstvo, zlasti na področju uvoza mesa in ostalih proizvodov slej, ko prej potreba preobrazba in ponovno ovrednotenje vseh uporabnih zemljišč. Vprašanje poljedelstva, je v svojem posetu obračnaval tudi deželni svetovalec KPI Simsig, ki se je zlasti skliceval na deželni razvojni načrt, v debatu pa je kasneje posegel tudi demokrščanski deželni svetovalec Specogna.

Govor je še bil o socialnih storitvah, šolah, prevozih in zdravstvu.

Poglede špertskega občinskega odbora je predstavil odbornik za sindikalne probleme Pino Blasetig Sklicajoč se, na govor poročevalca (Tomadinija), je zlasti poudaril razmere, v katerih poteka delovanje: gorato območje, prisotnost posebne kulture in tradicije in bližnja meja, vse to je v preteklosti povzročalo vzpostavitev vojaških služnosti, emigracijo in siromasenje prebivalstva. Resen poseg v stvarnost Beneške Slovenije terja kritično oceno in predlaganje konkretnih pobud za obnovo etnično-kulture skupnosti. Velik poudarek je Blasetig namenil stanovanjskemu vprašanju in problemu zaščite okolja. Dejal je, da se mora politika razvoja nujno skladati s stanovanjsko politiko, pri tem pa je pripomnil, da je potres leta 1976 kričeče postavljal v ospredje pomanjkanje objektov. Naposled je Blasetig pohvalil dejavnost špertske občine v obrambo reke Nadiže in za rešitev problema barnaškega kamnoloma. V imenu zastopanih strank so nato spregovorili Pasta (PSI) in pokrajinski svetovalec Petricig (KPI). Še posebej zanimiv in goreč je bil poseg delavca Iva Paljaveca, člana krajevnega odbora CGIL-CISL-UIL, ki je dejal, da se je sindikat tokrat prvič globalno lotil vprašanja Nadiških dolin. «Delavci — je izjavil Paljavec — se bodo odslej uprli tistim silam, ki so v povojnih letih zavirale razvoj te zemlje.» Paljavec je nekaterim posegom očital, da so pomanjkljivi in ne postavljajo dovolj jasno v ospredje pereče vprašanje združstva, in slovenstva. Tudi zato, da bi jasneje podčrtal ta problem, je Paljavec del svojega posega ob-

ravnabal v slovenščini

Črto pod zborovanjem je potegnil član vsedržavne zveze CGIL-CISL-UIL Dorigo, ki je poudaril prizadevanja sindikatov in njihovo željo, da se podrobneje seznanijo s problematiko teh krajev, ob upoštevanju posameznih odgovornosti in vlog strank in uprav.

Px. dnevnik
17/02/1981

**Potopisa
Ivana Trinka**

Posebnost Prešernove proslave v Čedadu je bila predstavitev dveh potopisov Ivana Trinka pod naslovoma Beneška Slovenija in Hajdimo v Rezijo. Uvod v knjigo je napisal Marijan Breclj iz Nove Gorice. Predstavitvi so prisostvovali predstavniki slovenskih organizacij in zastopnik deželnega sveta. V kulturnem delu programa so sodelovali recitatorji in mladinski pevski zbor.

*Primorske novice
14. 2. 1981*

BENEŠKI DNEVNIK

Okrogle mize deželnih poslancev o manjšinah

VIDEM — Posveta, ki ga je v Viču organizirala revija «Corriere del Friuli», se je udeležila velika skupina uglednih poslancev. Teden, ki podpira furlansko in manjšinsko kulturo sploh, je povabil v sejno dvorano srednje šole «Manzoni» vse deželne poslance, ki so v rimskem parlamentu predstavili zakonski osnutek za zaščito furlanskega jezika.

Posveta so se tako udeležili: Arnaldo Baracetti (KPI), Martino Scovacričchi, podtajnik pri obrambnem ministrstvu (PSDI), Aurelia Gruber - Benco (LpT) in Loris Fortuna, podpredsednik zbornice (PSI). Odsoten je bil le predstavnik KD, prireditelji pa so pojasnili, da ga niso povabili le zato, ker zakonski osnutek te stranke še ni bil predložen. Zbrani poslanci so predstavili svoje predloge in jih zavzeto zagovarjali, vendar pa so obenem izrazili pripravljenost, da najdejo skupno rešitev, ki bi pospešila parlamentarni postopek. Prevladalo je tudi mnenje, da je treba pripraviti okvirni zakon, ki naj bi zaobjemal vse manjšine, ki še niso primerno zaščitene.

Glede specifičnega problema slovenske manjšine so se vsi udeleženci okrogle mize strinjali o nujnosti ločenega globalnega posega v skladu z načeli osimskega sporazuma.

25.2.-87

V BROŠURI PROFESORICE SILVANE SCHIAVI FACHIN

Didaktične hipoteze o izvajanju dvojezičnosti v beneških šolah

ČEDAD — Založništvo tržaškega tiska je te dni izdalo brošuro, ki jo je pripravila docentka videmskega vseučilišča Silvana Schiavi Fachin pod naslovom «Ustna in pismena beseda v dvojezični didaktiki». Knjiga, ki jo je uredil «Študijski center Nedža», vsebuje prvo predavanje «Benečanskih kulturnih dnevov». Avtorica predлага v tridesetih straneh teksta didaktično hipotezo o uporabi in posredovanju, ob italijanščini, tudi slovenskega krajevnega narečja.

Po mnenju Fachinove se mora tovrstna jezikovna vzgoja najprej začeti v družinskem okviru, v obliki uštetega občevanja pa se nato nadaljuje v vrtcih in končno zadobi pismeno obliko v okviru osnovnošolske in srednje izobrazbe. Avtorica predлага tudi vrsto konkretnih pobud, ki naj bi jih uvedli v šolah. Tako na primer predлага izvedbo ankete o jezikovnem izražaju v družini in v spontanih okolischinah.

Brosura je torej izredno zanimiva in zelo koristna za starše, vzgojitelje in šolnike vseh stopenj. Pri-

merna je tudi za študente in profesorje učiteljic, ki jo lahko neposredno naročijo pri «Študijskem centru Nedža» v Špetru Slovenov ali pa pri čedadskem «Institutu za slovensko izobraževanje», tel. št. 731386. Brošura stane 1.500 lir.

«Veliki pust» v Bardu

BARDO — Zveza izseljencev iz Beneške Slovenije (sekacija bivših izseljencev iz Barda) prireja v soboto, 28. februarja, s pričetkom ob 14. uri tradicionalni «veliki pust». V tej vasi, ki jo je potres popolnoma porušil bo tako ponovno zaživelja stara in tipična tradicija v krajevnem slovenskem narečju.

Re. dnevnik

25/02/1981

Italijani iz Slovenije za sodelovanje z zamejstvom

PIRAN — Včeraj se je v Piranu sestal svet italijanske skupnosti iz Kopra, Izole in Pirana, da bi preučil prihodnji petletni načrt delovanja. Obširen del delovne seje so namenili razvoju sodelovanja s slovensko narodnostno skupnostjo iz F-JK. Zlasti so podčrtali, da so bili odnosi s Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo v minulem letu zelo piedni: oblikovali so se zlasti prek izmenjave izkušenj na novemborskem srečanju obmejnih narodnih skupnosti v Železni Kapli. Kulturne organizacije tržaških Slovencov pa so se marca udeležile mednarodnega festivala «Canta piccolo» v Izoli. Leta 1980 so tudi poglobili tradicionalno sodelovanje z zvezo slovenskih izseljencev iz Benetije, ki so bili lani poleti gostje italijanske koprske skupnosti ob priliki tradicionalnega seminarja za slovenske delavce, ki so začasno zaposleni v tujini.

V okviru prve izvedbe «Koprskih srečanj» so decembra priredili okroglo mizo na temo «Mladina in nacionalna zavest», kateri je dal pomemben pečat univerzitetni profesor Bratina.

Predviedevajo, da bodo v bodočnosti stike in izmenjave še okreplili, zlasti na umetnostno-kulturnem področju, tudi s prirejanjem skupnih seminarjev in predavanj. Marca se bo slovenska umetnostno-kulturna skupina iz Trsta udeležila tradicionalnega «srečanja prijateljstva» v Izoli, ki ga organizirata krajevna italijanska skupnost in italijanska občina Tolentino iz Mark. Svet je tudi sklenil, da bodo na letošnjo, že drugo izvedbo «Koprskih srečanj», ki bo na sprednu v poletnih mesecih, povabili še vrsto drugih organizacij iz zamejstva. Naposled pa bodo številni slovenski predavatelji iz F-JK, gostje članov italijanske narodnosti skupnosti iz Kopra, Pirana in Izole. (e o)

Pr. dnevnik
03/02/1981

o/
%

Odprte možnosti sodelovanja

Tolminsko je obiskala delegacija iz Čedad. Povezovanje gospodarstva. Smučišča čez mejo.

Na povabilo tolminske občinske skupščine je preteklo šredo prispela v Tolmin na uradni prijateljski obisk delegacija občine Čedad. Vodil jo je župan Giuseppe Pascolini, sestavljali pa so sestavnici za različna področja. Po sprejemu pri predsedniku občinske skupščine Tolmin, Stanetu Kovačiču, sta obe delegaciji obiskali Iskro — Avtoelektriko, Metalfleks in združeno gostinsko turistično organizacijo Soča v Tolminu.

Gostje so se zanimali za naš družbenoekonomski in samoupravni razvoj ter razvojne perspektive Tolminske. Delavnim ljudem Tolminske so glede dosegkov, po tem kar so slišali in videli, izrekli priznanje. V popoldanskem delu obiska pa so gostje z gostitelji obiskali tudi kobariški smučarski center na Livku, kjer so bili tudi sklepni pogovori. Izrazili so obojestransko zadovoljstvo, ker so bile izražene misli izrečene konkretno in odkrito. Obravnavali pa so predvsem tista vprašanja, ki zanimajo prebivalstvo ob državni meji.

Tolminsko in čedadsko gospodarstvo imata odprte možnosti za medsebojno povezovanje in sodelovanje, so poudarili. Pobudo za sodelovanje pa bo sedva moralo prevzeti samo gospodarstvo. Predstavniki obeh občin bodo takšne pobude samo spodbujali. Nekoliko drugače je,

kar zadeva mejo in turizem. Obe strani si bosta prizadevali, da bi mejni prehod Robič prekategoriziral tudi za tovorni blagovni tranzit. Mejni prehod Livek pa bi moral dobiti lastnosti mejnega prehoda za mednarodni potniški promet s potnimi listi, kar bi spodbudilo hitrejši razvoj in povezavo zimsko turističnih središč Livka in Matajurja. Ta vprašanja bosta obe strani načeli na pristojnih mestih, medtem pa se bosta o dosegjenih rezultatih medsebojno obveščali. Medtem, ko sta Livek in Matajur pomembna zimsko rekreacijska centra za ljudi ob meji, pa postaja funkcija Kanina in Neveje zanimiva v evropskem in tudi v svetovnem prostoru. Predstavniki Čedadu so povabili pred-

stavnika izvršnega sveta na pogovore o perspektivah Neveje in o turističnih sezonskih ponudbah nevejskih smučišč za leto 1981—82 na Sela Nevejo, ki so bili preteklo soboto. Med drugim se je teh pogоворov udeležil tudi predstavnik ene izmed ameriških turističnih agencij, ki je izrazila željo, da želi usmerjati ameriške turiste v nekatera zimsko smučarsko središče v Karijskih Dolomitih in v Sela Nevej. Ker sodita Kanin in Neveja v skupen zimsko turistični kompleks, so se predstavniki Čedadu in Tolmina dogovorili, da se bodo obojestransko prizadevali čimprej urešniti že sprejete dogovore o obojestranskem sodelovanju obeh središč. Obe smučišči bo namreč treba medsebojno pove-

zati z ustreznimi vlečnicami z istočasno ureditvijo ustreznega režima na mejnem prehodu v Prevale. Predstavnik ATC je zagotovil, da je program izgradnje vlečnice do Prevale na jugoslovanski strani le še vprašanje časa potrebnega za realizacijo tega projekta.

STANE JAN

PRIROŠKE NOVIČE

3.2.1981

DAN SLOVENSKE KULTURE
V ČEDADU

Kulturno društvo »Ivan Trinko« prireja v petek, 13. t.m., ob 19. uri v dvorani hotela Roma v Čedadu »Dan slovenske kulture«. Ob tej priložnosti bosta predstavljena Trinkova potopisa »Beneška Slovenija — Hajdimo v Rezijo«, ki ju je letos izdala Mohorjeva družba iz Celja. Knjigo bodo predstavili: Rafko Vodeb, Vitko Mušek, Marjan Breclj in Joško Kragelj, ki so knjigo uredili in spremljali v tisk. Sodelovali bodo citiravci iz Rezije.

Prva letošnja številka »Mladike«

»Mladika« je stopila letos v jubilejno, 25. leto svojega izhajanja. Temu je posvečen uredniški uvodnik prve letošnje številke, ki ima naslov »Četrto stoletje ljubezni«. V njem je rečeno med drugim: »Že izbira imbena pove precej: hoteli smo se navezati na neko tradicijo, ki je bila morala usahniti ob nastajajočem fašizmu. Zato je bila ob uvodnem članku naše prve številke reproducija zadnje podobe z ovtka gorische MLADIKE iz leta 1922. Z imenom smo se vrnili k nekim presekanim koreninam, hkrati vedoč, da je bilo od tedaj presekanega še veliko drugega, in da je napočil čas za besedo, ki naj bo svobodna ne le jzeikovno, marveč tudi miselno.«

Sledi kratek članek »Kronist Anton Kufo-lo«, ki je bil vzor in model za Bevkovega »Kaplana Martina Cedermaca«. Fotografija ga prikazuje pri delu z lopato, namreč na tridnevнем prisilnem delu, na katero ga je obsodil neki šistični komisar. Potem objavlja Mladika prvo nadaljevanje njegovih zapiskov iz leta 1938, ki obujajo moreče vzdušje tistih let. S kratkim člankom se spominja Mladika tudi nedavno umrlega zaslužnega istrskega duhovnika Boža Milanoviča.

Edini članek v rubriki »Pod črto« ima naslov »Za kvalitete življenja«. Članek namreč postav-

lja vprašanje »kvalitete življenja, ki si jo mora manjšina sama omisliti in si jo pridobiti, ne glede na ravnanje oblasti«. Zelo prikupno, prisrčno napisano črtico pod naslovom »V idrijskih Krnicah« je prispevala Zlatka Lakatos. Zajeta je iz spomina na otroška leta in hkrati nam prikazuje košček resničnega kmečkega življenja. Radi bi še kaj brali od te avtorke. V zvezi z novim letom je članek »Ali se naš koledar moti? Smo v letu 1981 ali 1985?« Poučnega in hkrati razvedrilnega značaja je tudi kramljanje v rubriki »Staro in novo o naravi in človeku«, z zanimivostmi o naravi, matematiki, šahu in izvoru besede Evropa. Martin Jevnikar ocenjuje dve novi knjigi: »Duh velikih jezer« Alojza Rebulje in »Pero in čase Mirka Javornika.

Tomaž Simčič objavlja zapiske iz dnevnika, ki si ga je pisal na nedavnem mladinskem shodu v Rimu. Bruna Pertot pa je napisala duhovito kratkočasen članek o »očarljivi rdečelaski koruzi«, nadaljujoč svojo serijo lepih člankov o sadežih. Tri pesmi je posjal za to številko z Japonskega Vladimir Kos. Omeniti ja še Pisma in razne rubrike, npr. Čuka na Obelisku. V prilogi pa prinaša Mladika nove strani etimološkega slovarja slovenskih priimkov z zahodne meje Slovenstva izpod peresa Pavleta Merkuja. Številka je seveda ilustrirana kot vedno.

Mon. list, 12.2.1981

Prešernova proslava v Čedadu

Na Goriškem so v teh dneh bile (nekatere so še na programu za konec tedna) številne Prešernove proslave ob dnevu slovenske kulture. Slovenski kulturni praznik so priredili tudi v Čedadu v društvu Ivan Trinko; na slovesnosti so predstavili potopisa Ivana Trinka, in sicer Beneška Slovenija in Hajdimo v Rezijo, ki jo je lansko leto izdala Mohorjeva družba iz Celja. V delu je prispevek Marjana Breclja o Beneški Sloveniji in Reziji skozi zgodovino in o njuni gospodarski, demografski in kulturni podobi. Poleg Breclja sta na slovesnosti spregovorila ravnatelj celjske Mohorjeve družbe Rafko Vodeb in odbornik Jožko Kragelj, ki je govoril o svojih srečanjih z Ivanom Trinkom. Slovenskega praznika so se udeležili poleg številnega občinstva tudi politični predstavniki in zastopniki kulturnih organizacij. Sledil je kulturni program, med katerim je Silvana Paletti recitirala svoje pe-

smi v rezijanskem narečju, mladinski zbor »Pod lipo« je zapel nekaj pesmi, večer pa so zaključili citiravci iz Rezije.

Moni Lurst
18. 2. 1981

Avtor:
Moni Lurst
I. letnik
pričetnika
FVR, poslov
na Podravi

zgodnjih (terenskih) komisari. Ti in drugi okrepili so tako v slovena besedila kmelov in predstavili predavanju poljedelja, preizvedlo.

Uvajali so se razne nove kulture, kot sta korenična, tudi tudi kmečna naštne (plavčna, živčna, voda). To je okrepilo vladivo in vodilno boljše gospodarjenje. Na presečišču je bila dejavnost, vključevalna in ustvarjalna. Za pospeševanje napredku v kmetijstvu je bil z vladno podporo v raznih dobožih odgovorni tako imenovanje Kmetijalni direktor.

Maria Teresija je uvedla tudi redno vojaško službo. V tem času je državo razdelila na največja obračna, ki so morala dajati dolobega. Vsi vojaki katere so namenili služiti, so bili po svoji smrti.

Vojnična vojska je bila razdeljena na gubernije in krajine, ki so skrotjene in občine, lesi in vodovi. Uvedla je vojne in glasbeni urad, v mestih pa tako komercante kot vojake in tudi državne gospodarje.

Če so v glavnem tisti upravni poslovnost, po splošni razpolom je vsestranska država. Maria Teresija v tem obdobju in očima z neposrednimi videnjem starejših poskusil radi pri nas.

Tisti se je svoje očitovanje Vladarico Marii Teresiji spomnil z občino in bogato znanovo literarnih listin, slik, risb in drugega dokumentarnega gradiva iz tistih časov, ki so bili v tem času v Evropi.

transkripcija
1891 - veranlj. avtolef

D
S
K
A
N
A
L
A
R
E

KOT MLAJ FANT je sodeloval v domačem društvu Marija v Barkovljah. Po razpustu naših društev je Pertot sodeloval v ilegalni pevski skupini, ki jo je sestavil Riko Pertot. V ilegalni je pel tudi v t.i. Narodnem zboru, ki se je sestajal v Ulici sv. Frančiška v Trstu. Po osvoboditvi se je takoj priključil prosvetnemu društvu, ki si je nadelalo ime Marij Matjašič-Milan. Po letu 1948 je deloval v društvu Barkovlje. Še sedaj se aktivno udeležuje vseh prireditev v domači vasi.

KAREL SOSOL je kot vsestranska kulturnopolitična osebnost veliko pripomogel k rasti naše skupnosti ob vznožju Brd in še posebno v Pevmi, kjer se je že v mladih letih vključil v Sokol. Tako po prvi svetovni vojni pa je bil med ustanovitelji društva Naš prapor in aktiven član domačega zborn ter dramske družine. V času fašizma preden so ga aretirali, je veden stal upravi vrsti ob nastopih domačega društva. Po vojni, potem ko še je kot partizan vključil v briško-beneški odred, je bil ponovno med pobudniki pri oživitvi kulturne dejavnosti v vasi in s svojo dolgoletno izkušnjo je še danes vedno prisoten ob vsaki društveni pobudi.

DRAGO MARAŽ je bil med ustanovitelji kulturnega društva Briški gric iz Števerjana. Bil je tudi med najaktivnejšimi člani dramskih vaseh na Goriškem. S svojim delom je v vsem povojnem obdobju veliko prispeval, da je društvo zaigralo v tem predelu Brd pomembno narodnoobrambno vlogo.

MARIJ LAVRENČIČ je eden od žilavih beneških Čedarmacev, ki je vse življenje posvetil svojemu ljudstvu. Kot mlad duhovnik je prišel v Škoblank, kjer je tudi v najhujših časih pridigal slovensko in skrbel za kulturni dvig ljudi, (zaradi česar je bil tudi pregnjan). V povojnem času se je vključil v beneški kulturni preporod

se je vključil v krajevne demokratične organizacije, po preselitvi v Domjo se je pridružil pevskemu zboru Fran Venturini. Po ustanovitvi istoimenskega kulturnega društva je bil izvoljen za predsednika. Na istem položaju je ostal mnogo let in delal z veliko vztrajnostjo.

Žlati krog za dosežke v zadnji sezoni (skupine)

MLADINSKA DRAMSKA SKUPINA KD «PREŠEREN» (BOLJU-NEC) za uspešno postavitev novitete gledališke lepljenke Kravos-Verč «S kakšno pravico ti rečem dober dan?», ki je v pretekli sezoni doživel vzpodbuden uspeh. Nastala je na željo mladih, da ustvarijo nekaj novega.

DEKLISKI PEVSKI ZBOR IGO GRUDEN (NABREŽINA) za izredne dosežke, ki jih je zbor zabeležil v zadnji sezoni: srebrna plaketa, mesta Maribor na zborovskem tekmovanju Naša pesem in prvo место v dekliski kategoriji na tekmovanju zborov na RTV Ljubljana.

AMATERSKI ODER JAKA ŠTOKA (PROSEK - KONTOVEL) za vrsto postavitev dramskih iger v več sezona ter za neprekiniteno amatersko dejavnost na dramskem področju.

KINOATELJE (GORICA). Čeprav se je uradno ustanovil pred kratkim je Kinoatelje zaoral ledine v našem kulturnem življaju. Razvil je namreč filmsko dejavnost, ki je doslej nismo poznavali. V letošnji sezoni se je uveljavil predvsem kot soorganizator prve retrospektive slovenskega filma ter kot eden glavnih pobudnikov, da smo v Gorici prisostvovali krstni uprizoritvi slovenskega filma Deseti brat.

BENEŠKO GLEDALIŠČE za uspešno delovanje na področju dramske dejavnosti v Benetčiji. Istočasno Beneško gledališče opravlja na rodnobuditelsko aktivnost in navaja ljudi v Benetčiji k ljubezni do lastnega jezika in kulture.

POGOVOR S FURLANSKIM PISATELJEM LUCIANOM MORANDINIjem

Potrebne so konkretne pobude za čim večje zblížanje slovenske in furlanske kulture

Jutri in v nedeljo bo v Ogleju dvodnevno srečanje na temo »Furlani in Slovenci - dva naroda, dve kulturi«. Srečanje, ki ga prirejajo pobrateni oglejska in piranska občina ter Kraška gorska skupnost, predvideva vrsto prireditev na visoki kulturni ravni, obenem pa predstavlja prvi važnejši korak na poti množičnega zblíževanja med dvema narodoma, ki že več let živita drug ob drugem. Manifestacija se bo začela jutri dopoldne na oglejskem županstvu z okroglo mizo, po kateri je dobila ime, zvezcer pa bo v baziliki Popone koncert priznanega polifonskega zvora iz Rude in or-

«Mislim, da bi na srečanju morali zelo stvarno, neakademsko razpravljati o podobnostih in razlikah v slovenski in furlanski kulturi, predvsem pa bi morali sprejeti zelo konkretne sklepe. Taki konkretni sklepi bi po mojem mnenju lahko bili tisti: ustanoviti mešano komisijo, ki naj koordinira različne zblíževalne pobude na obeh straneh meje in naj ustanovi neko dvojezično informativno sredstvo za pospeševanje preteka idej ter kulturnih dobrin.» Luciano Morandini, furlanski pisatelj, ki od nekdaj zagovarja tezo odpiranja furlanske kulture in soočanja zlasti z najbližjimi sosedji, ocenjuje zelo pozitivno pobudo oglejske in piranske občine ter Kraške gorske skupnosti o srečanju Slovencev in Furlanov. «Prvi stiki med furlanskimi in slovenskimi intelektualci, sicer na osebni ravni, sodijo v začetek šestdesetih let — pravi in pri tem mu oči ponosno žarijo — in vesel sem, da smo od tedanjih na-

kestra Slovenske filharmonije. V nedeljo se bo manifestacija nadaljevala z okroglo mizo na športno tematiko, na sporednu bo nadalje vrsta športnih srečanj, popoldne pa se bodo slovenske, furlanske in italijanske gledališke skupine predstavile na Trgu Capitolo. Manifestacija se bo končala s folklornim nastopom in ljudsko veselico.

Razprava o Slovencih in Furlanih, ki bo trajala jutri skoraj ves dan, bosta uvedla slovenski pesnik Ciril Zlobec in furlanski pisatelj Luciano Morandini, s katerim je naš sodelavec Vojmir Tavčar imel daljši pogovor.

«Šihih prvih korakov prišli na različno, kvalitetno novo raven, veliko širšega, rekel bi skoraj množičnega razgovaranja in soočanja.»

Morandini, ki je že večkrat sodeloval z našim založništvom in ki bo imel skupaj s pesnikom Cirilom Zlobcem uvodno poročilo na jutrišnjem srečanju v Ogleju, rad seže s spominom nazaj v začetek šestdesetih let. «V tistem času — pripoveduje — ko se je začelo nekaj premikati v italijanskem kulturnem in političnem življenju, smo s skupino prijateljev začutili potrebo, da se pobližimo s slovensko in na splošno z jugoslovansko stvarnostjo.

«Spominjam se — nadaljuje Morandini — da smo prav šestdesetega leta organizirali obisk Leonarda Sciascie v Kopru. Sciascia je takoj in navdušeno pristal na naš predlog. Mislim da nas je v tem odpiranju in iskanju dialoga z neko novo stvarnostjo družil tudi občutek e-

nih značilnosti, nudi vsaki kulturnim življenjskim sokov in moči.»

Toda vrnilo se k oglejskemu srečanju. Mislim — zaključuje Morandini svojo misel — da ima to srečanje veliko in odgovorno nalogo, saj mora spodbuditi razpravo in reševanje zelo važnih problemov. Venjar razprava in reševanje naj bosta stvarna, konkretna, nikakor ne na ravni, sicer zanimive, vendar nekonstruktivne akademske debate. Kot sem že poudarjal na začetku, mislim, da se pobuda ne sme ustaviti pri tem oglejskem srečanju, pač pa se mora nadaljevati in mora imeti neko periodičnost. Obenem se mi zdi potrebna ustanovitev nekega koordinacijskega telesa, ki naj usklajuje pobude v tem smislu, predvsem pa se mi zdi ujuna ustanovitev nekega sredstva za informiranje. Obzorje se lahko nato razširi: še zlasti ob današnji mednarodni napetosti Evropa potrebuje takih krajev, takih območij sodelovanja, dialoga, sožitja in miru, območij, ki naj bodo prepovedane kakršnim koli strumentalizacijam. Želim tudi, da bi tudi na ravni kulturnega sodelovanja in pretoka med sosednjima deželama dosegli tako visoko stopnjo sodelovanja, kot na političnem in gospodarskem področju. Saj je ravno kultura tista, ki lahko pomete s predsedki in resnično poglobi prijateljske vezi.»

VOJMIR TAVČAR

Re: dne 1.6.1982
21. junija 1982

Srečanje NSKS in SSK v Ukvah

Za pogostejsa srečanja in te-snejše sodelovanje so se dogovorili zastopniki Národnega sveta koroških Slovencov in Slovenske skupnosti iz Trsta in Gorice na skupnem sestanku prejšnjo soboto v Ukvah v Kanalski dolini. Namen sestanka je bil medsebojno informiranje o položaju in problemih slovenske narodne skupnosti tako v Avstriji kot v Italiji. Sestanka sta se udeležila tudi župnik Mario Gariup in prof. Slavatore Venosi, ki se oba zelo prizadevata za ohranitev in poživitev naravnega in kulturnega življenja Slovencev v Kanalski dolini.

Zastopniki so ugotovili, da so vprašanja, s katerimi se imajo bavit Slovenci tu in tam, zelo podobna in da bi bila koristna močnejša povezava med NSKS in SSK tudi glede idejnih izhodišč.

Po pozdravnih besedah predsednika Slovenske skupnosti A. Bratuža so deželni tajnik dr. Drago Štoka in pokrajinski tajniki ter drugi člani delegacije SSK informirali predstavnike Národnega sveta predvsem o najnovejših dogodkih v zvezi s prizadevanji za globalno (celovito) zaščito Slovencev v Italiji, o vstopu SSK v deželno večino in da se pripravlja SSK na občinske volitve 6. junija 1982.

O okolišinah vstopa SSK v deželno večino (koalicija šestih strank) na ravni deželnega sveta dežele Furlanija-Julijnska Benečija je Naš tednik obširno poročal v obliki intervjuja z dr. Štoko že 18. februarja 1982 — na sestanku v Ukvah je Štoka potrdil pravilnost koraka SSK in poudaril važnost, da je prevzel kot zastopnik SSK pred-

sedniško mesto v sedmi komisiji deželnega sveta, pristojni za vprašanja prometa, turizma in prista-nišč.

Predsednik Národnega sveta koroških Slovencov dr. M. Grilc (v delegaciji NSKS so bili še podpredsednik mag. Filip Warasch, poslo-vodeči tajnik Franc Wedenig ter tajnik Nužej Tolmajer in odbornik

Herbert Seher od Krščanske kul-turne zveze) je podal sliko o situa-ciji na Koroškem, ki da je že leta nespremenjena, in to v negativnem smislu. Kljub obljudbam namreč še ni prišlo do razgovorov z vlado o rešitvi konkretnih vprašanj. Situ-acija se je medtem celo zaostriла z diskriminatoričnem zadržanjem oblasti predvsem na šolskem po-dročju. Predstavniki NSKS in KKZ so opozorili na potrebo po tesnej-šem sodelovanju na podlagi skup-nega koncepta.

Moj teolnik, 8.4.1982
(celovec)

Na skupščini študijskega centra «Nediža» zahteva po dejanski zaščiti vse manjštine

Kritična ocena zakonskega osnutka KD - Arh. Valentino Simonitti o zgodovini Slovencev videmske pokrajine in o njihovih zahtevah - Bogata razprava - Brzjavka v Rim

ČEDAD — «Vse kaže, da je Krščanska demokracija po svoje priredila 6. člen ustave in besedilu, ki se glasi: Republika s posebnimi določili ščiti jezikovne manjštine, dodala: Če izrazijo voljo po zaščiti, in še: Če posamezni predstavniki manjšin to zahtevajo». Tako je arh. Valentino Simonitti na skupščini študijskega centra Nediža ocenil zakonški osnutek Krščanske demokracije za zaščito slovenske manjštine. Simonitti je v svojem razmišljanju ugotovil, da ustava enostavno določa, da ima republika naloge in dolžnost, da izdela določila za zaščito manjštine, krščanska demokracija pa je mnenja, da je ta dolžnost odvisna od posameznih primerov in da ne velja za vse enako. Poleg tega KD zahteva od Slovencev videmske pokrajine, da se izrečejo, potem ko so jih desetletja fizično, psihološko in gospodarsko zatirali.

Uporost in vztrajnost slovenske manjšine proti tem zatiralnim silam sta bili vsa ta dolga leta res izredni in sta omogočili Benečiji, da je ohranila skoraj nedotaknjeno svojo slovensko kulturno osnovno. Gre za veliko potrditev volje po obstoju, po ohranitvi, po zvestobi svoji identiteti in svoji preteklosti.

V preteklosti je bila namreč Benečija vredni člen med dvema svetovoma, ki sta si bila zelo daleč, med dvema nadvse različnima stvarnostima in zaradi te vloge ji je beneška republika priznala posebne pravice. Ti kraji so dolga stoletja predstavljali pomemben primer slovenske kulture znotraj meja beneške republike. Italija ni priznala teh značilnosti in je pokazala celo sovraštvo do slovenske, kot sicer tudi do drugih jezi-

kovnih skupnosti. Znani dogodki so prisilili Italijo, da je uvedla zaščitna določila za manjštine v Dolini Aosta in na Južnem Tirolškem. In sedaj zopet mednarodno določilo — osimski sporazum — terja Italijo, naj izpolni svoje obveznosti do slovenske manjštine.

Pridobitve jezikovnih manjšin bodo vsekakor naraščale; minilo je obdobje v katerem so cvetele nacionalne težnje. Odpira se doba krajevnih skupnosti in številne velike in majhne države so že nakazale pot, ki ji moramo slediti. Te države so razumele problem bogastva, ki ga predstavljajo etnične skupnosti, in so v nekaterih primerih, kot v SŽ, obnovile jezike, tradicije in literaturo, ki bi sicer krenili v pozabo. Sama Slovenija, ki je s tega vidika »velika« dežela v malem, priznava v celoti dve narodnosti, madžarsko in italijansko ter jima pripisuje veliko vlogo.

Simonittijevemu poročilu je sledila dolga in bogata razprava, v kateri je bila poudarjena nujnost enotnih prizadevanj vseh naprednih sil Nadiških dolin do »zmage« v bitki za ostvaritev novih odnosov slovenske skupnosti v Furlaniji z italijansko državo, »na visoki ravni«. Giuseppe Blasetig je zakonški osnutek KD ocenil kot »predlog za zaščito tistih, ki nasprotujejo zaščiti slovenske manjštine«. Dejal je, da je pri tem bistvena vloga Slovencev samih, kajti KD hoče izkoristiti šibkost manjštine. Odgovor mora biti torej okrepitev manjštine same in poziv prebivalstvu naj so deluje pri vseh pobudah za dosegno ustreznega zaščitnega zakona. Mino Ciccone je prav tako kritiziral zakonški osnutek KD, zaustavil pa se je tudi na nekaterih pojavih negotovosti v furlanski levici, kar pomeni, da je

potrebno široko slovensko politično gibanje, ki bi opustilo birokratski strankarski značaj, tako, da bi slovensko prebivalstvo imelo resno zastopstvo v boju za svoje pravice.

Bepinno Crisetig, Graziella Dogna in Valentina Petricig so govorili predvsem o vprašanju slovenskega solstva. Renato Qualizza, starejši odbornik špetrske občine pa je podaril dvojno vlogo Benečiji, kar pomeni, da je treba v teh krajih enako razvijati obe kulturi in torej omogočiti vsem, da v državnih institucijah, to je v šoli, spoznajo tudi drugo, slovensko kulturo.

Pavel Petričič, odgovorni za ta vprašanja pri študijskem centru Nediža, pa se je zaustavil pri razpravi o raznih zakonskih osnutkih za zaščito manjštine, ki se je začela v senatu. Dejal je, da je treba pričakovati od strank predvsem pozitivnih predlogov in političnih dejanj, pri čemer so se doslej stališča levičarskih strank bistveno razlikovala od stališča KD. Predlogi, ki jih demokristjani postavljajo sedaj, so neprimerni, kar jasno izhaja že iz nekaterih osnovnih ocen. Dovolj je da, pomislimo na gospodarski sektor ali na solstvo kjer ni predvideno nič več od tistega kar bi moralno biti že sedaj v veljavi na osnovi obstoječih zakonov. S tem se je krščanska demokracija izognila odgovoru na osnovno zahtevo, to je zahtevo po šoli s slovenskim učnim jezikom, ki bi bila avtonomna in funkcionalna.

Ob koncu skupščine, ki sta se je udeležila tudi župan Marinig in podžupan Adami, so sprejeli tudi besedilo brzjavke, ki so jo nabolj predsedstvu senatne komisije za ustavna vprašanja z zahtevo, da se nadaljuje razprava o osnutek zakona za zaščito manjštine.

TEČAJ SLOVENŠCINE
IN FURLANŠCINE
ZA ČENTSKE SREDNJEŠOLCE

V teh dneh nas je zelo razveselila vest, da je zavodski svet državne nižje srednje šole v Čenti sprejel pomemben sklep, da za zaščito in ovrednotenje jezikovno-kulturnega bogastva slovenske in furlanske skupnosti uvedeta tečaja slovenščine in furlanščine na šoli. Namenjena sta vsem dijakom, ki so vpisani na srednjo šolo »Angeli«. Tečaja se bosta začela z marcem in bosta trajala do konca šolskega leta. Dijaki, ki se bodo vpisali v tečaj slovenščine, bodo poslušali 104 ure pouka slovenskega jezika. Sklep zavodskega sesta je gotovo velikega pomena, saj se bodo lahko slovenski dijaki, doma iz Terske doline, naučili knjižne slovenščine in se seznanili s slovensko kulturo in zgodovino. Da bo delo v tem smislu lahko lepše steklo, se je šola že pozanimala za potrebljeno bibliografsko gradivo, ki bo na razpolago dijakom.

Pobuda čentske nižje srednje šole pa bo gotovo imela tudi širši odmev v deželi. Odločitev zavodskega sveta je pokazala, kako more in mora ta izvoljena ustanova skrbeti za kulturno obogatitev dijakov tudi zunaj rednega šolskega pouka. Tečaja slovenščine in furlanščine sta tudi s tega vidika lep uspeh.

—

Ganljiv praznik v Bardu

V nedeljo, 21. februarja, je cerkveni pevski zbor z Opčin pri Trstu pel pri maši v Bardu v Terski dolini v Beneški Sloveniji. Bardo, ki je bila skupaj z ostalimi terskimi vasmi hudo porušena ob nedavnem potresu, obhaja še vedno slovo od svojcev, ki v tem času ponovno odhajajo na delo v tujino. Zato se priporočajo božjemu in Marijinemu varstvu, njenemu materinemu srcu. Ob lepem vremenu imajo celo procesijo po vasi. Tokrat pa je odpadla, kljub sončnemu vremenu, zato ker je bil pritisnil mraz.

Tu pa tam stojijo še lesene barake, a v glavnem so si ljudje postavili prav lepe hiše. Sosednja Slovenija jim je pri tem zares materinsko pomagala. Tudi drugod se vidi ta ljubezen matične domovine. Cerkvico so jim postavili s pomočjo vernikov iz Barija. Župnik je mlad, zavzet furlanski duhovnik. Pri somaševanju — potekalo je v italijanščini — je pel, kakor že omenjeno, Openski zbor, in sicer v slovenščini. Zborovo petje je navzoče, tudi slovenskega duhovnika iz sosednje župnije, globoko ganilo. Hvaležnost, ki so jo izražali, pa nas je skoraj spravila v zadrego.

Skromni medžupnijski list, ki ga izdaja, je vidni izraz neustavljevega vrenja svobode in obenem klic na pomoč. Samo stran, ki jo je v italijanščini napisal slovenski duhovnik o svoji materi, mora pokriti s sramoto slehernega, ki jih je lokavo oropal najdražjega, kar človek nosi v sebi, to je dostojanstva svobode; nas pa do dna presune. Med drugim piše: »... moja mati je (umirajoča) ... zmolila kesanje v furlanščini: tako se ga je bila morala naučiti kot otrok. ... Toda jaz sem jokal ... tudi zato, ker sem gledal v njej ves svoj narod in njegovo mučeništvo. ... Svoj narod, nad katerim so se vsi čutili poobla-

šcene, da se nad njim divje znašajo ter nas smatrajo za poskusne zajce, kakor kirurgi 'in corpore vili'«.

Zato naj se nadaljuje povezanost z našimi beneškimi Slovenci na vseh ravneh. Pri tem ne smemo zamolčati zahvale vsem brez izjeme, ki se že od nekdaj in na toliko načinov zavzemajo za te naše sestre in brate.

Tudi cerkvene pevske zbore, mogoče v majhnih sestavah, pričakujejo s pravim hrepenenjem. Taki obiski se dajo združiti, posebno v toplih časih, s pripravo telensrega okrepčila kar na prostem in v samopreskrbi. Venec gorskih očakov nudi vsem naraven domač počutek.

Udeleženec

Marin Lint,
25.2.1982

vsem v gospodarstvu — med obeh republikama. Vseeno pa volo vica uprašanih izraža upanje v na daljevanje po dosedanjih izkušnjal (Benecio - Veplas) in v uresničevanje določil osimskega sporazuma Redki so primeri sredobeznih si in še ti so bolj odraz družbenih napetosti, kot rezultat živiljenjskega standarda.

Položaj

Po statističnih podatkih ISTAT iz leta 1971 je bilo v Beneški Sloveniji le 0,53 oseb z akademsko izobrazbo (v pokrajini 1,15 odstotka in 4,31 odstotka z višješolsko izobrazbo (v pokrajini 5,5 odstotka). Povsem razumljivo je število izobražencev, ki so po rodu iz Beneške Slovenije, višje, a na žalost živijo druge.

Nezanimanje za solo, kulturno obubožen ambient (zaradi nezanimanja in celo odpora do notranje dinamične krajevne kulture) povzročata, da so vse družbeno-kulturne vrednote iz uvoza, kar povzroča etnično alienacijo posameznika in skupine.

Gospodarsko stanje Beneške Slovenije omogoča le v manjši meri opravljanje kvalificiranih poklicev, to pa spet zaradi odsotnosti sposobnih kadrov še bolj obuboža kulturni ambient.

Iz tega sledi zunanja odvisnost za vse družbene in gospodarske strukture ali pa za take, ki lahko izvajajo neke vrste oblasti. Tiste družbenopolitične strukture, ki se že poudarile svoj «protektorat» ne samo, da ne dovoljujejo novih možnosti notranjim silam, ki se izoblikujejo, temveč zavirajo njihovo utrjevanje, izkorisčajoč prednostke in podzavesten strah med trebilavljstvom, napovedujoč temačne naklepe in nedoločene strumentalizacije.

Toda... zavest o etnični pripadnosti ni odsotna: strah biti Slovenc postopoma premagujejo najširši krogi, zanimalje za kulturno-družbeno in gospodarsko obnovo raste z rastjo politične zrelosti. Vse to se enkrat dokazuje slovensko tega območja, kar pa je najpomembnejše, do izraza prihaja potreba po institucionaliziranem poučevanju slovenskega jezika, seveda to tega pa je treba priti «cum grano salis». RICCARDO RUTTAR

3357885
Primožnik: Branko

Prikaz sodobne poezije in glasbe v Kulturnem domu na Ravanci v Reziji

Pozdravne besede župana Antonia Barbarina - Žilava navezanost Rezijanov na svojo besedo

RAVANCA — V «Kulturski hiši», kakor Rezijani pravijo kulturnemu domu, v objektu, ki so ga skupno z nekaj stanovanjskimi hišami s solidarnostnim skladom iz Slovenije po potresu zgradili v tej osrednji vasi v Reziji, sta predstinočnim domača folklorna skupina in Zveza slovenskih kulturnih društev priredili večer sodobne rezijanske poezije in glasbe, globoko občuteno preditev, prav gotovo prvo te vrste v Reziji, prireditev, ki je zaradi novzmožnosti godalnega orkestra RTV Ljubljana in predstavnikov slovenske znanstvene misli, tistih, ki se že dolgo časa uspešno ukvarjajo z Rezijo, njenim bogatim pripovednim, pesniškim, glasbenim in plesnim izročilom — prireditev, ki je ob prazniku slovenske kulture simbolično povezala Slovenijo z eno najoddaljenejših, toda še vedno slovenskih krajev, z Rezijo, to prelepo in v tolkih pogledih zanimivo dolino, ki je tako kot furlanski kraji in sama Benetčija, po potresu od-

krila v sebi skrite sile in pokazala sposobnost, da ne odpravi samo gmotne škode, ampak da poišče v sebi tudi moč za duhovni napredok. Župan Antonio Barbarino je domačine in goste, med katerimi naj omenimo vicekonzula Nevenko Kovacič in člana TO SKGZ Pavila Petričiča pozdravil na »rezijanskem večeru«. Začel je dobrodošlico vsem, ki so prišli v hišo našo to kultursko, in poudaril, da kultura nima meja, da se širi od tam, kjer sonce vzhaja, do tja, kjer zahaja. Zadocenjen je bil, ker so po Matičevem v Merkuju, ki se zanimata za Rezijo, sedaj tudi sami Rezijani postali ustvarjalci kulture in da nastopajo na tem večeru.

Predsednik folklorne skupine Luigi Paletti je v predstavitvi manifestacije dejal, da gre za prvi takšen dogodek in nadaljeval, da mu bodo sledili še drugi, ker samo tako se rezijanska kultura in beseda ne bo sta izgubili.

Sledil je nadvse pester večer, v

katerem so sicer imeli glavno besedilo trije domači narečni umetniki, vendar je tudi orkester RTV Ljubljana v svoj program vključil rezijanske »vitezze«. Orkester, ki ga je vodil dirigent Anton Nanut, je s Strajnjarjevo Rezijansko citaro požel aplavr se preden jo je odigral.

Potem sta recitirala Silvana Paletti in Renato Quaglia, svoje pesmi pa je zapel kantavtor Rino Chilene. Vsako delo so prevedli v slovensčino in italijanščino.

Spregorovil je še preučevalec Rezije Milko Matičetov. Dejal je, da je skoraj neverjetno, kako se 1500 oseb, kolikor jih sedaj še živi v Reziji, žilajo poteguje za lastno neokrnjeno jezikovno in človeško podobo. Opisal je zanimanje za živo umetniško besedo v preteklih časih in v rezijanski dodal, da sedanji naporji dokazujejo, »kako ta rpojanška basida na nima uoča še umrit.«

Poslušanje pesmi in petja treh umetnikov iz Rezije je bil svojevrsten užitek. Utrdil je spoznanje o

njihovi veliki pripovedni moči, o bogatosti njihovega jezika, o globokem čustvovanju in o njihovi nelobjivosti na deželo pod Kaninom, dasiravno vsi trije živijo v Furlaniji.

V drugem delu je orkester RTV Ljubljana zaigral štiri skladbe Janeja Goloba in Slovensko rapsodijsko Pavla Merkuja: obe vsebujejo tudi rezijanske motive. (gv)

Predlog KD: z zakonom zaščitena asimilacija

V prejšnjih dneh, kar ko smo uvedeli, da je križanska demokracija predložila v parlamentu svoj zakonitki omenek o zaščiti in okrebetnosti slovenske jednotne skupnosti v Furlaniji. Julijski krajini smo izrazili zadolžljivost obenem pa nismo skrivali zaobljenosti, da predlog KD ne bo upošteval zahtev skupnosti krovne skupnosti. Povedati moramo tudi, da naša zaobljenost ni bila restometrena, saj je KD izčrpani potencial svoje stališča o tem razlagal.

Sedaj ko je vrednost demokratičnega zakonskega predloga znana, njegova bronja potrdita, kar smo domnevali in sicer, da je bila glavna strel KD predstavljen v tem, da bi izrazila razumevanje takšne kot so, ne pa da bi predlogovala stvarno začito slovenske manjštine in Slovencem zajamčila njihove pravice.

Gra predstavlja teritorialno razdelitev na dve območji, eni znotraj drugega. A in B, ki zadeva Gorico in Trst. Razdelitev predstavlja, da bi v teh dveh mestih in v njihovih pravici rodu slovenske in izseljeni organi ter priznavanje občete Slovencev le v krajini in pokrajini občinskih občin, kjer predstavljajo večino prebivalstva.

Obstaja nato še treta, medaločna, ki je v splošni namenjeno območju (imenovani b) pa tudi C), ki predstavlja teoretično mesto načela, ki obsega v celoti, prenosceno na občino vzhodnega posa videnske pokrajine, kjer so Slovenci tako redno postavljeni v skorajenje.

Trenutno lahko sicer tudi ost. po razpletenu postopku, ki pa bo močno opaziti, upoja na prehod v kategorijo A in od tod celo v kategorijo B kategorijo.

Postopek za »nepredobiranje« je po križanski demokraciji naredil prvočink 25 adiutorium veličec z vključnim občinskim v občini, kateri sledi se vseeno vključenje v predloga skupnosti, naravnost podlaci komisar pri deželi Furlaniji. Julijski krajini predsedniku ministru stopi zato, to pa bo nujno odločilo o »nepredobiranju«.

Na ta način se lahko občina z videnjem polnimi dolepila do trije kategorije, v kateri je priprava pravice rodu slovenske in enačna spremobil. dopisovanju itd. Prehod iz A v B kategorijo (najvišja kategorija, v kateri je na primer dolžljiva roba slovenske in ločenomestne in teritorialne organizacije na svetu) planirajo srednje leto.

Se pri tem postopku se postopek na krajini pomislite, v katerih je razprava posvetna včer, tudi ko opozimo, da tudi glede uskladjanja drugih lastnosti v splošni občino monolitis ročnika izključuje med log križanska demokracija in sicer prvi obraz predloga za zaksidom začetna formulacija. Določimo, da se razenomu, s predlogom na področju boljševikov, ki je tudi eno od dveh KD bistvene vrednosti, ker na njem sklepajo tvegostnost javne pravice manjština.

Za občino A si sklepajo občine, kjer so Slovenci v redni in Trst ter Gorico je potrebovala sedem načinov. Zunaj tega sklepajo in točno enako v Benečiji. Ker je Kraljevina Italija pa tudi v gospodarski stranki vrtili, kjer to zahajajo stvari vsega regionalnega programu zasebno tudi mesto. občino, tradicijo in kulturo križanske skupnosti. Po tem predpostavil bo potreben v krajinski slovenski površini od izbranih sklepov, da jim je ta gospodarska skupnost. V posvetnih mahljih sklepov učenem to izkoristijo, da so

tudi politični pristiski nacionalistične in njihovi tolpi.

Nekateri so predlog KD tolmačili v smislu, da je tudi na željenem področju mogoče racunati na enoperiodičnost v vidi. A kategorijo. Zar se tako izključenje ne opira na člane zahodnega člena? O čoli, po katerih je opisano stanje ena posej opredeljeno in tako prej dolučeno. Na temo se bo moralo v budučnosti še povrniti.

Ob koncu je nekaj besed o gospodarskem sektorju. Križanska demokracija v celoti zavoda kategorije sklep na gospodarstvo in zemljo. Nepočitljivo je, da bi si skupnost, katerica je mala, lahko spet opomogla z lastnimi modrami, da obstoji po prijazni emigraciji, izseljenstvu in propagaciji okolja. Razenati na običajne podpore delcev in države bi pomenilo postaviti se v vodo, ki bi v danonajih tudi najbrž bila tako dolga, da bi se žive sile in mladina spet oddelile za odvod.

Vaska razprava za občino je v sklopu zeleni bi postala v tem primeru brezpredmetna, saj bi slovenska skupnost deželno že izvernila.

PAVEL PETRICIC

Štud struje Lega demokrata

Clavora je govoril o manjšinskem vprašanju

Na včerajnjem deželnem studiu, ki ga je v dvoranah »člani Fogar« v Ljubljani predala Lega demokrata, sruša v krajuški demokraciji je deželni koordinator te struje Ferencija Clavora govoril o položaju v naši deželi. Ustal je, da se bo položaj naših dežel in občin na spremeni v osrednjega dežela takrat, ko bo možnost te skupnosti prečka v zavest ih.

Skladni napredek dežel bo nadalje močno le takrat, ko bo prvačinitvijo spomladi potrebo po sočasnih med narodi. Označil je za slabše tiste zahodne predloge za začetno eno skupnosti. ki storijo v raziskovanju spora. To in in učenje, umrevalni zaključki znači. Potrebo bo postaviti takšno skupino med narodi, ki bo temeljila na enem enakih značilnosti razvoda vseh narodov.

Kot tretje vprašanje je Clavora označil deželno avtonomijo in način v povravki med deželi in krajevnimi uradnimi svetovi na reševanje številnih vodilnih vprašanj.

Uvodnina je prof. Leopold Petrac si, vstopila te stvari, poslušali enkratni zahodni svetovni svet, njen politični sistem in pone mednarodne poravnave.

Primočki plusne
28. marec 1982

članek jezik ponovno v skupu in vajejo organikalno programa ali doktorske eksperimentiranja.

In kruno naj bi v vlogu srednje solole po predlogu KD uvedla tudi spet let po zgodetku določitve eksperimentiranja ter v enem z dejavnostmi negotovljeno in potreben v rezni z razvojem študiranja ter zahodnimi skupnosti in določitve.

Oproščamo se bratu, ki je imel goroli putrijetje, da nam je omogočil pre naročnino tega, se pa na koncu, nadtem postopečno in z vedenjem, da zahodno besedilo KD se skrito točno opredeljava in je za spoznate tega, kar naj bi bilo eksperimentiranje. KD v skupu označuje in pogovira, to, kar bi bilo delimoč izraziti tudi brez poglavne skupnosti, itd. z videro pomembja.

Dejavnost gre za posvetno pomenuj klijnje predlog, ki bi potrebe in pravice manjšine preprečil preseži političnih struktur in v občini in pa hkrati v milosti in spomilost organizacij.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Rezijanska bibliografija

V Vidmu je v lanskem letu izšla publikacija znanega slovenskega etnografa dr. Milka Matičetova z naslovom »Resia. Bibliografia ragionata (1927-1979)«. Izdala jo je videmska založba »Graphik Studio« in pomeni razširjen ponatis bibliografije, ki je že izhajala v rezijanskem župniškem listu »Pod Tjanyovo Sinco / All'ombra del Canin« v letih 1980 in 1981. Dr. Matičetov je bibliografijo začel sestavljati na pobudo rezijanskega župnika, ki je hotel 50-letnico župniškega glasila počastiti tudi z objavo rezijanske bibliografije zadnjih 50 let, od 1928 dalje, ko je izšla prva številka lista, vendar je sestavljač bibliografije že v začetku dodal kot posebno enoto Kramarov katekizem »To kristjanske učilo po rozoanskeh«; izšel je sicer že leto prej, 1927, pomeni pa prvo tiskano publikacijo, namenjeno praktičnim potrebam Rezjanov. Katekizem so kljub dovoljenju pristojnih cerkvenih oblasti zaradi političnega pritiska v sami Reziji uporabljali le kratek čas.

Bibliografija dr. Matičetova šteje 189 enot, v dodatku 44, citirani pa so članki v desetih jezikih (češkem, hrvaškem, francoskem, angleškem, italijanskem, holandskem, poljskem, ruskem, slovenskem in nemškem). Vsaka enota vsebuje običajne bibliografske podatke, v kurzivnem tisku pa še

kratek opis vsebine objavljene enote v italijanski. Na koncu publikacije najdemo seznam imen avtorjev, natisnjen po abecednem redu. Dr. Matičetov je gotovo tisti slovenski znanstvenik, ki najbolje pozna Rezijo, saj jo je prvič obiskal leta 1940, že leta 1945 pa se v ljubljanskem Etnologu pojavi članek »Rezijanska pripovedna pesem«. V začetku se je ukvarjal z ljudskim pesništvom, kasneje pa z rezijanskimi pripovednimi besedili; v letih 1962-1976 je v Reziji nabral nad 3000 ljudskih besedil.

V rezijanski bibliografiji poleg številnih enot dr. Matičetova najdemo še objave drugih znanih

slovenskih raziskovalcev in piscev, tako npr. Henrika Tume, Frana Ramovša, Antona Melika, Richarda Orla, Zmaje Kumer, Tineta Logarja, Mirka Ramovša, Valensa Voduška, Pavleta Merkūja, Alberta Rejca, Julijana Strajnarja, Jožka Kraglja idr. Od tujih imen naj opozorim npr. na Juliusa Kugyja, Baudouina de Courtenaya, Gaetana Perusinija, Nikita I. Tolstoja, Luigija Cicerija, Andreino Ciceri itd. Pomembno je, da se pri nekaterih enotah pojavljajo imena rezijanskih domačinov, ljudskih pesnikov pripovedovalcev, kot so npr. Gilberto Barbarino, Dorina di Lenardo Čunkina, Jelica Li Floriano, (Štifen) Di Floriano in druge.

Naslovi objavljenih enot dokazujojo, da pri rezijanskem narečju ne gre le za muzejsko znamenitost, predmet znanstvene obravnave, marveč za še vedno živo govorico, ki je, čeprav močno oddaljena od knjižnega jezika, zlasti z ljudskimi pesmimi in pripovedmi močno obogatila slovenski knjižni zaklad.

M.V.

Srečanje z zamejci

**Letošnjega se je udeležil tudi član predsedstva
RK SZDL Savin Jogan**

Letošnje srečanje predstavnikov slovenskih zamejskih organizacij in društev s predstavniki Tolminske ob letošnjem novoletnem srečanju (13 zapovrstjo) pri Franku v Starem Selu pri Kobaridu priča o trdnih vezeh med Slovenci na eni strani meje ter o poglabljanju dobrih odnosov med zamejskimi Slovenci in večinskim narodom v Italiji. Udeležence srečanja so poleg gostitelja, predsednika občinske konference SZDL Janka Razpeta pozdravili še član predsedstva republiške konference SZDL Savin Jogan, predsednik odročnega odbora ŠKGZ za Videmsko področje Viljem Černo, za Slovence v Kanalski dolini Simon Prešeren in v imenu zamejskih slovenskih duhovnikov mons. Valentin Birtič.

Ob prijetnem vzdušju so udeleženci srečanja izrazili zaskrbljenost ob napetem mednarodnem položaju. Savin Jogan, je dejal, da stopa Jugoslavija v novo leto v znamenju boja za notranjo gospodarsko stabilizacijo, za krepitev notranjih socialističnih samoupravnih odnosov in za krepitev mednarodnega polo-

žaja neuvrščenosti in miru v svetu. Prispevek Slovencev v zamejstvu pri poglabljanju zaupanja med narodi, je dejal Viljem Černo, je utrjevanje vezi med matičnim in večinskim narodom, ob hkratnem boju za popolno uveljavitev osnovnih narodnostnih pravic Slovencev v Videmski pokrajini. Veliko je bilo doseženega, veliko pa bo treba še postoriti. Tudi Slovenci v Kanalski dolini, je dejal Simon Prešeren, gledajo z zaupanjem v prihodnost. Opozoril je na dejstvo, da jim večinski narod onemogoča celo slišnost slovenskega radijskega programa, pod pritiski ne bodo klonili, kajti s odprtimi problemi se vsi soocamo.

Savin Jogan je poudaril, da Slovenci iz matične domovine radi prihajajo med Slovence v zamejstvu, ker so med njimi toplo sprejeti. To pa ni slučajno, je dejal monsignor Valentin Birtič, kajti naše nedeljivo narodnostno telo je prežeto s skupnim jezikom, kulturo, etičnostjo, medsebojno ljubeznijo, zaupanje, in enim srcem, ki ga ne more razdvojiti nobena meja.

STANE JAN

Priuonske novice 21.1.1982

5391. 1. 55, Narodna biblioteka

V beneške vasi prihaja novo življenje

Kakor je bilo nujno po potresu obnavljati prizadete kraje, tako je na slovenskem ozemlju v prvi vrsti potrebno oživiti družbene in gospodarske strukture. Prvi korak je pri tem že narejen in življenje se zato v vasi Beneške Slovenije spet vrača

»Tisto noč iz 6. na 7. maj leta 1976 ga ni bilo človeka v naših krajih, ki bi mirno zatisnili oko. Pritaleno bobnjenje tal, besnenje nevidnih naravnih sil, je bilo znamenje potresa. Potem 'e zabobnelo še večkrat, odločajoče v tistih septembrskih dneh istega leta, ko je naravna nujma podrla zadnje ostanke bivališč. Slovenci v Videmski pokrajini, v vaseh pod Matajurjem, ob Nadiških dolinah, v Reziji, Kanalski dolini so začeli doživljati nove, dramatične trenutke v svoji zgodovini,« je pripovedoval Dante del Medico.

Posledicam dolgotrajne represivne politike, ki je potiskala slovensko narodnostno skupnost na rob dogajanj ter načela njene materialne in duhovne osnove, so se pridružile posledice naravne katastrofe.

»Kakor je bilo nujno po potresu obnoviti prizadete kraje, tako je na ozemlju, kjer živijo Slovenci, v prvi vrsti potrebno oživiti družbeno in gospodarske strukture, kar naj bi bilo hkrati povračilo za škodo, ki so jo te strukture utrpele zaradi političnih krivic. Da bo ta težavna akcija uspeila, je treba pospešiti vračanje slovenske narodnosti skupnosti k svojemu izvoru tudi s tem, da jo država prizna. Na ta način bo ponovno našla zavest same sebe in ob solidarnosti drugih Slovencev postala subjekt preporoda.« To smo povzeli iz listine o pravicah Slovencev v Videmski pokrajini, ki so jo sprejeli v Lipi (Tiglio) 15. septembra 1977.

To je pravzaprav eden temeljnih dokumentov zadnjega obdobja o pravicah Slovencev, ki so jo sprejela kulturna in izseljenička društva v tej pokrajini. Sprejeli so ga potem, ko resnično niso več videli izhoda iz brezupnega socijalnega, ekonomskega položaja. Resnost teh razmer pa je po drugi strani kljub temu pripeljala do utrjevanja naprednih sil Slovencev v teh krajih, predvsem pa so se začeli narodnostno in socialno prebujati mladi. Čeprav je potres uničil domove in so se morali nekateri Slovenci začasno naseliti v šotorih ali zasilnih barakah, se niso odseljevali. Še več, ljudje, sicer izseljenici v razvitih zahodnih državah so se pridružili svojim rojakom v trpečih porušenih krajih. Mnogi so se vrnili in s svojimi prihranki začeli obnavljati, graditi domove.

Med najbolj pomenljivimi trenutki v enotnem delovanju Slovencev v tej pokrajini, zlasti v Benečiji in Reziji, pa je bila organizacija velikodušne pomoči, ki jo je matična republika Slovenija in z njo vsa Jugoslavija nudila po potresu prizadetim krajem.

»Siz srcem was klučamo« so po rezijansko napisali na vabilo za veliko slovesnost v Reziji, ko so odprli kulturni dom, darilo matične do-

Kulturna srečanja so dobro obiskana. V novem kulturnem domu v Ravenci se vedno zbere veliko domačinov, pridejo pa tudi gostje iz naših krajev.

movine. Ravenca se imenuje kraj, ki ga krasí lep kulturni objekt in ob njem so razpotegnjene liche hiše, prav tako dario naših delovnih ljudi in občanov. Te hiše, v katerih danes prebivajo družine slovenskega porekla, so zgradili novogoriški gradbinci. Po rezijanskih vaseh, v Beneški Sloveniji in krajih tja dol na robu Furlanske nižine je kar sto takih hiš.

»Opravili smo veliko delo, tamkajšnji ljudje so nas sprejeli za svoje. Mnogi naši delavci so več kot štiri leta bivali med Slovenci na prizadetem območju. Njihovi vti si nepozabni, saj so z mnogimi rojaki sklenili trajna prijateljstva. Najprej, prve dni, ko smo prihajali na gradbišča v njihove sicer podrite vasi, so nas ljudje gledali malce postrani. Skeptični so bili, do nas Jugoslovanov. Niso verjeli, da jim bomo tako izdatno pomagali, kot se je pozneje izkazalo. Najprej smo bili v Ažli, kjer smo začeli naše delo. Ljudje so nas lepo sprejeli. Hiše v Ažli smo dogradili pred rokom. Kmalu zatem smo šli v Barnas, pa v Klanj in Grmek, Viškoršo, Čenebolo, Sudib in naprej. Največ dela smo opravili v občini Bardo. V Njivicah smo imeli operativni štab. Občinsko vodstvo z županom Sinicom na čelu nam je šlo zelo na roko. Z njim

smo postalni pravi prijatelji. Še vedno nam je živo v spominu gradbišče v Sedlišču pri Bardu, kjer smo morali polovico hriba dobesedno odrezati, da smo lahko uredili plato za gradnjo hiš. Najbolj zahtevna gradnja pa je bil kulturni dom v Ravenci,« zaključuje svoje vtiše vodja ekipe gradbincov Evgen Bizjak-Dženko.

Naš rojak v Beneški Sloveniji Dino del Medico, Dantejev brat, je s podjetjem Benedil ves čas sodeloval pri koordinaciji popotresne obnove.

Mož, ki ima pri obnovi nemajhne zasluge, je vse poln vtipov: »Mnoge družine so končale dolgo odisejado, ki se je začela pod šotori ter se nadaljevala ob jadranski obali in montažnih hišah. Poseg jugoslovanskih in naših gradbincov je prispeval k splošni obnovi naših krajev, obenem pa smo ustvarili pogoje za vrnitev slovenskih družin iz držav Zahodne Evrope, kjer so bile s trebuhom za kruhom. Nad rezultati sem posebno zadovoljen, saj zdaj nadaljujemo z gradnjo gospodarskih infrastruktur. Vse to nam daje upanje za tako zaželen preprod naših vasi.«

Dino del Medico je velik optimist. Preporod, ki se je končno začel in h kateremu sem veliko prispeval v okviru podjetja Benedil, vlija nove perspektive tem, dolga stoletja zatiranim ljudem. Poleg domov gradijo že prve obrate, ki bodo ljudem približali delovno mesto in jih odtegnili od velikih mest, v katerih izgubljajo svojo narodnostno identiteto.

Vsako novo delovno mesto prinaša Beneški Sloveniji nove možnosti. Naše delovne organizacije ob meji, zlasti pa še novogoriški splošno gradbeno podjetje, so še naprej prisotne med rojaki. Z Benedilom so gradbinci vzpostavili dolgoročno sodelovanje. Sicer pa imajo novogoriški gradbinci svojo enoto v Centru, kar je edinstvena oblika nastopanja jugoslovanskih gradbincov v Italiji. Med drugim so že zgradili turistični objekt na območju Trbiža, gradijo pa še drugod. Naj omenimo še mešano podjetje Hobles (stavbno pohištvo) v Špetru Slovenov, ki gradi novo tovarno. Prav tako v tem kraju deluje še mešano podjetje Veplas, v Čedadu Beneco, v Terskih dolinah naj bi ustanovili mlečni obrat... Čeprav rezultati še niso očitni, pa dolgoročno zagotavljajo boljše življenje v teh obmejnih krajih Italije, kjer prebiva naša narodnostna skupnost. Prebivalstvo beneških dolin zdaj svojo zavest odločneje izraža, svoj pogumen, odporn in zahtevo po svojih pravicah.

BOGDAN BOŽIČ

(continua da pag. 17)

stessi, mentre Filippo Frassati è tornato sull'argomento dei rapporti tra la Resistenza friulana e quella nazionale. Ferenc ha preso la parola per illustrare le relazioni intercorrenti tra il movimento di liberazione friulano e sloveno; successivamente don Qualizza ha letto un estratto degli studi suoi, di Clavora, di Petricig, di Ruttar sull'atteggiamento delle genti della Benecia di fronte alle forze partigiane e Gianpaolo Gallo è entrato garbatamente in polemica con gli altri studiosi a proposito del comportamento del PCI nei confronti delle brigate garibaldine.

Le relazioni del pomeriggio di venerdì 6 novembre hanno riguardato i rapporti tra la Resistenza e gli alleati; Elena Agarossi ha infatti letto un resoconto sulle « Nuove prospettive di ricerca aperte dalle fonti anglo-americane », Gianpaolo Valdevit su « La questione dei confini italo-jugoslavi nella politica degli alleati », Drusan Biber su « Le missioni alleate nel litorale sloveno » e Wagnleitner su « La pianificazione inglese dell'occupazione dell'Austria ».

Durante la mattina e il pomeriggio di sabato 7 novembre le dieci relazioni svolte e il dibattito conclusivo rientravano invece nella seconda sessione del convegno intitolata « Resistenza e Società ». Il prof. Giovanni Miccoli, presidente dell'Istituto della Regione Friuli-Venezia Giulia per la Storia del movimento di liberazione e docente dell'ateneo triestino, ha parlato — da competente qual è su tali argomenti — intorno a « Chiesa e società nella diocesi di Udine durante la guerra di liberazione », mentre Liliana Ferrari ha completato il quadro presentando un resoconto sull'Azione Cattolica nello stesso periodo.

Sui problemi della Val Canale e del Tarvisiano i convenuti sono stati informati da Faustino Nazzi e da Elio Apich con due relazioni rispettivamente su « La proibizione della lingua tedesca nella vita liturgica » e sulle « Opzioni in favore del terzo Reich ». Mario Candotti ha affrontato la questione dei rapporti tra forze partigiane e popolazione nella Destra Tagliamento, mentre il prof. Aldo Moretti ha brillantemente interessato l'uditore riferendo sul diario di mons. Grillo recluso nelle carceri di Udine e Giancarlo Bertuzzi ha relazionato su « Intendenze partigiane e commissioni economiche ».

Gli ultimi tre interventi programmati sono stati quelli di Flavio Fabbroni, di Teodoro Sala, di Marco Puppini: il primo ha affrontato il tema dei deportati friulani nei campi di sterminio nazisti — argomento questo precedentemente un po' trascurato, come qualcuno aveva già osservato, dai due istituti triestino e udinese —; il secondo ha parlato sull'antifascismo di guerra in Friuli dal '39 al '43; il terzo ha riferito sull'antifascismo classista in Carnia, distinguendolo da quello borghese, dal '38 al '43.

Il consueto dibattito e le considerazioni finali tratte dal prof. Miccoli — che insieme con il prof. Nigris ha presieduto i lavori dell'ultima tornata — hanno chiuso il convegno.

Un sentimento di soddisfazione — già diffuso tra i convenuti fin dai primi interventi — è andato consolidandosi man mano che ci si avvicinava all'ultima relazione.

Per tale motivo al cronista di « Patria » resta soltanto il dovere di ringraziare cordialmente gli organizzatori di questi tre giorni di studio a nome degli intervenuti e di quanti potranno leggere gli atti del convegno; il grazie — oltre ai già ricordati presidenti e vicepresidenti dei due Istituti — va dunque al segretario e al direttore del sodalizio triestino, Galliano Fogar e Sergio Zucca, nonché al segretario e alla direttrice del sodalizio udinese prof. Alberto Buvoli e dott.ssa Ines Domenicali Michelotti.

VITTORINO ZANI

STORIA DI UN UOMO

(continua da pag. 16)

cioè russa, inglese, americana e polacca. Vi prego quindi di toglierla... ».

A queste parole, che provocano un senso di gelo e d'irritazione tra gli italiani, replica immediatamente Serantoni.

Il comunista condannato dal « tribunale speciale », il partigiano, il presidente del CLN imolese non ha lottato solo per la libertà e l'indipendenza del suo Paese, ma anche per riscattarlo dal disonore, e adesso che ha la certezza che i sacrifici fatti hanno portato al conseguimento di quei grandi fini, il simbolo della patria, il Tricolore, finisce con l'assumere un significato altissimo, perciò egli non può tollerare che si rechi offesa a quella bandiera, ieri nel fango, oggi di nuovo al sole e al vento per merito dei partigiani. Così egli reagisce all'offesa con tutto lo slancio di cui è capace, con la passionalità che gli è propria, con accenti che gli sgorgano dal cuore. E' una pagina, questa, che Piero Calamandrei ignorava quando diceva di udire nella Resistenza gli echi del Risorgimento. L'avesse conosciuta, l'avrebbe certamente citata come testimonianza della continuità del Risorgimento nella Resistenza.

Il presidente del CLN, interpretando anche il pensiero e i sentimenti dei membri del Comitato e della Giunta, dice forte, scandendo bene le parole:

« Signor Governatore, eravamo venuti davanti a lei con serenità e tranquillità; quanto lei ci accenna è un colpo mortale che infligge ai nostri animi. Noi italiani non eravamo tutti fascisti e come tali vostri nemici. I veri italiani democratici hanno dimostrato, non in forma verbale ma col proprio sangue, ciò che sono capaci di fare. Morti e feriti sono rimasti sui campi di battaglia e tutti abbiamo combattuto per la redenzione del nostro Paese, per essere un giorno degni di stare al vostro fianco nella liberazione dei popoli. E' grave sentirsi dire che il proprio vessillo, che è espressione della propria dignità, sia ammainato. Non è senza rincrescimento che dobbiamo riscontrare in questo atto un ritorno all'oppressione. E' libertà quando il proprio vessillo non sventola in comune affratellamento con gli altri vessilli portatori di libertà? Voi, ammainando il nostro tricolore, ammainate la nostra patria, ammainate la nostra libertà; ma rammentatevi che anche non considerando un atto di ostilità quello che voi ci chiedete, è pur sempre un abuso oppressivo di tipo coloniale che noi non potremmo mai accettare. Noi abbiamo lottato contro il fascismo per oltre vent'anni, ma mai ci è stato inflitto un così grave colpo come lei, signor Governatore, ci ha inflitto in questo momento. Noi abbiamo lottato per dare al nostro Paese quella tanto desiderata libertà, che crede-

vamo raggiunta in questo giorno ma che le vostre affermazioni rimandano nel tempo. E' con animo straziato che chiedo ancora una volta, a nome del CLN, che il nostro vessillo, il vessillo d'Italia, sventoli al balcone del massimo palazzo della città ».

Il Governatore, che ha seguito senza battere ciglio il discorso di Serantoni, risponde all'accorato appello con durezza militaresca:

« Su questo argomento non voglio più discutere. Ho detto che bisogna togliere la vostra bandiera, bisogna che essa non sventoli oltre a fianco delle bandiere alleate ».

Un membro del CLN, Malolani, interviene per suggerire un compromesso: lasciare il tricolore al balcone della residenza comunale e mettere le bandiere alleate alle finestre degli uffici che verranno occupati dal Governatore. Ma la proposta non garba all'ufficiale alleato, che ribadisce aspramente il suo punto di vista:

« Ho detto che bisogna toglierla e che non deve stare nemmeno nella facciata del palazzo che ospita le bandiere alleate ».

Che fare? Se non si vuole vedere un MP ammucchiare il tricolore, occorre trovare una soluzione che accontenti il Governatore ma non leda la dignità degli italiani. E' ancora Serantoni a cercare di dipanare la matassa:

« Vista la sua ostinata irremovibilità — dice "Mezzanotte" rivolgendosi al Governatore —, propongo che sia issata una grande bandiera sul pennone della torre comunale e un'altra alla porta del palazzo comunale sotto il porticato ».

Il Governatore giudicò « giuridicamente » valida la proposta o comprese che era più saggio non sfidare ulteriormente Serantoni? Non si sa. Egli diede il proprio assenso e fece per andarsene, ma il presidente del CLN aveva ancora qualcosa da dire e con queste sue parole pose fine all'incontro:

« Credo, signor Governatore, che non vi sia nulla da dire oggi; certo è che la lasciamo non con quella gioia con cui eravamo qui giunti. Le rammentiamo che ovunque si può mettere una bandiera, ma non si potrà mai cancellare quella che portiamo nel nostro cuore ».

Fu così che il 15 aprile 1945 salì, sul pennone della torre comunale, un grande tricolore e quella fu l'unica bandiera che videro gli imolesi, mentre si affacciavano attorno alle macerie ancora fumanti delle loro case e mentre deponevano le armi con le quali avevano riconquistato la libertà. Quella stessa bandiera gli imolesi l'hanno stesa, il 5 ottobre scorso, sul feretro di

« Mezzanotte », prima di scortarlo verso l'ultima dimora. Ha portato con sé la sua bandiera, quella che portava nel suo cuore, l'indimenticabile comandante partigiano, giustamente definito, nella motivazione della Medaglia d'Argento al V.M. concessagli per il suo comportamento nella Resistenza: « Splendido esempio di ardente patriota votato alla causa della libertà della Patria ».

FAUSTO VIGHI

Posameznikom in organizacijam priznanja SKGZ za požrtvovalno delo na manjšinskem področju

Govor dr. Mirka Primožiča - Priznanja izročil predsednik SKGZ Boris Race

V Gorici so se včeraj nadaljevale slovesnosti ob otvoritvi Kulturnega doma. Že v depoldanskem času si je veliko Slovencev iz mesta in okolice ogledalo prostore novega kulturnega in športnega središča ter prisostvovalo drugi izvedbi gledališke poeme «Krvava rihta». Osrednja včerajšnja slovesnost pa je bila zvezcer ob 20. uri, z govorom predsednika teritorialnega odbora SKGZ za Goriško, dr. Mirka Primožiča (govor prinašamo v celoti na goriški strani), s kratkim početkom Marka Vogriča o poteku izgradnje doma, ter podelitevju priznanj Slovenske kulturno-gospodarske zveze posameznikom in organizacijam. Med dobitniki priznanj je letos tudi Slovensko planinsko društvo iz Gorice, ki je prav pred kratkim slavilo pomemben jubilej, 70-letnico delovanja.

Priznanja - odličja boja in dela za življensko delo ter plakete boja in dela — je izročil predsed-

nik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Boris Race, medtem ko je Nada Sanzinova, v imenu komisije za podeljevanje priznanj, prebrala utemeljitve ter posebej izrazila zadovoljstvo, da se priznanja izročajo prav ob odprtju Kulturnega doma, kar jim daje še posebno vrednost. Priznanja SKGZ so bila letos podeljena dvajsetim posameznikom ter dvema organizacijama, Kmečki zvezi na Tržaškem in Slovenskemu planinskemu društvu v Gorici.

ODLIČJE BOJA IN DELA so prejeli:

Paskal Gujon, za zavzetost v boju za pravice beneških Slovencev in za dragoceno pričevanje o njih, Mario Magajna, za dolgoletno požrtvovalno in uspešno fotografsko dokumentiranje povojsne zgodovine Slovencev v Italiji, Sonja Mašera, ob 70-letnici, za vsestransko aktivnost in za uspešno dolgoletno vodenje Planinskega društva v Trstu, Erika Pavlin, za dolgoletno plodno delo v slovenskih organizacijah na Goriškem.

PLAKETO BOJA IN DELA so prejeli:

Lojze Abram, za uspešno vodenje in širjenje mladinske revije Galeb, Viktor Bogatec, za dolgoletno požrtvovalno delo na kulturnem področju, Ivan Bregant, za vztrajno in požrtvovalno delo na področju kulturne dejavnosti na Goriškem, Franc Čaudek, za prizadevnost pri dviganju slovenskega gospodarstva na Goriškem, Marčelo Kralj, za vsestransko aktivnost in zasluge pri razvoju športa na Tržaškem, Stojan Kuret, za pomemben delež pri oživitvi mladinskega zborovskega petja v Trstu, Marija Mijoč, za dolgoletno delo na kulturnem področju in dragoceno pričevanje o Slovencih v davnini in okrog Trsta, Aldo Rupel, za dolgoletno delo na mladinskem in športnem področju ter za dragoceno publikacijo o slovenskem športu v Italiji.

PLAKETI BOJA IN DELA sta bili pododeljeni:

Kmečki zvezi v Trstu za zasluge pri organizirjanju in vodenju slovenskih kmečkih ljudi na Tržaškem, v boju za ohranitev slovenske zemlje in Slovenskemu planinskemu društvu v Gorici, ob 70-letnici ustanovitve ter za zasluge pri širjenju planinstva na Goriškem.

Za Kmečko zvezo je priznanje prezel predsednik Gruštin, za Slovensko planinsko društvo pa predsednik Vlado Klemše.

Tridnevne slovesnosti ob odprtju kulturnega in športnega središča

v Gorici se bodo sklenile danes. Ob 10. uri bo govoril Aldo Rupel, sledila pa bo športna akademija; v popoldanskem času, od 15. do 19. ure, bo prost ogled prostorov. Sklepla slovesnost pa bo ob 20. uri z govorom prof. Milka Renerja ter s predstavo «Krvava rihta».

čali svojo privrženost miru in nasprotovanje oboroževalni tekmi.

CK PZDP zahteva večje pristojnosti za poljsko vlado

VARŠAVA — V Varšavi se je sinoči končal šesti plenum CK poljske partije, na katerem so razpravljali o katastrofalnih razmerah v domačem gospodarstvu in o neuspehih pri uresničevanju gospodarske reforme. Glavne oviire za rešitev tega položaja je CK našel v številnih stavkah in posmanjkanju vsake družbene zavesti na delovnih mestih. Zato bodo predstavniki PZDP na prihodnjih sejma predlagali, naj se vsemi vladi proste roke na tem področju.

V OKVIRU PRAZNOVANJA 29. NOVEMBRA - DNEVA REPUBLIKE

V Izoli odkrili spomenik tržaški borki Vojki Šmuc

Spomenik pred šolo «Vojke Šmuc» je odkril prvi komandant in komesar II. prekomorske brigade dr. Franc Hočevar. Delegacija pobratene šole iz Knina in skupni nastop izolskih in kninskih otrok

IZOLA — V Izoli so včeraj po poldne v okviru praznovanja 29. novembra — rojstnega dneva Slovenije Jugoslavije, slovensko odkrili bronasti kip tržaški partizanski Šmuc in revolucionarki Vojki Šmuc v parku pred šolo-osemletko, ki nosi ime po njem. Poleg predstavnikov družbenopolitičnih in borčevskih organizacij občine Izola in obale ter Vojkinih svojcev in prijateljev iz njenih mladostnih tržaških let ter številnih Vojkinih soborcev iz III. prekomorske brigade z obema stranoma meje, so se slovesnosti udeležili tudi predstavniki šole «Narodnih herojev» iz Knina, kraja pri katerem je Vojka padla v bojih za njegovo osvoboditev. Ravnatelja izolske in kninske šole sta ob tej priložnosti podpisala listino pobratenja.

Kip, delo akademskega kiparja

Jožeta Pohlena, je po krajišem kulturnem programu odkril dr. Franc Hočevar, nekdajki prvi komandant in tudi prvi komesar III. prekomorske brigade, delegacija otrok izolske in kninske šole pa je k spomeniku položila venec in cvetje z narodnimi trakovi.

Po odkritju spomenika je bila v veliki dvorani šole kulturna predstava. Začela jo je s pozdravnim nagovorom ravnateljica šole «Vojka Šmuc» Nada Prinčičevá, za njo je prinesel pozdrav učiteljev in šolarjev kninske šole ravnatelj Nikola Blitva. Slavnostna govornika sta bila dr. Franc Hočevar v slovenščini in prof. Giuseppe Debernardi v italijanščini. Oba sta občudila spomin na čase, ko se je v Jajcu na zasedanju AVNOJ rodila nova Jugoslavija, porojena iz vstaje in revolucije jugoslovenskih narodov in narodnosti; govorila sta o razvoju socialistične samoupravne družbe enakopravnih narodov in narodnosti v SFRJ ter o mednarodni vlogi nevrščene Jugoslavije, ki

Pr. dušnik
22.9.1981

IZ KANALSKIE DOLINE

V Ukvah so tudi letos odprli tečaj za pouk slovenščine, ki ga vodi Salvatore Venosni in ki ga obiskuje 12 otrok iz te vasi v Kanalski dolini; podoben tečaj je tudi v Žabnicah, v katerega se je vpisalo 13 otrok. V Ukvah sta tudi glasbena šola in tečaj folklorne skupine. Kanalski Slovenci si pripazdevajo, da bi tečaje uvedli tudi v Rajblu, kjer živi precej številna slovenska manjšina. Da so pouk slovenščine in razni tečaji v Kanalski dolini obrodili že dobre sadove, je razvidno tudi iz dejavnosti raznih skupin, tako folklorne kot pevske, ki nastopata na prireditvah na Koroškem in Primorskem. Tako je na primer folklorna skupina iz Ukev nastopila prejšnjo nedeljo v Borovljah in žela velik uspeh. V soboto bo zbor »Planinka« pel na Cecilijanki v Gorici, na-

slednji dan pa na Koroškem. Številni so stiki, ki jih Kanalski Slovenci gojijo predvsem s koroškimi brati. Poleg izredne in požrtvovalne vneme in predanosti slovenski stvari domačega vzgojitelja Venosija in župnika Garjupa, je treba omeniti tudi pomoč vzgojiteljev z Jesenic, ki prihajajo v Kanalsko dolino vadit člane glasbene šole in folklorne skupine. Vsem tem požrtvovalnim osebam mora slovenska javnost izreči posebno zahvalo, kajti opravljajo pomembno delo za razvoj in obstoj slovenske narodnostne skupnosti v Kanalski dolini. Ta dejavnost je hvale vredna in zato zaslubi vso pozornost in pomoč; treba je storiti vse, da bodo Slovenci pod Višarjammi dobili ustrezno podporo za opravljanje svojega važnega poslanstva.

November 1981 Novi list -

BENEŠKI DNEVNIK

Srečanje družbenopolitičnih delavcev Beneške Slovenije, Koroške in Slovenije

Tokrat je bilo tradicionalno srečanje v Špetru Slovenov

ČEDAD — Vsakoletna srečanja predstavnikov slovenskih družbenopolitičnih organizacij v treh območjih regij: Slovenije, Koroške in Beneške Slovenije je bilo tokrat v Špetru Slovenov.

Kot je v pozdravnem govoru povedal profesor Černe, je srečanje postalo že tradicionalno, omogoča pa neposredne in osebne stike med osebami, ki se poznajo skoraj izključno predvsem iz političnih in kulturnih razlogov. Profesor Černe je v imenu slovenskih organizacij videmski pokrajine zaželel, da bi dobude vse omogočile pozitiven razplet dolgega boja za priznanje pravic naše manjšine v Italiji.

Na srečanju, ki je bilo v Špetru Slovenov prejšnjo soboto, sta spregovorila tudi predstavnik SZDL Slovenije Damilo Turk in predsednik Slovenske prosvetne zveze iz Celovca Valentina Polanšek. Med prisotnimi so bili generalni konzul SFRJ v Trstu Štefan Cigoj in upravitelji Špetrske občine.

Udeležence je v kratkem nagovoru pozdravil župan Špetra Slovenov profesor Marinig, ki je izrabil priliko, da je izrazil voljo občinske uprave, da bo sestransko delalo pri zagotavljanju najboljših življenjskih pogojev za prebivalstvo, saj je to osnovni pogoj, da ne propade izvirna kulturna dediščina.

Po srečanju so si udeleženci ogledali razstavo «Umetnost brez meja», ki so jo pripravili v občinski dvorani Špetra Slovenov.

Obisk udeležencem «Mlade brieze»

DEBELI RTIČ — Na povabilo ravnatelja poletnega rekreacijskega letovišča «Mlada brieza» Crisetiga, sta beneške otroke, goste Rdečega križa Slovenije na Debeli rtiču, obiskala predsednik socialistične zveze kraško-obalne regije Boris Kralj

in član predsedstva Unije Italijanov za Istro in Reko Apollino Abram. Goste je spremljala dopisnica radia Koper Vesna Čehovin.

Priredili so okroglo mizo s starejšimi udeleženci «Mlade brieze», na kateri je Boris Kralj govoril o družbeno-gospodarskih značilnostih regije, katero sestavljajo občine Kopra, Izole in Pirana. Kralj je našel najpomembnejše proizvodne objekte, med katerimi prednjačijo koprsko luko in tovarni Iplas (plastični izdelki), Mehano tehnik (igrace) in Delamaris (konzerve).

Apollino Abram pa je govoril o

razmerah, v katerih živi in deluje italijanska narodnostna skupnost v Jugoslaviji. Beneške otroke je seveda se zlasti zanimalo vprašanje šolstva. Abram je poudaril, da se v Sloveniji odpirajo italijanske šole ne glede na število dijakov. Pri tem je podprtjal primer Hrvatinov, kjer so samo trije italijanski učenci, šola pa kljub temu deluje. Del svojega posega je namenil tudi dvojezičnosti. Ob koncu so se domenili, da bodo mladi Benečani, poleg rednih ekskurzij z avtobusi in ladnjami, še večkrat obiskali slovenske ustanove ob obali.

«Umetnost brez meja» v Špetru

Srečanje o potrebah videmskih otrok ki obiskujejo slovensko šolo v Gorici

FOJDA — Pretekli četrtek so se v Fojdi srečali na občajnem se stanku pred začetkom šolskega leta starši videmskih otrok. Tudi letos so ugotovili, da je število teh otrok v predvsem tistih, ki bivajo v Terški dolini, nekoliko porastlo. Za to premišljeno izbiro so se starši odločili predvsem zaradi pomaganja slovenskih šol v videmski pokrajini.

To seveda ustvarja določene težave,

ki jih je Inštitut za slovensko izobrazbo v Čedadu delno rešil v sodelovanju s Slovenskim dijaškim domom v Gorici. Ob sobotah in pondeljkih se otroci vozijo z avtobusom, ki povezuje Bardo, Neme, Fojdo, Čedad in Gorico.

Na sestanku so starši opozorili na problem nadzorstva med prevozom ter na specifični kulturni naravi, ki naj bi tako kot v ureteklosti bogati beneške otroke med bivanjem.

Seja čedadskoga teritorialnega odbora SKGZ

ČEDAD — Teritorialni odbor SKGZ iz Čedada je v teh dneh pod predsedstvom prof. Černega začel razpravo o bodoči dejavnosti v Beneški

Sloveniji. V tem okviru je treba poudariti, da imajo vprašanja tiska in mladine prioriteto, pristojne komisije pa se bodo sestale že v kratkem.

V razpravi je bilo tudi prašanje ustanovitve inštituta za slovensko kulturo, ki bi nudil konkretno storitev vsem kulturnim umetniškim, zborovskim in zabavnim organizacijam Slovencev v videuških pokrajini. Istočasno bi lahko inštitut dosegel pravno priznanje dežele ali vsaj pokrajine, in bi tako zadostil potrebam v ugodnostim nedavnega zakona o kulturnih dejavnostih.

V razpravi so se nato dotaknili še drugih programskih in operativnih vprašanj, med katerimi tudi priravne na razširjeno skupščino, ki bi se je udeležili vsi predstavniki združenj, institutov in ustanov, ki jim je pri sru slovenska manjšina. Kot zadnje so razpravljali tudi o odnosih s političnimi strankami, ki jih je treba obnoviti po srečanju s KPI in PSL na začetku poletja.

ŠPETER SLOVENOV — Ob priliku srečanja med občinama Yverdon (Švica) in Špeter Slovenov je študijski center Nediža priredil v občinski dvorani, pod pokroviteljstvom občinske uprave prvo mednarodno umetniško razstavo pod gesлом «Umetnost brez meja». Razstava sta odprla yverdonski in špetski župani.

Gre v bistvu za ponovitev julijске razstave v Bardu, vendar z nekatere imeni pomembnimi obogatitvami in z vključitvijo dveh beneških umetnikov.

Razstava je torej zadobila nov videz, ker so se Bioleyu, Borčiču, Celetberiju, Ceschii, Liussu, Makicu, Pittinu, Spacalu in Zigaini pridružili še Apollonio, Darko Bevilacqua, Aldo Colo, Loretta Dobolo, Komei in Gianni Osgnach. Kolektivne razstave se torej udeležuje skupno 15 ustvarjalcev. Gre v veliki meri za grafične izdelke, vrednost katerih del, bodisi zaradi izbire umetnikov, je nesporna, bodisi zaradi kakovosti. Vsi tisti, ki so obiskali razstavo, so tudi pohvalili strogo in elegantno, a tudi tekčo razporeditev del, čeprav so razstavo pripravili na utešnjem hodniku občinske sejne dvorane.

Se zlasti zanimiva je udeležba čedadskih umetnikov (Colo z dvema ijetkanicama leta 1973 in pa Darko Bevilacqua z nekaterimi glinastimi in kovinskimi kipji) ter dveh beneških

ustvarjalcev, ki sicer živita v Moderni oziroma v Mantovi. Dobolova je na razstavi prisotna z nekaterimi naiv-slikami z realističnim pečatom, Gianni Osnach pa s svojim najljubšim materialom - lesom.

Istočasno s prihodom švicarskih gostov v Špeter so odprli tudi razstavo domačih umetnikov v Beneški galeriji, da je bil pregled umetniške dejavnosti v Nadiških dolinah popoln.

Na sliki: skupina domačinov si ogleduje razstavo «Umetnost brez meja» v dvorani občinskega sveta v Špetru.

30.9.1981

P. Gluvrect

V Bardu odprli etnografski muzej

Preteklo nedeljo so v Bardu v Terski dolini odprli muzejsko zbirko, v kateri so hranjeni številni predmeti, slike, dokumenti, ki pričajo, o delu, zgodovini in kulturni naših ljudi v tem delu Beneške Slovenije. Muzej ni na novo postavljen, saj je bil odprt že leta 1973, vendar je potres tri leta zatem podrl stavbo, v kateri je bilo shranjeno vse to bogastvo. Malo kasneje in po velikem prizadevanju domačina ter znanega kulturnega delavca Viljema Černa ter nekaterih drugih sodelavcev je bila Goriškemu muzeju v Kromberku izražena želja, da bi zbirko obnovili in doplnili; to važno nalogo je prevzel kustos Goriškega muzeja prof. Naško Križnar, ki je celotno zbirko uredil in tudi razširil. Ta je nameščena v nekdanji mlekarni in je bilo zato potrebno njeno notranjost prilagoditi novemu namenu; na pročelju dvoje-

zični napis opozarja, da je v stavbi muzej, oz. zbirka, kjer se hranijo razni predmeti, predvsem oni, ki so jih v preteklosti uporabljali za gospodinska dela in kuhinjsko opremo, pa tudi za delo na polju. Nadalje so tu shranjeni številni dokumenti, zgodovinska pričevanja, skice, zemljevidi, fotografije in drugo gradivo; posebno bogata so pričevanja o potresu, ki je v tej občini in ostalih bližnjih krajih povzročil veliko škodo, fotografije tudi prikazujejo obnovitveno dejavnost v kasnejšem obdobju. Veliko je torej gradiva v tej zbirki, ki je prva take vrste v Beneški Sloveniji in ki prikazuje, kako je naš človek v teh krajih delal, živel in garal v preteklosti in tudi danes, skratka gre za veren prikaz življenja domačinov in njihove volje, da se ohranita bogastvo in prava podoba Terske doline.

Novi list, 3.7.1981

nici Ivo Jevnikar. V kratkem govoru je omenil tudi sedanje stanje prizadevanj za globalno zaščito in pa potrebo tesnega sodelovanja mladih pripadnikov slovenskega naroda, ki jih meje ne smejo ločevati. V imenu skupine Beograjčanov, ki so sodelovali pri prireditvi, je spregovoril Peter Damjanovič.

Kulturni spored je obsegal lutkovno predstavo Trdoglavček v izvedbi odseka KDZ »Lutke Mladje«, nastop Tržaškega mešanega zbora pod vodstvom Tomaža Simčiča in folklorno predstavo mladinske skupine iz Novega Beograda. Tržaški pevci in pevke so zapeli vrsto slovenskih in tujih

dalje na 8. strani ■

Danes predavanje prof. Merkuja

ŠPETER — Danes zvečer ob 20.30 bo v občinski sejni dvorani v Špetru Slovenov, v okviru «Benečanskih kulturnih dnevov» predaval prof. Pavle Merkù. Tema predavanj je bo «tradicija slovenske pisane besede v beneški Sloveniji». Med srečanjem bodo tudi razdelili brošuro, ki vsebuje predavanje videmske univerzitetne profesorice Silvane Schiavifaccin, ki se je 16. januarja udeležila špertske konference na považilo «Študijskega centra Nedža». Brošura je zlasti namenjena osnovnošolskim učiteljem in staršem.

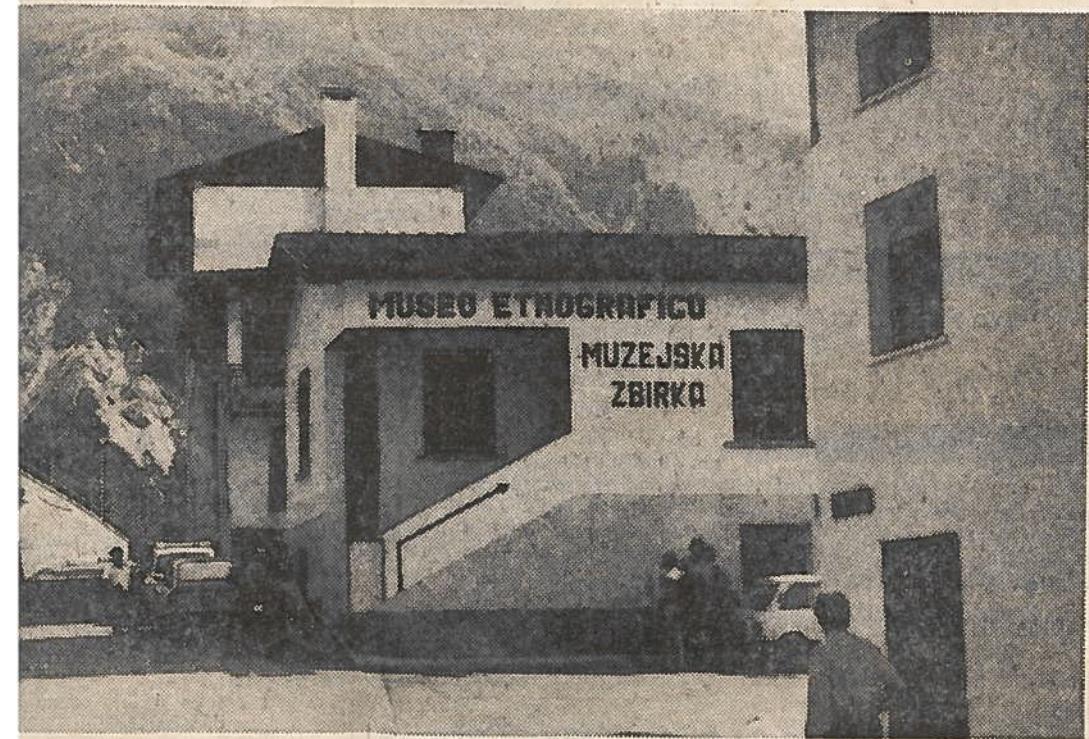
Sestanek voditeljev slovenskih tečajev v Benečiji

ČEDAD — Pred dnevi so se na sedežu čedadskega »Inštituta za slovensko izobraževanje« sestali profesorji, ki vodijo tečaje slovenskega jezika v območju beneške Slovenije. V tem trenutku redno delujejo štirje tečaji v Čedadu (za otroke), eden v Tipani, eden v

Pr. dnevnik
20/21 | 1981

V NEDELJO V OKVIRU VAŠKEGA PRAZNIKA ŽITNJAKA

V Bardu odprli etnografski muzej

Gre za obnovljeno zbirko, ki so jo zasilno uredili že leta 1973, a jo je potres močno poškodoval

BARDO — Ohranjevanje in prikazovanje bitnosti, življenja in poteka Beneških Slovencev, utrjevanje zavesti, da v Terski dolini od vedno živijo slovenski ljudje, ki se nočejo odreči svojim tradicijam in seveda tudi svojemu jeziku ne: to je misel, ki je vodila številne domačine Barda in Sedlišč, da so pred skoraj desetimi leti, v letih 1972 in 1973 zbrali številne predmete, slike, dokumente in druga pričevanja, iz katerih je mogoče razbrati, kako so tu ljudje nekdaj živelii in kako so delali. To bogastvo so neurejeno spravili, v »etnografski muzej«, ki so ga odprli 1. julija 1973.

Pofres je 6. maja 1976 uničil poplavlje, v katerem je bilo spravljeno to bogato gradivo. Minilo je nekaj let, preden so začeli zbirko obnavljati in v nedeljo dopoldne so končno muzej ponovno odprli, tokrat v novi sodobni, protipotresno grajeni stavbi, z velikim dvojezičnim napisom na pročelju.

Ta, obnovljena zbirka je mnogo bogatejša od prejšnje predvsem glede na način, kako je postavljena. Gre za strokovno postavitev, za katero je poskrbel Gorški muzej iz Nove Gorice in konkretno kustos Naško Križnar, ki je celotno zbirko uredil. Tako je muzejska zbirka, ki je od pretekle nedelje zopet na vpogled javnosti, edinstvena v Beneški Sloveniji, pa tudi bližnji italijanski kraji v ravnini ne razpolagajo s tako bogatimi zbirkami. Zbrano je, kot že rečeno, vsakovrstno gradivo: orodje za dela na polju in v hiši, od krampov in sekir do kolovratov in motovila, lončena in bakrena posoda, hišna oprema in še marsikaj. Dodano je tudi bogato dokumentacijsko gradivo: pisani dokumenti o zgodovinskem razvoju Beneške Slovenije s posebnim poudarkom na Tersko dolino in na Bardo, stare razglednice (vključno s tisto, ki prikazuje fašistični načrt za »torre littoria« v Bardu) in fotografika dokumentacija o potresu leta 1976 in o obnovi Barda in drugih vasi v občini. Skratka, muzejska zbirka posreduje tudi povrnemu obiskovalcu dokaj jasno in verno podobo tem, kakšna je bila ta vas v preteklosti in kakšna je danes.

Nedeljska otvoritvena slovesnost, ki je sodila v okvir praznovanja starodavnega praznika Žitnjaka in praznika Matere božje zdravja, se je pričela s kratkim nagovorom predsednice centra za kulturne raziskave Brune Čher, ki je še zlasti poudarila prizadevnost domačinov.

Ob otvoritvi je spregovoril t. župan občine Bardo Giorgio Pisca, ki je poudaril izreden pomemben prispevek k sporazunjanju med narodi, seveda pa t. zelo pomembna za spoznavanje zgodovine domačega kraja.

4.4.1981

P. Šmerovič

Prvi obiskovalci si ogledujejo muzej v Bardu

%

DVAJSETERICA MLADIH NAVDUŠENO NA DELU

OB 19.30 V KULTURNEM DOMU

Jspešen potek prvega slovenskega raziskovalnega tabora Barkovlje 81

Zgodovinske, geografske, etnografske in naravoslovne raziskave

Kot smo že poročali, se je v razito socioško komponento, ker se bo dotočnilo tudi razlogov za omenjeno opuščanje oz. spreminja-

tabora je bila v ponedeljek 17. junija v Dajaškem domu, kjer so delitelji tabora seznanili prijavnice s programom in potekom tabora. Prijavljenih je 20 mladih, so že takoj v ponedeljek z našenjem pričeli z delom. Zapomni so v štirih skupinah, in sicer zgodovinski, zemljepisni, etnoafški in naravoslovni.

Zgodovinarji raziskujejo, kako se odvijal družbeno-gospodarski zvez Barkovlje v prejšnjem stotiju in razvoj ribiško-kmetijske naselja v delavsko ter pozneje rezidenčno predmestje, s posebnim poudarkom na razvoju šolstva. Geografi bodo kartirali barkovljsko območje in primerjali danšne stanje z onim iz prvih katastrskih map ter z drugimi ohrazenimi zemljepisnimi gradivom.

Etnografi zbirajo predvsem ostanjene domače izraze za opuščenje vinogradniško v ribiško dejavnost. Njihovo delo bo imelo tudi iz-

ženci tabora deležni tudi raznih predavanj, kot npr. predavanja prof. Staneta Peterline o varstvu okolja, ki je bilo na sporednu siščo, predavanja dr. Karla Šiškoviča o temi »slovenska narodnostna skupnost v Italiji« in predavanja o etnologiji, kjer bosta spregovorili profesorci Mojca Ravnik in Zvona Ciglič. Poleg tega bodo imeli filmski večer z Aljošo Žerjalom in nastop TFS »Stu ledi«, ki bo prikazala nekaj tržaških plesov. Udeleženci so si ogledali tudi razstavo na Grandi sv. Justa »Zlato Peruja«, obiskali pa bodo tudi astronomski obervatorij.

Delo in posamezne skupine vodijo in stalno spremajo mentorji iz vrst ustanov, ki so tabor organizirale, ter profesorji, ki učijo sosedne predmete. Tako vodita zgodovinsko skupino Branko Jazbec in Milan Pahor, etnološko Mojca Ravnik in Zvona Ciglič, zemljepisno Pavel Strajn in Milko Bufon ter naravoslovno Lili Čebulec in Marinka Pertot.

Poleg že omenjenih dejavnosti v posameznih skupinah, bodo udelež-

ženci tabora deležni tudi raznih predavanj, kot npr. predavanja prof. Staneta Peterline o varstvu okolja, ki je bilo na sporednu siščo, predavanja dr. Karla Šiškoviča o temi »slovenska narodnostna skupnost v Italiji« in predavanja o etnologiji, kjer bosta spregovorili profesorci Mojca Ravnik in Zvona Ciglič. Poleg tega bodo imeli filmski večer z Aljošo Žerjalom in nastop TFS »Stu ledi«, ki bo prikazala nekaj tržaških plesov. Udeleženci so si ogledali tudi razstavo na Grandi sv. Justa »Zlato Peruja«, obiskali pa bodo tudi astronomski obervatorij.

Udeleženci tabora so zelo navdušeni nad delom. To tudi ni čudno, saj je program tabora zelo bogat. Poleg tega dela mladi v domačem okolju in je delo tembolj zanimivo, saj mladi sami preko raziskovanj spoznavajo svojo okolico. Tabor se bo zaključil 27. t.m., ko bodo udeleženci sestavili zaključna poročila, nakar bo sledila diskusija o opravljenem delu na taboru »BARKOVLJE 81«.

V Sovodnjah, v pred nekaj dnevi odprttem prenovljenerjem in povečanem kulturnem domu, bo danes zvezčer ob 19.30 slavnostna seja sovodenjskega občinskega sveta, na katero je vabljeno vse prebivalstvo. Gre za važno sejo, na kateri ne bomo govorili o vsakdanjih upravnih problemih, marveč se bomo spomnili tistega dne, točno pred tridesetimi leti, ko se je prvič sestal demokratično izvoljeni občinski svet obnovljene sovodenjske občine.

Občina Sovodnje je namreč bila samostojna v avstrijskih časih, to svojo samostojnost je ohranila že v prvih letih po priključitvi k Italiji. Ob koncu leta 1926 je v Italiji prišlo do ukiniteve več tisoč majhnih občir. Sklep se izvedli v začetku leta 1927 in tako je bila Sovodnjem odrečena samostojnost, vse njeno področje je bilo priključeno občini Miren. To je trajalo do leta 1947, t.j. do nove jugoslovensko-italijanske razmejitve. Tedaj je večina ozemlja bivše sovodenjske občine ostala v Italiji, v njen sklop so prisli tudi nekateri kraji, ki so se prej sodili pod mirensko in opatjelsko občino. Upravno je od septembra 1947 do junija 1951 vse to ozemlje spadalo pod občino Zagrad, poslej je vodil dr. Vilko Cotič kot posebni odpodlanec. Z dekreтом takratnega predsednika republike pa je bila 3. januarja 1951 vzpostavljena samostojna občina, treba pa je bilo razpisati občinske volitve, da bi se zadostilo demokratični volji prebivalstva.

Povoljne so bile 10. in 11. junija. Predstavljeno so bile tri liste, Demokratične fronte Slovenije, Slovenske demokratske zvezze in kominformistov. Zmagala je lista DFS, ki je dobila dvanaest sedežev. tri svetovalska mesta manjšine pa so pripadla SDZ. Na prvi seji občinskega sveta, ki je bila 24. junija, je bil za župana izvoljen Jožef Češčut, ki je bil na tem mestu do lanskih volitev. Z njim je bil že takrat izvoljen Janko Cotič, ki je prav tako bil na odgovornih mestih v občinski upravi do lanskega leta. Na kasnejših volitvah je nastopala in zmagala lista občinske enotnosti, ki jo ješe 1. 1956 podpirala DFS, po njenem razpustu pa uradno socialistična in komunistična stranka.

Na negujejo domače njive in vrtove, saj se izključno s kmetijstvom ukvarja le malo družin. Na nočnjeni slavnosti bodo podegli priznanje številnim domaćinom, ki so se izkazali v upravljanju občine. Priznanja pa bodo podegli tudi nekaterim drugim zastopnikom izven občine, ki so sodelovali pri razvoju sovodenjske občine. Na nočnjeni slavnosti pridejo tudi zastopniki novogoriške in škofjeloške občine.

Danes, 24. 6., ob 20.30 v osnovni soli v Jamjah, jutri, 25. 6., ob 20.30 v osnovni soli v Dolu, v torek, 30. 6., ob 20.30 v gostilni Peric na Poljanah, v petek, 3. 7., ob 20.30 v občinski sejni dvorani skupni sestanek vseh občinov in vseh kulturnih organizacij, na katerem bo izvoljen tudi občinski odbor za vodenje družinskih posvetovalnic.

Na slavnostni seji bodo otvorili tudi prvo razstavo domaćih vin. Opozorjam, da sta v Kulturnem domu odprti razstavi ikebane in slik ter plakatov o delovanju posvetnega društva.

V Doberdoru posveti o družinski posvetovalnici

V Pilonovi galeriji v Ajdovščini je junija 1978 z zakonom št. 81 je teh dneh odprta razstava z naslovom »3. trienale jugoslovenske fotografije«. Odprta bo do 12. julija.

CEPLJENJE PROTI STEKLINI

S cepljenjem psov je boj proti steklini stopil v novo, še učinkovitejšo fazo. Ta nevarna bolezni, ki je pred nekaj meseci na levem bregu Soče »prestopila« mejo (tako vsa menjajo strokovnjaki), je naleta na organiziran odpor. Seveda

pa s tem niso bili izrabljeni vsi obrambni mehanizmi pred to bolezni. Potrebno bo dokončati cepljenje, poloviti klateške pse in po možnosti ograditi odlagališča odpadkov in hrane.

V soboto so pse proti steklini ceplili v Števerjanu. Preventivno akcijo so izvedli na dveh krajih, na Dvoru in na Jazbinah. Cepili so 8 psov, kakšni dve tretjini v Števerjanu, ostale pa na spodnjem koncu. Cepljenje je izvedel vojaški veterinar dr. Pez ob pomoči občinskih uslužbencev Lojzeta Cigliča in Edita Hledeta.

Kako je bilo v soboto zjutraj na Dvoru, kamor so gospodarji pripravljali svoje zveste širinože, si lahko predstavljate. Zlasti kako je bilto pso, ko je pod infekcijo zavilil prvi kužek. Med njimi je zavilil prelah, ki so ga nekateri izdajali, drugi pa ne. Najbolj boječi so se malo polulali, ko so dobili infekcijo v zadnje stegno. Še najbolj povezena ušesa so imeli veliki psi. Ni pa bilo takšno tisto majhno ščene, ki so ga pripeljali od Fabrisa. Veterinarju bi nairalo edigriznil glavo, ko ga je špiknil. Ker do njega ni mogel, je popadel Hledeta za roko. Po tem obrambnemu napadu se je ekipa pred novimi presenečenji zavarovala tako, da je vsakemu psu z zanko zavezala gobec. Psi so tudi poslej grdo gledal v vsakega cd treh. Kakšen je grdo pogledal tudi gospodarja, če-

VABILO

TPPZ
«P. TOMAŽIČ»

OBVESTILO

V petek, 26. junija, ob 18. uri bomo nastopili na vrtu generalnega konzulata SFRJ v Trstu ob

SLAVNOSTNI PODELITVI ODLIKOVANJ

bivšim borcem in aktivistom NOB Jugoslavije

Učiteljstvo

Kino

Ariston 18.00 (v dvorani) — 21.30 (na prostem) »Perchè no?«. Režija Coline Serreau. Samy Frey, Christine Muriello, Mario Gonzales. Prepovedan mladini pod 14. letom.
Eden 18.30 »Corna profondo«. Ritz Danes zaprto.
Grattacielo 16.30—20.15 »Ben Hur«.

Razna obvestila

Fotokrožek Trst 80. V petek, 26. junija, ob 20. uri v sejni dvorani v ul. sv. Frančiška 20/I seja krožka.

Društvo slovenskih upokojencev Trst obvešča, da bo odhod izletna v Dražgoše jutri, 25. t.m., ob 7. uri izpred sodniške palače (Faro Ulpiano).

V petek, 26. junija, ob 20.30 v dvorani Igo Gruden v Nabrežini sestanek s starši, ki so vpisali svoje otroke na »10 dni rekreacije za naše najmlajše«, ki ga organizata SKD Igo Gruden in ŠD Sokol iz Nabrežine. Vljudno vabljeni.

POTOVALNI URAD AURORA

prireja od 18. julija do 22. avgusta tedenska

LETOVANJA V BOVCU

z bivanjem v hotelih »ALP« in »KANIN«. Odhod avtobusa iz Trsta vsa-

EDEN IZMED RECEPTOV ZA PREMОСТИТЕV KRIZE

Doseči sodelovanje med industrijo in kmečko proizvodnjo na Goriškem

Razen vinogradništva se vsa prehrambena industrija z blagom oskrbuje v drugih deželah Italije ali celo v inozemstvu - Kaj pa kooperacija z Jugoslavijo?

Ob zadnjem obnovitvi zakona o prosti coni za Goričo in Sovodnje so imeli videmski in tržaški gospodarski in tudi politični krog hude prisone. Ko bo čez štiri leta zakon ponovno zapadel in se bodo goriški mestih v občinskih upravi do lanskega leta. Na kasnejših volitvah je nastopala in zmagala lista občinske enotnosti, ki jo ješe 1. 1956 podpirala DFS. po njenem razpustu pa uradno socialistična in komunistična stranka.

tudi prehrambene tovarne. Ta sektor je od 1977. leta pa do danes izgubil 150 delovnih mest, zlasti so obdeli prisile ženske. Zapri so obrate Sorini v Goriči, Irpet v Vilešah, križi preživljala La Giulia in Delicia. Padec števila zapošlenih se pozna zlasti v Gorici, kjer niti prostota na ne uspe tege pojava zadržati. Kakor so med drugim, ugotovili na nedavnem kongresu sindikata prehrambene industrije FILZATI-CGIL v Tržiču so za bronadfestiv-

pa neposredne udeležbe v upravnih svetih podjetij.

Poglavitna usmeritev sindikata pa je gospodarsko načrtovanje in sprejem sektorskih načrtov, da bi se prizvodnja usmerila k stvarnim potrebam prebivalstva in k življenskim potrebam gospodarskih sektorjev, da bi dosegli drugačno, vsekakor pa kvalitetnejše življjenje.

Padec v iamo

KD Slavec Ricmanje - Log vabi na asbeni večer, ki bo jutri, 25. junija, ob 21. uri v Kulturnem domu Ricmanjih. Sodelujejo: Igor Kunt - violinista, Peter Filipčič - violino, Zoran Lupinc - rog in Aleksander Rojc - klavir.
KD Jože Rapotec - Prebeneg pričadi v petek, 26. junija, ob 20.30 koncert otroškega pevskega zborja Rapotec ter predvajanje diazitivov o vaških prireditvah.

Prispevki

V spomin na pok. Petra Semeniča krujeta za Vido Pično Cvetka Vačev 10.000 in Pierina Hrvatič 10.000 lir. V isti namen daruje Marinka Vatovac 10.000 lir za ricmanjko cerkev.

Včeraj-danes

Danes, SREDA, 24. junija
JANEZ
 once vzide ob 5.16 in zatone ob 0.58 — Dolžina dneva 15.42 — Leta vzide ob 1.00 in zatone ob 12.08.
Jutri, ČETRTEK, 25. junija
HINKO

remem včera: najvišja temperatura: 22 stopinj, najnižja 18,4, ob 18.00 ustaljen, veter 20 km na uro severovzhodnik, vlaga 47-odstotna, nebo oblačno, morje razgiban, temperatura morja 16,2 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Jessica Giani, Giuseppe Borriello, Roberta Colbaso, Angela Miele, Massimo Nicola Pašquadibisceglie, Isabella Cernic.

UMRLI SO: 72-letna Maria Albina Širotič, vd. Dessoardo, 68-letna Miroslava Micoli vd. Da Ros, 87-letna Elisabetta Del Rio, 83-letna Candi da Fersin, vd. Carmol, 67-letni Giuseppe Bembi, 84-letna Giustina Zuniga, vd. Sodnik, 73-letni Bruno Felician, 73-letna Ida Petocen por. Flego, 74-letna Paola Pegan vd. Bradas, 85-letna Maria Skilan vd. Stančić, 84-letna Caterina Bacchia, 91-letna Elvira Ceschia vd. Visintin, 83-letna Caterina Brecevic, 60-letni Marcellino De Bortoli, 86-letni Letejo Dottore.

DNEVNA SLUŽBRA LEKARN
 (od 8.30 do 20.30)

Ul. Dante 7, Ul. dell'Istria 7, Ul. Alpi Giulie 2, Ul. San Cilino 36, (od 8.30 do 13. in od 16. do 20.30) Ul. Gimnastica 6, Ul. Cavana 11.

NOČNA SLUŽBRA LEKARN
 (od 20.30 dalje)
 Ul. Gimnastica 6, Ul. Cavana 11.

ZDRAVSTVENA DEZURNA SLUŽBRA
 Nočna služba ob 20. do 8. ure tel. 732 627, predpraznična od 1. do 21. ure in praznična od 8. do 20. ure, tel. 68 441

LEKARNE V OKOLICU
 Boljuncet: tel. 228 124; Bazovica: tel. 226 165; Općine: tel. 211 001; Prosek: tel. 225 141; Božje polje: Zgonci: tel. 225 596; Nabrežina: tel. 200 121; Sesljan: tel. 209 197; Žavljice: tel. 213 137; Milje: tel. 271 124.

Capič 10.00 «Gori domača marčica» piedez. Prepovedan mladini pod 14. letom.

Cristallo 17.30 «Qualcuno volò sul nido del ceculo». J. Nicholson.

Prepovedan mladini pod 14. letom.

Vittorio Veneto 17.00 «Profondo porno». Prepovedan mladini pod 18. letom.

Moderno 16.00 «L'assistente sociale tutta pepe e tutta sale».

Lumière 16.45 «Bruce Lee l'ira del drago colpisce anche l'Occidente».

Mignon 16.00 «Zombi 3».

Nazionale 15.45—22.15 «Odissex l'impero dei piaceri sessuali».

Prepovedan mladini pod 18. letom.

Filodrammatico 14.30 «I porno piaceri dell'ammucchiata».

Prepovedan mladini pod 18. letom.

Radio Danes zaprto.

Ljudski vrt (poletni kino) 21.15 «L'oro dei McKenna».

Valmaura (poletni kino) 21.15 «No-sferatu, il principe delle tenebre».

Danes, SREDA, 24. junija

JANEZ

once vzide ob 5.16 in zatone ob 0.58 — Dolžina dneva 15.42 — Leta vzide ob 1.00 in zatone ob 12.08.

Jutri, ČETRTEK, 25. junija

HINKO

remem včera: najvišja temperatura: 22 stopinj, najnižja 18,4, ob 18.00 ustaljen, veter 20 km na uro severovzhodnik, vlaga 47-odstotna, nebo oblačno, morje razgiban, temperatura morja 16,2 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Jessica Giani, Giuseppe Borriello, Roberta Colbaso, Angela Miele, Massimo Nicola Pašquadibisceglie, Isabella Cernic.

UMRLI SO: 72-letna Maria Albina Širotič, vd. Dessoardo, 68-letna Miroslava Micoli vd. Da Ros, 87-letna Elisabetta Del Rio, 83-letna Candi da Fersin, vd. Carmol, 67-letni Giuseppe Bembi, 84-letna Caterina Bacchia, 91-letna Elvira Ceschia vd. Visintin, 83-letna Caterina Brecevic, 60-letni Marcellino De Bortoli, 86-letni Letejo Dottore.

DNEVNA SLUŽBRA LEKARN
 (od 8.30 do 20.30)

Ul. Dante 7, Ul. dell'Istria 7,

Ul. Alpi Giulie 2, Ul. San Cilino 36,

(od 8.30 do 13. in od 16. do 20.30)

Ul. Gimnastica 6, Ul. Cavana 11.

NOČNA SLUŽBRA LEKARN
 (od 20.30 dalje)

Ul. Gimnastica 6, Ul. Cavana 11.

ZDRAVSTVENA DEZURNA SLUŽBRA

Nočna služba ob 20. do 8. ure

tel. 732 627, predpraznična od 1. do 21. ure in praznična od 8. do 20. ure, tel. 68 441

LEKARNE V OKOLICU

Boljuncet: tel. 228 124; Bazovica:

tel. 226 165; Općine: tel. 211 001;

Prosek: tel. 225 141; Božje polje:

Zgonci: tel. 225 596; Nabrežina: tel.

200 121; Sesljan: tel. 209 197; Žavljice:

tel. 213 137; Milje: tel. 271 124.

Vabimo na enodnevne nedeljske izlete, in sicer:
 28. junija k izviru Soče
 5. julija na Bled
 12. julija v Kamnik
 19. julija v Crikvenico
 Cena vsakega izleta 25.000 lir.

Na razpolago je še nekaj prostorov za enodnevna letovanja na Rodošu, v Palma di Mallorca, na Ibizi, v Tunisu in na Korziki.

Informacije in vpisovanje pri «Auroris», Ul. Cicerone 4, telefon 60261.

Mali oglasi

telefon (040) 79 46 72

Solske vesti

Obveščamo, da je v vrtev v Lomerju odprta razstava ročnih del do jutri, 25. junija.

PRI DACEVIH v Doberdalu (Jezerška ul. 2) smo odprli osmico. Točno belo in črno vino lastne proizvodnje.

MOTOR tomos, prevoženih samo 350 km, prodam po ugodni ceni. Telefonirati od 13. do 15. ure na štev. 040/226-338.

PRODAM novo, nekaj mesecev rabljeno kolo znamke «IVES columbus zeta». Podrobnejša pojasnila dobite na goriškem uredništvu Primorskoga dnevnika.

ODDAJAM v njem prostor velik 5 x 11 m, primeren za različne dejavnosti (kleparsko, mizarško ali kovačko delavnico, garazo, skladišče itd.). Telefonirati vsak dan od 15. do 19. ure na telefonsko št. (040) 228-497.

PRODAM dva zasedena lokala na Oberdankovem trgu št. 2/A in 2/B, Trst. Cena 300.000,00 lir. Pismene ponudbe poslati na upravo Primorskoga dnevnika, Ul. Montecchi 6, Trst, pod šifro «Lekarna».

OSMICO je odprli Stanko Marušič v Štandrežu. Točno belo in črno vino, za prigrizek pa nudi domačo salamo.

PRI MIŠKOTU na Općinah je odprta osmica. Točni se belo in črno domačo vino.

RABLJENE strešnike (korce) prodam po ugodni ceni. Telefon 040/299-453.

MLADENIČA prostega vojaščine z znanjem srbohrvaščine ali slovenske zaposli važni kmetijsko podjetje za delo v lastnih trgovinah. Telefonirati v uradnih urah na št. 040/631003.

OBČINA Devin - Nabrežina isče šoferje. Pogoji: 1. starost do 35 let razen poviškov, ki jih predvideva zakon; 2. italijansko državljanstvo; 3. diploma nižje srednje šole; 4. vozniško dovoljenje C in D kategorije. Prošnje na prostem papirju morajo interesentov dostaviti občini Devin Nabrežina do 30. 6. 1981 uradu za stike z javnostjo in prevajanje - soba št. 20.

Pa vendar bi prav zakon o prosti čolni daje veliko možnosti za razvoj prehrambene industrije, lahko veliki meri pomagal pri premagovanju težav splošnega industrijskega sektorja. Lahko bi, in to ne šele danes, omogočil predelavo domačih kmetijskih pridelkov. Pa ni bilo iz vsega nič. Tako so se poleg kovinskega, tekstilnega in kemičnega industrijskega sektorja znašle v krizi

spodarsko krizo. Ni namreč mogoče, in tega se zavedajo velike in male države, da bi bila neka država, ki ne razpolaga s surovinami in energijo, odvisna od tujine tudi glede tehnologije in zlasti glede hrane. Znano je, da je Italija velik uvoznik hrane in da zanje troši na leto na stotine tisoč milijard na leto.

V goriščku pokrajini je sodelovanje med kmetijstvom in industrijo uspelo uresničiti samo vinogradništvo, ostali 80 odstotkov proizvodnje se poslužuje v inozemstvu ali v ostalih deželah Italije kupljenega blaga. Tako tovarna za izdelovanje konzerv Safica iz Gradeža predeluje 100.000 stotov v tujini načinjenih tun, Morgante iz Romansa kupuje na leto za 13 milijard lir mesa v inozemstvu, la Giulia in Le Delicia kupuje blago, ki z našim kmetijstvom nima nobene zveze. Po drugi strani bi potrebovali klavnice in tovarne za predelavo mesa, ki se pridele v drugih deželah, potrebovali bi industrije za konzerviranje sadja in zelenjave, ki ga pridelujejo v Posočju. Vse to naj služi za primer razhajanja med možnostmi in med sedanjim stanjem. Od tod ne le potreba, ampak tudi pritisak, da se prične razvoj obratov živilske industrije.

Istočasno obsojajo tudi prepočasnost deželne uprave, zlasti še odborništva za industrijo ter deželnih družb FRIE in Friuli, češ da nisoše napravili vsega, kar bi bili moreni zato, da bi se razčistil položaj v tovarni Detroit.

Delavcem namreč niso izplačali mezd zadnjih dveh mesecev. Lastniki trdi, da imajo težave z načrti in da se bo zaradi tega z julijem sedanjam 150 delavcem v dopolnilni blagajni pridružilo še nadaljnji petdeset delavcev.

Sindikat in delavci obsojajo last-

nika oziroma lastnike, da niso našli časa, da bi se sestali in preucili položaj tevorne. Trdi, tudi, da je na tržišču dovolj naročil za izdelke tovarne in da torej kriza irašljena.

Za vseh teh vprašanjih so obširno razpravljali na prvem področnem kongresu prehrambene industrije sindikata CGIL v Tržiču, katerega so se udeležili delegati prehrambenih tovarn, žganjarn in pekov.

O vseh teh vprašanjih so obširno razpravljali na prvem področnem kongresu prehrambene industrije sindikata CGIL v Tržiču, katerega so se udeležili delegati prehrambenih tovarn, žganjarn in pekov.

In ko je tudi Simionotto, očitno zadovoljen nad izidom svoje grožnje zapuščal lokal, tokrat na vratih tržiča po policijsko patrullo; pisan kot je bil, ni imel dosti moči, da bi se jim upiral. Policija je pri njem našla nož dolg 22 cm. Po zakonu je takšen nož orožje, kadar ni kakšne drugega razloga za nošnjo. Poleg vsega je bil tudi hudo pod paro, tako da ni bilo težko verjeti, da je bil za goriščanske obiskovalce preveč nadležen sosed. Odpeljali so ga v sodne zapore v Ulici Barzellini, kjer se je strelzel in bo počakal na sodno obravnavo.

Tombola v nedeljo

na Tržniku

Nekoč je bila v Gorici navada, da so se vsi ljudje iz mesta in okolice sesli na sv. Petra in Pavla dan zvezcer na Tržniku, kjer je bila na sporu tombola, katere izkupiček je šel v korist gojencev zavoda Lenassi. To lepo staro navado so pred nekaj leti opustili, ker je bilo eddalje manj ljudi, ki so raje drveli na morje in se na praznični dan vračali trudni zvezcer domov.

Tombola na Tržniku bodo letos ozivili, in sicer v nedeljo, 28. junija

leta. Alda Stabila iz Ul. Campazzizza 12 v Gorici. Upokojenec je padel v jarno v avtomobilni dežavnici podjetja COM v Ul. Velodromo. Padel je tako nesrečno, da si je zlomil kolk.

DEZURNA LEKARNA V TRŽIČU

Danes ves dan in ponoči je v Tržiču dezurna lekarna Rismundo, Ul. E Toti, tel. 72-701.

V veliki dvorani Kulturnega doma v Nov

TAJNIŠKO POROČILO DUŠANA UDOVIČA NA 13. OBČNEM ZBORU SKGZ V GORICI

pitka za naše narodnostne pravice terja od vseh vse več zavzetosti, odločnosti in ustvarjalnosti

ovorili smo se, naj bo letosnji občni KGZ, trinajsti po vrsti, delovnega značenja mislimo, da je treba poudarek pridavanju različnih tem in vprašanj, ki bodo bliže analizi naših notranjih problemov. Politika Slovenske kulturno-gospodarske skupnosti je posebno v zadnjih letih uveljavila ostalo. Želja, da bi z združevalno vlogo, ki je krovna manjšinska organizacija, priča v boju za uveljavitev Slovencev v Italiji, večkrat zabeležila rezultate, ob katerih so pojavljali številni problemi, dileme in težave.

enostavna stvar opravljati vlogo, ki ima naša organizacija, še posebno ne vaju, ko nam objektivne razmere niso nahe, in ko sprito tendenc družbenopolitične in gospodarskega življenja, v katerem moč ne kaže, da bi se kaj kmalu spremeni. Nasprotro, nedvoumni pokazatelji pozarajo, da bodo prihodnja leta v tem težavnjeja in da bomo morali na sile računati še bolj kot doslej.

Na prizadevanja so bila v zadnjem letnem obdobju v marsičem uspešna. Naši smo nekaj korak naprej, spet smo priča raznim čimbenicam in težavam objekta v subjektivnega značaja.

jektivnega v sledi tega, ker smo kljub nim danim možnostim vsak dan postavljali pred nove potrebe. Bitka za naše narodnostne pravice terja od vseh organiziranih dejavnikov slovenskega življa, vse več odločnih nastopov in ustvarjalnosti. V tem pogledu nas lahko spodbudimo očitno kritična presoja vloge, ki so jeli organi zvezne in kopica podatkov o vseh petindvajsetih organizacijah, ki so ustanovljene v SKGZ.

Klub pomanjkljivostim azvezano in plodno delo

Klub pomanjkljivostim je bilo to delo razno in plodno in je prineslo celotni naši novih koristi. Članice SKGZ se eta v leto potrjujejo kot organizirani delniki in koordinatorji najrazličnejših dejavnosti, v katerih se izražajo naše težje in ebe kot posameznikov in skupnosti. Po nju opazovalcu naših razmer večkrat naša ta konstrukcija, ki ni podobna drugim klasičnim strukturam, ki so pri nas deljiva. Nismo stranka, a vendar ustvarjamo.

tudi druge dejavnosti. Pri tem ne mislimo ustvarjati prednostnih kategorij, pač pa podarjati, to kar nas danes najbolj želi, obrniti pozornost na vprašanja, katerih še nismo vajeni v zadostni meri, da bi postala organi del naših političnih analiz in sklepov.

Pričnati moramo, da še mnogo naših ljudi gleda na gospodarstvo kot sektor, ki se ne tiče, v kolikor niso v njem neposredno sodelovali. Občutek, da se v naših debatih posveča gospodarski problematiki prekomerna teža izhaja iz dejstva, da tega dolgo let nismo delali v zadostni meri in si sedaj prizadevamo, da bi to nadoknadi.

V kolikšni meri vpliva gospodarstvo na družbenopolitično dogajanje v katerega smo vpletenci, je vsak dan bolj očitno. O tem med drugim zgovorno pričajo neprilike, s katerimi smo se ukvarjali v zadnjih letih. Osim je, recimo občuteljivo na teh vprašanjih. Konzervativne sile so skovali svojo volitveno programsko osnovno namen

ščem glede dejavnega zakona, ki prinaša nove norme v planiranju.

Stalna skrb je bila posvečena vprašanju kmetijstva in teritorija, izhajajoč iz načela, da je ohranitev strnjnosti bivalnega prostora, eden izmed osnovnih pogojev za obstoj in razvoj Slovencev v Italiji. S strokovno dodelanimi stališči je bila v urbanistični osporavana vsaka izbira, ki se je za splošno in tudi našo specifično korist izkazala kot neustrezna ali celo škodljiva. Temeljito smo se izrekli o načrtu za ljudske gradnje v tržaški pokrajini, o urbanistični varianti 25, o načrtih za kraške rezerve in naravnih parkov v Kanalski dolini. Odbor za gospodarstvo je nadalje skušal biti čim bolj prisoten ob pomembnejših pobudah javnega značaja, tako simpozijih kot tudi drugih razpravah dejavnega in pokrajinskoga značaja. Tako so bila med drugim javno izražena stališča SKGZ na tržaški pokrajinski konferenci o kmetijstvu in pred nedavnim tudi na dejavnini konferenci o teritoriju. Prihajamo tudi do prvih izsledkov znanstvene raziskave o našem gospodarstvu, ki jo je na pobudo odbora izdelal SLORI v sodelovanju s SDGZ.

Slovensko dejelno gospodarsko združenje

Slovensko dejelno gospodarsko združenje se v minulem obdobju uspešno vključilo v izvajanje smernic za uveljavitev gospodarske rasti naše skupnosti. Prioritetne usmeritve so izšle iz dolgoletnih izkušenj in se izvajale na podlagi ojačanja notranje strukture s pospešenim delovanjem sekcij. Izboljšana je bila strokovna tehnična pomoč članstvu z učinkovitejšim servisom in konzulenco. Obrestovala sta se investicija v elektronsko tehniko in napor, da se tehnično usposobi čimveč kadrov. S tem je bil storjen pomemben korak naprej, resno in kvalitetno delo je združenju pridobilo zaupanje številnih ustanov in gospodarskih organizacij v naši deželi in v Jugoslaviji.

Uslug združenja se poslužuje 75 odst. članov na Tržaškem in 25 odst. članov na Goriškem, kjer je struktura razmeroma mala, saj deluje komaj tri leta. Povečala se je prisotnost organizacije v odnosih z javnimi upravami, zraven tega pa so bili njeni predstavniki imenovani v vseh osem komisij pokrajinske gospodarske konzulte, kar je po tridesetih letih vztrajnega odklanjanja

Ugotovljena je bila nepopisna škoda, ki se je vsled pomanjkanja realnih urbanističnih usmeritev in razvojnega načrta za kmetijstvo prizadejala celotni naši narodnostni skupnosti, poleg ogromne škode, ki so jo utrpteli neposredni obdelovalci zemlje. V skupni resoluciji, ki smo jo postali vsem odgovornim činiteljem v javnem življenju smo nagnili, da bomo v bodoče ostro nastopili proti vsakršni razlastitvi, naj bo tudi v javno korist, če ne bomo v zameno dobili ustreznih protivrednosti.

Jasno je, da bodo ta vprašanja zavzemala v bodočem življenju naše skupnosti vse več težo, zato postaja nujna kadrovska in strukturna okrepitev Kmečke zveze, predvsem z ojačanjem strokovnosti na področju urbanistike.

Kultura ima med nami nezamenljiv prostor

Gospodarstvu dajemo v debatah in stališčih veliko težo. Včasih po mnogih vtiših tolkano, da je zlasti iz vrst kulture slišati občasna negodovanja in pripombe, češ da zapostavljamo po važnosti druga področja. Menimo, da je ta očitki včasih pretiran, čeprav nastaja iz realnih pogojev v katerih se izraža kulturna dejavnost pri nas.

Dejstvo je, da ima kultura med nami, z vsemi mogočimi odtenki nezamenljiv in običejno priznani prostor, ki se v resnici stalno siri v različnih brezstevilnih pobudah, z množičnim, tako aktivnim kot pasivnim sodelovanjem ljudi. Potreba po združevanju in ustvarjanju najde odziv v vedno novih pobudah, pa naj prihaja spontano, iz vrst terenskih kulturnih organizacij ali pa v režiji osrednjih kulturnih ustavov. V nekem smislu se to tudi ena izmed lastnosti našega kulturnega življenja, če ga vzamemo kot širok pojem, v katerem so zajete vse najrazličnejše oblike združevanja.

Če pa so kakšni razlogi za občutek zapostavljenosti kulture, tjačjo drugje. Že dolgo, recimo poslušamo očitek, da nimamo kulturne politike, vsaj take ne, ki bi se očitno pokazala navzven in premostila mejo raznih sestankov. Pogostoma slišimo, da je kulturna razgibanost našega prostora v glavnem zaslužna samoiniciativnosti ter prizadevanja društev in drugih ustanov, kot da je naš človek že od rojstva nekako privzeten k aktivnosti kot neizbežni živiljenjski potrebi. Vprašljivo je, koliko je vsega tega res, kljub

Odnosi s kulturo večinskega naroda

V okviru že ustaljenih dejavnosti Zveze slovenskih kulturnih društev zasledimo v zadnjih letih tudi stalno prizadevanje, da bi se prebole pregradi, ki nas ločujejo od kulturnih krogov večinskega naroda. Zlasti uprava sodelovanje z italijanskim združenjem ARCI, ki ga velja spodbujati in razširjati, v kolikor je že dalo nekatere obetajoča sade. Problem sodelovanja, oziroma volje, aktivnega komuniciranja z večinskim narodom pa se v delovanju ZSKD postavlja že čisto konkretno tudi v predelih, kjer strnjeno prebivamo Slovenci. Bodisi da gre za zanimanje, ki ga izražajo posamezni Italijani, zato da se tu pa tam vključijo v delovanje naših društev, ali pa da gre za območja, kjer je prebivalstvo narodnostno mešano. V takih slučajih večkrat ne vemo, kaj bi, slišati je različna mnenja kako postopati.

Menimo, da bi bili posebno na narodnostno mešanih območjih vsakršni toggi prekati škodljivi, da je vendarle treba najti oblike, s katerimi je mogoče vzpostaviti tvorivo sodelovanje z prebivalstvom, ne da bi s tem naše kulturne organizacije izgubile svoj značaj. Nasprotro, s tem njihovo vlogo še obogatimo, pri čemer lahko imajo take lokalne okoliščine celo prednost, da se tam ne izvajajo neka frazerska, zgolj deklarativena politika sožitja, ampak čisto konkretna človeško pristnejsa, vsakodnevna, ki nudi veliko več možnosti razumevanja in pušča manj prostora obrabljenim demagoškim geslom.

Zveza slovenskih kulturnih društev je svoje delovanje v pretekli mandatni dobi znatno okreplila in razširila. O tem zgovorno pričajo že nekatere skupi podatki: 50 društev v treh pokrajinalah, 42 pevskih zborov z naj 1000 pevci, tri osrednje folklorne skupine v Trstu, Gorici in Čedadu, okrog 400 otrok vključenih v vrsto otroških folklornih skupin. So dimenzije, ki dajejo misli koliko dela je tu opravljenega, vendar tudi koliko problemov, organizacijskih, kadrovskih in drugih.

Še vedno obstaja problem naše prisotnosti v mestih. ZSKD se je lotila tega vprašanja s pospešenim ritmom, tako da so v zadnjih letih oživelia iz dolgega sna nekatera društva, v predmestjih. Drugod so nekatera društva v fazi obujanja, kar daje misli, da je naša prisotnost v najbolj izpostavljenih predelih na poti krepitev.

Kulturni domovi in primerno urejeni selesi društva na celotnem teritoriju so bistveni

glasbene izobrazbe v Italiji, vendar ni nikakrnega dovoljenja temeljenega izgovora za to, da zahaja Glasbena matica sprito zanesljivosti pristojnih oblasti v vedno večje režijske težave, kar jo približuje odločitvam, da se omeji število gojencev in da se okrene njenja vsestranska aktivnost posebno pri javnih nastopih in koncertnih dejavnosti. Ni treba čakati zakonov za globalno zaščito, zato da se zagotovi dostojna podpora iz javnih sredstev ustanovi, ki tako očitno prispeva kvalitetnim delom za kulturno obogatitev celotnega tukajšnjega prostora.

Narodno in študijsko knjižnico poznamo kot prijetno kulturno shajališče. Urejeni prostori so skoro vsak dan polni študirajočih mladih in starejših, katerim je na voljo funkcionalno okolje, poleg tega da lahko razpolagajo z bogatim izborom knjig, ki se bliža številu 70.000. Knjižnica deluje v več smereh, od katerih zlasti žanje odobrevanje ciklusa predavanj. Takoj je v letosnjem letu zlasti pritegnil pozornost izbor kvalificiranih predavanj o sožitju med tu živečima kulturnima. Ob priliku 150-letnice Levstikovega rojstva je v temlikovno-literarni natečaj v povezavi z osnovnimi, nižjimi in višjimi šolami. Odsek NŠK za zgodovino in etnografijo se izpolnjuje v prepotreben vir zbiranja našega zgodovinskega gradiva. O tem pričajo tudi številne publikacije, ki občasno izidejo v režiji ali ob strokovnem sodelovanju odseka.

Aktivnost mladih v SKGZ

Aktivnost mladih v SKGZ je ena izmed naših najvažnejših postavk. O tem smo si vsi edini. Razviti delovanje na področju, ki je najbolj podprtno naglim generacijskim menjavam, ni lahka stvar. Najbrž tudi zaradi težav, ki so lastne vsem mladinskim gibajem v naši državi. Vrednote se tu najhitreje spreminjajo, uradne in poluradne mladinske strukture pa so delčne nezanimanja, ker po vsebinah in metodah dela cesto ne znajo privlačne.

Mi smo svojčas o tem mnogo debatirali in moremo reči, da smo tudi nekaj naredili, čeprav ni vse tako, kot bi moralno bilo. Brez dvoma so še nekatere oblike aktivnosti mladih dokaj utrdile in dosegle tudi dobre rezultate. Lahko rečemo, da so mladi, ki so angažirani neposredno ali posredno v SKGZ, v zadnjih letih ustvarili trdnejošo osnovno, ki se približuje konceptu mladinske organizacije.

Načrti održati na vseknji delovali v to

siljeni v danih pogojih vzdržati rase, ki izhajajo s pravo poslansanega za položaja iz neugodnega razmerja zim narodom. Iz zgodovine vemo, da oja pritisok na našo skupnost s trenutki, v katerih smo kot Slovaki katerikoli vidnejši znak uvera, pa naj je šlo za kulturo ali govor. Danes se nahajamo v takem obdobju, s katerimi je ovisno, če smo vredna, s katerimi je ovisno, če smo v primeru subtilnejsa.

Objektivni činitelji jo v nas samih

ektivni činitelji, ki vplivajo na potek našega dela tudi v nas samih, pojavljaju organizacije, v katerih smo moramo sočati in naši sposi, da se načrtovanju, metodah in organizirano prilagajamo spremembe in razmer.

ašanja, ki se nam postavljajo po dveh obdobjih, v katerih smo skušali novi organizacijske oblike, so številni terjajo odgovor na to, ali smo z razvojem uspeli zagotoviti učinkovitejše zveze, ali so bili izboljšani pogoji delovanje čim večjega števila ljudi prijanju naše politike. Ko smo govorili o našem življenju vsakršen doprinos, ponikov in skupnosti, četudi na videz še skromen. Pri tem smo vedeli, da čujo ne bo, da je uspel reorganizacije od predvsem od nas samih.

amo več razlogov, da danes o tem tečejo razpravljamo. Po štirih letih imasnešo slike, obenem pa se kaže, da razmislimo kako naprej. Marsikova vprašanje je bilo tudi zaradi neizbezpraktičnega odnosa v našem delu puščeno v nemar, pri čemer smo moračnati z nepredvidenim naraščanjem naših za vse, s čimer se ukvarjam. Samo je razveseljivo dejstvo, da vse ljudi čuti krovno organizacijo kot svojo, se na SKGZ zatekajo po najrazličnejšem, vse to pa nam nalaga tudi odgovornost, da presodimo, v kolikšni meri to zmore, kaj bi lahko naredili drugače in kaj v tem delu ni bilo prav.

Pričujoče poročilo lahko poda le sinteza slike opravljenega dela. Če bi morali izložiti vse, kar se je v dveh letih naložilo izkušnji in podatkov o delovanju članov organov SKGZ, bi prikrajšali razprave vse to, kar lahko prinese, s tem da odkrita in plodna, kot jo narekuje sej trenutek. Občni zbor je najvišji organ zvezne in je kot tak suveren, da izreče mo na nalogah, ki jo opravljajo včlanjene skupnosti, ne le take, kot jih vsakodnevno, saj rutinsko čutimo prisotne v življenju naših skupnosti, ampak v smislu njihovega delovanja, v katerem se izraža predelavost in predanost našega človeka vsemi stiskami in zadoščenji, ki so tolke pripravljajo lastna.

Vse večja pozornost gospodarski problematiki

Nekako odveč se nam zdi, da ponavljamo princip, ki nas vodi k vse večji pozornosti do gospodarske problematike. Vsi vemo, kolikšni meri vpliva na naš obstoj in razvoj materialna osnova, brez katere ne bi mogli govoriti o perspektivah, še manj pa azmisljati o tem, da je mogoče brez uveljavljanja v gospodarstvu uspešno razvijati

vanju na področju turizma. Tokrat je bil ekološki argument izničen, pač pa je, v javnosti takoj odjeknil drugi, po vsebinu vsekakor bolj odprt, »narodnoobrambeni«. V hihi smo postalji peta kolona, nepotešeni spodbujevalci kolonizacije teritorija, ki je zgodovinsko sveto zapisan italijanstvu.

Naj omenimo še vprašanje razlastitev na Kolonkovcu, kot drugi značilen primer izražanja ozkih interesov nekaterih gospodarskih in političnih krogov, v očitnem nasprotju z interesom celotne skupnosti občanov. Še in se smo dokazali, tudi s strokovnimi argumenti, da je zaseganje teh zemljišč nepotrebitno, pa smo se v tej bitki vendarle znašli skorajda sami.

Verujejo v to, da se bodo razmere v gospodarstvu spremenile. To ne pomeni, da se uspavamo v neplodnih iluzijah. Vemo, da bo treba v tem pogledu veliko potrijenje in napora. Sedanji položaj globoke involucije, ki se zlasti na Tržaškem kaže v postopenem ukinjanju proizvajalnih dejavnosti, v nezačlenjenem demografskem padanju in izgubi večjega števila delovnih mest, mora najti izhod iz skrajno negativnih teženj. O tem smo si vsi edini, vendar preusmeritve ne bodo, dober bo teža gospodarskih izbir pogoja, da lokalističnih zapiranj, ki izhajajo iz tržaste obrambe partikularnih interesov.

Veljavnost in upravičenost gospodarskih postavk Osimske

Mi bomo stalno podprtivali veljavnost in upravičenost gospodarskih postavk Osimskega sporazuma, vendar ne iz neke abstrakte načelnosti, ampak ker je v njih dejansko edina perspektiva tukajnjega gospodarstva, ker smo prepričani, da je nadaljnji razvoj politike odprte moje predpogoji za gospodarsko integracijo našega prostora s širšim zaledjem. Sedanji zastoj nam nedvomno onečimogča, da bi se kot skupnost učinkovitejše vključili v gospodarske tokove. Splošna kriza je tudi naša kriza, zato moramo napraviti vse, kar je v naših močeh, da z iniciativnostjo v gospodarstvu kljubujemo pogubnim tendencijam, ki se porajajo in gnezdi v rentniški miselnosti odločajočih krogov v gospodarstvu.

Odbor za gospodarstvo SKGZ

Odbor za gospodarstvo SKGZ je spremjal dogajanja v gospodarstvu, izdeloval statisca in nakazoval pobude v zvezi z vsem, kar se posredno ali neposredno tiče našega gospodarstva, s skladom z vprašanji, ki jim Slovenska kulturno-gospodarska zveza posveča veliko pozornost: zaposlovanje, izobraževanje in strokovno usposabljanje, prostorski in urbanistični problemi, razlaščanje zemeljskih površin, razvijanje in krepitev posebnih in zadružnih oblik v gospodarstvu, (stanovanjska politika), ter študijski in znanstveni pristop do gospodarstva. V svojem programu je izhajal iz ugotovitve, da je treba tako kadrovsko kot teritorialno krepliti vse strukture, ki se v okviru SKGZ takoj ali drugače bavijo z gospodarstvom. Februarja 1980 je bil izdelan zahteven gospodarski plan za krepitev materialne osnove slovenske narodnosti skupnosti v Italiji v obdobju 1981-1985. Komisija odbora za videnjsko pokrajino je izdelala priporabe k smernicam za oblikovanje razvojnega in finančnega načrta za obdobje 1979-1982 in organizirala v Passarianu simpozij o smernicah razvoja za sociogospodarski preporod Beneške Slovenije. Gospodarski odbor je bil s strokovnimi pripomembami prisoten pri vprašanju deželnega razvojnega načrta in stali-

Slovenci, od Tržaškega preko Kanalske doline, je prisotnost združenja osnovni faktor povezovanja in krepitev. Z nekaterimi poskusi si je klub težavam utrla pot zadrževanja in konzorciranja naših podjetij, pričemer je postal temelj pereč problem usposabljanja ustreznega kadra, brez katerega je vsak kakovosten skok nemogoč. V tem smislu se nadaljuje plodno sodelovanje s trgovskim tehničnim zavodom Ziga Lois za vzpostavljanje poletne študijske prakse pri članih združenja.

Kmečka zveza

V kmetijstvu beležimo všakdanje, tudi široki javnosti znan, borbeno prisotnost Kmečke zveze. Njena akcija je v zadnjem obdobju vse bolj prestopal okvire sindikalne kmečke organizacije in koristnega strokovnega servisa. Poleg rednega delovanja, ki obstaja v akciji za ovrednotenje kmetijstva v tržaški pokrajini, v spodbujanju in krepitevi obstoječih pobud naših kmetovalcev in v vztrajnem boju z vsemi stopnjami upravnih in političnih oblasti, da bi se vendar spremeni lastnini predsedki in varljivo lažnostjo zahteva kroga. Ne bi bilo prav, če bi za večji napor v to smeri čakali izjemnih trenutkov, kot je bilo, denimo pred dveinšestnajsto letom, ko smo se nenadoma znašli pod pritiskom šovinističnih izpadov. Vzpostaviti bi morali nekonstantne akcije, program pobud ki naj v »mirnejših časih« pomagajo ustvarjati oziroma strpnosti, da o mirnih časih v našem prostoru lahko sploh še govorimo.

Odbor za kulturo SKGZ je v minulem obdobju polnje že zavil in z intenzivnejšim delom poživil razpravo o usmerjanju naše kulturne politike. Letaval se je zlasti tistih problemov na področju kulture, ki se v okviru naše narodnosti skupnosti najbolj pereči.

Delovni program je omogočil razpravo o nekaterih tekočih vprašanjih in začetek obravnave vprašanj, ki se tičejo naših včlanjenih kulturnih ustanov. Tako so prisli na dnevni red problematika ZSKD, v Trstu in Gorici, prisotnost Slovencev v kulturnem življenju v Trstu, problemi Benedicije, sodelovanje ZSKD-ARCI, da omenimo še najvažnejša vprašanja.

Gostje na občnem zboru v Avditoriju v Gorici

turi, ocenjevali razreševanje načrta in načrte z razreševanjem problemov, ki nastajajo. Ne moremo učinkovito spodbujati novosti, kakor tudi smotreno koordinirati in ovrednotiti vsega obstoječega, če ne nudimo pogosteje politične sinteze tega delovanja, večkrat kar napotkov v nasvetov, ki jih kulturni delavci pričakujejo od nas. To so nam mnogokrat odkrito povedali. Čas je, da o tem globlje razmislimo in bolje ukrepamo.

Zavedamo se, kako je naša kulturna dejavnost tekom svoje rasti ohranjala dostop pozitivnim in naprednim tokovom, da je znaši črpati in razvijati vrednost tradicije in obenem ceniti to, kar je v slovenski kulturi najpomenitejša. Vselej je to bilo sporočilo miru in sožitju, želja po širini in novem spoznavanju. Danes nam je ta zavest temelj dragocena, ko poudarjamo nujnost, da s konkretnimi pobudami pospešujemo oziroma sodelovanja med tu živečima narodoma.

Veliko je okoliščin, ki govore o tem, kako je potreba po aktivnemu razmerju z italijanskim prebivalstvom čedala večja, da moramo pri tem opraviti tudi z morebitnimi lastnimi predsedki in varljivo lažnostjo zahteva kroga. Ne bi bilo prav, če bi za večji napor v to smeri čakali izjemnih trenutkov, kot je bilo, denimo pred dveinšestnajsto letom, ko smo se nenadoma znašli pod pritiskom šovinističnih izpadov. Vzpostaviti bi morali nekonstantne akcije, program pobud ki naj v »mirnejših časih« pomagajo ustvarjati oziroma strpnosti, da o mirnih časih v našem prostoru lahko sploh še govorimo.

In tako se nahajamo v stanju, ko predvidimo proračun SKGZ za prihodnjo sezono več kot 800 milijonov samih finančnih bremen!

To pa je denar, s katerim bi gledališču vodstvo mimo izpeljalo pravkar zaključeno sezono.

Klub temu absurdnemu stanju, ali prav zaradi njega, ker hoče dokazati voljo življenskega, upravičenosti svojih zahtev in svojo umetniško vrednost, je Slovensko stalno gledališče v opravljanju svojega poslatstva letos zabeležilo nekaj lepih uspehov, ki so bili sad široko zastavljenega repertoarja in iskanja novih poti do gledalca. Tako je od Milj do Zabnic in v matični domovini nastopilo 239 krat, kar je v povprečju skoraj po ena predstava na dan, ker gledališča sezona traja 273 dnevnih igral. Igralo pa je nad deset tisoč gledalcem več kot lani, saj je samo domače uprizorite video okoli 55 tisoč ljudi. To so nedvomno podatki, ki ne potrebuje nikakršnega komentarja.

Načrte so dela ali načrti v teknu. Zlasti vladu veliko pričakovanje med Goricanami, ki bodo tekom letošnjega leta končno pristi do oziroma kulturno-športnega središča v mestu. Gradnja se je med najrazličnejšimi ovirami vleka celo desetletje, zato se tega dogodka vnaprej veselimo, kajti to bo nova temeljna pridobitev za celotno našo narodnostno skupnost.

Težaven položaj SSG

Slovensko stalno gledališče v Trstu je iz leta v leto v vse hujšem položaju, saj so v novih gospodarskih pogojih finančna bremena vse težja, podpora pa ostaja skoraj nespremenjene in v nikakršnem sorazmerju s potrebami. Zato moramo reči, da je v tem trenutku prihodnost našega gledališča uganika, katere rešitev je odvisna bodisi od vse državnega zakona o gledališki dejavnosti – in ta je klub vsem nujnostim in prizadevanjem še zmeraj samo v osnutku – bodisi od zakona za globalno zaščito Slovencev v Italiji, katerega uresničenje je še daje od prejnjega. Za poseben zakon v korist SSG.

Veliko je okoliščin, ki govore o tem, kako je potreba po aktivnemu razmerju z italijanskim prebivalstvom čedala večja, da moramo pri tem opraviti tudi z morebitnimi lastnimi predsedki in varljivo lažnostjo zahteva kroga. Ne bi bilo prav, če bi za večji napor v to smeri čakali izjemnih trenutkov, kot je bilo, denimo pred dveinšestnajsto letom, ko smo se nenadoma znašli pod pritiskom šovinističnih izpadov. Vzpostaviti bi morali nekonstantne akcije, program pobud ki naj v »mirnejših časih« pomagajo ustvarjati oziroma strpnosti, da o mirnih časih v našem prostoru lahko sploh še govorimo.

In tako se nahajamo v stanju, ko predvidimo proračun SKGZ za prihodnjo sezono več kot 800 milijonov samih finančnih bremen!

To pa je denar, s katerim bi gledališču vodstvo mimo izpeljalo pravkar zaključeno sezono.

Klub temu absurdnemu stanju, ali prav zaradi njega, ker hoče dokazati voljo življenskega, upravičenosti svojih zahtev in svojo umetniško vrednost, je Slovensko stalno gledališče v opravljanju svojega poslatstva letos zabeležilo nekaj lepih uspehov, ki so bili sad široko zastavljenega repertoarja in iskanja novih poti do gledalca. Tako je od Milj do Zabnic in v matični domovini nastopilo 239 krat, kar je v povprečju skoraj po ena predstava na dan, ker gledališča sezona traja 273 dnevnih igral. Igralo pa je nad deset tisoč gledalcem več kot lani, saj je samo domače uprizorite video okoli 55 tisoč ljudi. To so nedvomno podatki, ki ne potrebuje nikakršnega komentarja.

Zanimanje za glasbeno kulturo narasca, zato tega pa je Glasbene matici vse posamežnejši dejavnik pri združevanju šolske mladine v svojimi raznolikimi pobudami. Mladi se tu že v zgodnjih letih uvajajo v naše javno življenje, kar je še bolj prislo do izraza spročje dejstva, da se je njena prisotnost razširila na celotni teritoriju, tudi v Benediciji in Kanalski dolini.

V šoli Glasbene matice je bilo v zadnjem šolskem letu vpisanih kar 551 gojenec za posamežni glasbeni pouk. Nadalje sodelujejo v pevskih zborih in harmonikarskih ansamblih še 204 gojenca. Dejansko je to danes največja šolska struktura Slovencev v Italiji, zato je tudi temelj kričeca kričica, katere je deležna, s tem da nima priznanja statusa javnosti. Vsi naporji v tem pogledu so bili dosegaj brezuspešni. Res je, da krični položaj odraža splošno stanje na področju

dragocene krožkov in mladinskih odsekov kulturnih društev se je povečala prisotnost mladinskega odobra na terenu. Potnagal je nastajajočim pobudam v začetnih težavah in spodbujal prirejanje skupnih akcij.

Razmišljanje o tem, da je mladinski odbor večkrat le operativni organ, ki zasleduje zunanje rezultate, je pripeljalo do spoznanja, da je treba posvetiti večjo pozornost družbenopolitičnemu izobraževanju. Tako je vzpostavljeno z nastajanjem mladinskih krožkov, ki tudi pobudajo permanentnem izobraževanju. V ta namen se je v zadnjem sezonu odvijalo več tedenskih seminarjev na Gorškem in Tržaškem, koder je odbor imel najboljši stik s terenom.

Sodelovanje z mladimi iz matične domovine je bilo vsekakor ena izmed najuspešnejših točk programa odbora. Zlasti se je razvijalo sodelovanje vzdolž celotne meje, ustanovljeni so bili mešani operativni organizmi. To dogovarjanje je v nekaterih primerek že prešlo v konkretnim akcijam med krajevnimi organizacijami ZSMS in posameznimi društvi na naši strani.

Uspešno je potekalo tudi sodelovanje z republiškimi organi ZSMS, odbor je bil tudi v gosteh zvezne konference ZSMJ in pred nedavnim je vzpostavljal stik z mladino Bosne in Hercegovine. Redno so klub razdalji potekali tradicionalni stiki z mladinski organizacijami koroških Slovencev v Klubu slovenskih študentov na Dunaju.

Treba je pri tem omeniti, da je precej opečalo sodelovanje z italijansko mladino v deželi. Skupini akcij je bilo malo, zato pa tudi malo ustvarjenih priložnosti, da bi se uresničevali načrti o informirjanju italijanske mladine o našem življenju. Mladina je tudi pri množičnih pobudah SKGZ na splošno pokazala veliko aktivnost. To je prišlo do izraza zlasti ob proslavah pomembnih občin, še najbolj pa pri množični lepilni akciji ob smrti tovarnika Tita.

Vendar, klub vsem pozitivnim dejstvom obstajajo tudi problemi. Treba se je recimo vprašati, v kakšni meri se mladiči so v sodelovanju in politiki celotne organizacije. To je problem samo mladih, ampak mladiči najbrž še posebno. Mladi so, recimo ob raznih prililkah pripravljeni, da se mobilizirajo, ko pokrene naša organizacija, kateri je širško akcijo, vendar to še ne pomeni, da se vedno in v vsem istovetijo z našo politiko, da je njihova povezava s strukturami organizacije organska in da imajo pri njejih izbihr zadostno težo.

Taboriška organizacija Rod modrega vala opravlja v našem življenju konstantno delo, čeprav je njeno delovanje večkrat premočljivo popularizirano. To je dejansko edina specializirana mladinska organizacija, ki deluje v našem okviru in hrana njen značilen kadrovski

TAJNIŠKO POROČILO DUŠANA UDOVIČA NA 13. OBČNEM ZBORU SKGZ V GORICI

Graditi moramo na dosedanjih pozitivnih izkušnjah predvsem pa več in globlje razmišljati o problemih

(Nadaljevanje s 4. strani)

mova v Trstu in Gorici. Številno gojencev naša v obeh ustanovah, s tem pa tudi odgovorna naloga, ki jo domova vršita na področju vzgoje mladih. Dijaška matica tudi opravlja pomembno vlogo kot osrednja podpora ustanova studirajoče mladine. Nadalje je tu prisotna komisija za doračajočo mladino SKGZ, ki je pobudnik in koordinator pobud na tem področju, zlasti zimskih in poletnih letovanj otrok.

Dejstvo je, da si v sklopu celotnih potreb na področju doračajoče mladine se nismo razjasnili pojmov, da nizamo enotnega koncepta, čeprav poštaja to vprašanje iz dneva v dan bolj pereče. Nameravan posvet SKGZ o tem vprašanju smo večkrat preložili in tudi če so bili zato utemeljeni razlogi, ne opravičujejo dejstva, da te obvezje nismo še izpolnili. Edino kar lahko rečemo je to, da znova podčrtamo nujnost, da čim prej pride do te razprave, s katero ni mogoče več odlašati.

Telesnokulturna dejavnost

Na tem področju je bilo kot po navadi živahnjo, bodisi zaradi velike količine opravljenega dela, kakor tudi zaradi polemik in razprav, ki so v sedanji fazi razvoja našega športa značilne. V glavnem velja poudariti, da smo se v telesni kulturi trudili obrniti pozornost na vsebinske plati, da si je utrlo pot spoznanje o nujnosti resne obravnavne idejnosti na področju, ki je za največje število mladih najbolj privlačno. Vzgojni moment je v telesni kulturi itak močno prisoten, zato pa ni vseeno, kakšen je, ali smo sposobni kot organizacija vplivati nanj s solednejšimi spoznajmi in jasnejšimi stališči.

Dogaja se, da je ravno v športu polemika včasih najbolj žolčna in zajedljiva, večkrat tudi zaradi pomanjkanja strnosti in globljega obravnavanja problema. Tega ne moremo opravljevati z operativnostjo, ki je sicer velika in pesta, o čemer pričajo vsem znani rezultati tako v vrhunskih kot v mnogičnih panogah. Ne bi bilo prav, če bi se spriznali z dejstvom, da je polemika tu pač doma, in da drugače sploh ne more biti. V zadnjih letih smo se v številnih debatah vendarle sporazumeli o nekaterih osnovnih principih, preizkušeni so bili tudi novi organi, ki so to razpravo spodbujali in usmerjali.

Odbor za telesno kulturo SKGZ je skušal uveljaviti program tematskih razprav okrog manjšinskih dilem v naši telesni kulturi. Te-

menije naše telesne kulture in izpričujejo koliko truda in entuziazma je bilo v to delo vloženega.

Razveseljivo novost predstavlja vsekakor tudi pobuda za rekreacijo starejših, ki je stekla zlasti po prizadevanju Združenja bivših aktivistov in Združenja vojnih invalidov NOV.

V telesni kulturi gotovo ne moremo imeti obeh planinskih društev, tržaskega in goriškega. Obe društvi označuje množičnost in velika iniciativnost. V rekreacijski dejavnosti sta najbrž to najmočnejša združevalna pola pri čemer bležejo stalni dotok mladih, zlasti iz mestnih središč, v katerih opravlja društvi nezamenljivo vlogo. Priliv mladih sovpada vsekakor s spodbujanjem tekovinalnosti zlasti v zimskih športnih panogah.

Slovenci v videmski pokrajini

Razmere v videmski pokrajini so v življenju Slovencev v Italiji najbrž zabeležile največ sprememb. Najpomembnejše je vsekakor dejstvo, da je v tem predelu prislo do hitrejšega napredovanja Slovencev na številnih področjih. Povečala se je prisotnost aktivnih članov v vseh organizacijah, prav tako je občutno naraslo zanimanje za vsakršne pobude, ki utrjujejo v ljudeh samozvest in voljo, da se tako v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini razvije polnejše življenje. K temu so odločilno pripomogli pozitivni premiki v razpravi o globalni zaščiti, potresna obnova, nové gospodarske pobude in uveljavitev demokratičnih krajevnih uprav v Nediski doinah, Tijani in Reziji. Pomnili so se stiki z deželno in krajevnimi upravami glede vprašanj kulture in izseljeništvja, pri čemer velja omeniti tudi zavzetost pri pobudah za izvajanje osimskih sporazumov.

Uspešno se je razvijala dejavnost kulturnih društev, zlasti je bila velika pozornost posvečena tečaju slovenskega jezika in posloškemu pouku slovenčine, prvemu zameku sistematičnega pristopa zamisli o ustavnosti slovenske šole v Benečiji. SKGZ je bila v življenju beneških Slovencev prisotna s tem, da je skušala to raznoliko stvarnost povezovati tako teritorialno kot vsebinsko.

Okrepili se je prepranje, da je stresnost in enotnost beneških Slovenev v tem trenutku potrebna bolj kot kdajkoli prej, da so razmere za to zrele in da je enotnost osnovnega pomena za učinkovit razvoj Slovencev v videmski pokrajini. Posebno v zadnjem času vlada med vsemi aktivnimi činitelji v Benečiji veliko zanimalo za vse, kar se dogaja, razenjeno je že na enem sodel-

tujine, pri čemer se je zaostriло vprašanje ustrezone stanovanjske politike, ki do sedaj še ni našlo zadostnih rešitev.

Raziskovalna dejavnost

Slovenskemu raziskovalnemu inštitutu teče sedmo leto od ustanovitve. V tem času je znanstveno delo v zvezi z zapletenimi vprašanji naše skupnosti dobilo konkretno podobo. Naloge SLORI so izredno zahtevene, vendar se klub težavam finančnega značaja, kadrovske zasedbe in stalnih razvojnih potreb izvajajo v pospešenem ritmu. Prvi večletni program inštituta je bil skoraj v celoti uresničen in v marsičem celo presezen. Sedaj je v teku izvajanja že drugi, planiran do leta 1985, ki izhaja iz sistematične podlage nabranih izkušenj. Obsežnost programa in specifičnost raziskovalnih nalog izhaja iz potrebe, po meddisciplinskem znanstvenem gradivu, ki naj bi bilo najbolj uporabno pri načrtovanju dolgoročnejših perspektiv naše narodnosti skupnosti.

Raziskave SLORI zajemajo domala vsa področja s posebnim poudarkom na socio-gospodarskih prostorskih in šolskih vprašanjih, celotnega prostora, kjer prebivamo Slovenci v treh pokrajinih. To zahtevno delo se dopolnjuje s storitvami za nekatere organizacije, pri čemer velja podčrtati, da je povpraševanje po namenskih raziskavah vedno pogosteje.

Tako prihajajo na dan prvi izsledki raziskave o slovenski prisotnosti v tržaškem gospodarstvu, ki jo je SLORI pokrenil na pobudo odbora za gospodarstvo SKGZ in v sodelovanju s Slovenskim deželnim gospodarskim združenjem. Podobna analiza bo v temu letu izvedena tudi za Goriško.

Redno delovanje izoblikovanega sistema na področju šolstva omogoča spremeljanje najpomembnejših prehodov v različnih stopnjah šolskega sistema, tako pri vpisu v prve razrede osnovne šole, pri izbiri ob mali maturo in ob vpisu na univerzo.

Vsekakor bo najzahteveneja naloga inštituta raziskava, ki jo je SLORI zaupal Krška gorska skupnost za izdelavo srednje-ročnega gospodarskega razvojnega načrta. S tem se SLORI vključuje v mehanizem javnega načrtovanja, iz katerega smo, kot je znano, Slovenci skoropopolnomu izključeni.

SLORI deluje na deželni ravni in je pred letom dobil v Trstu nove, funkcionalne prostore. V Gorici je še neresceno vprašanje stalnega nameščenca, medtem ko se poleg zelo aktivne podružnice v Čedadu odpira tu-

Zlasti so bila v ospredju vprašanja Primorskega dnevnika, agencije Alpe Adria, Novega Matjurja, mesečnika Dan in radia Trst «A». Pogosti so bili stiki s radijskima in televizijskima hišama Ljubljane in Kopra in vodstvom osrednjega slovenskega dnevnika Delo.

Zlasti je bil deležen pozornosti Primorski dnevnik, ki je kot osrednje glasilo Slovencev v Italiji po vlogi in učinku najpomembnejši. V skribi za njegovo vsebinsko in kadrovsko okrepitev je bila v poletnih mesecih programirana poletna praksa večjega študirajočega mladine, ki naj se tako na najbolj neposreden način približa novinarskemu poklicu. Pobuda je po dveh letih dala dobre rezultate, kar daje upati da bo dnevnik v doglednem času prišel do novih moči, bodisi poklicnih časnikarjev kot sodelavcev.

Agencija Alpe Adria se je v nekaj več kot petletnem delu trdno vsidrala v zamejskem političnem, kulturnem in gospodarskem življenju kot eno izmed najnih sredstev obveščanja naše skupnosti, italijanske in jugoslovenske javnosti.

Agencija se v sedanji fazi zavzema za izboljšanje kakovosti, za tesnejšo povezanost z dnevnim kroniko naših organizacij, društvenih prireditev, športnih in ljudskoprosvetnih dogodkov. V tej zvezi so nekatera važna odprta vprašanja, med njimi možnost sprejemanja zlasti na območju videmske pokrajine.

Odbor za sredstva množičnega obveščanja je dal pobudo in programiral nastanek službe za vsakodnevno obveščanje italijanske javnosti o problemih slovenske narodnosti skupnosti preko raznih italijanskih medijev na širšem območju dežele in republike. V ta namen je bila agencija AA kadrovsko okrepljena. Prvi dosežki so spodbudni, zlasti v tržaški pokrajini. S tem je bil storjen pomemben korak, kateremu bodo morale slediti še nove pobude.

V tisku je treba omeniti še bolečo točko. Izhajanje mesečnika Dan je zaradi finančnih težav pod vprašanjem. Njegovo ukinjanje bi predstavljalo veliko izgubo za celotno našo narodnostno skupnost, kajti po splošnih ugotovitvah so danes še bolj veljavni razlogi, ki so pred leti narekovali njegovo ustanovitev.

Nove članice SKGZ

Poleg že omenjene članice iz Beneške Slovenije smo v zadnji mandatni dobi po-

Duško Udovič podaja tajniško poročilo

Delovanje zveze in drugih njenih organov

V okviru delovanja zveze so bili prisotni zraven omenjenih odborov, katerih delo se neposredno navezuje na delo članic. Že Territorialni odbor za goriško pokrajino, odbor za šolstvo in odbor za družbenina in socialna vprašanja.

Territorialni odbor za Goriško je uveljavil prisotnost zveze v goriški pokrajini. Zlasti je bilo njegovo delo usmerjeno v koordinacijo delovanja članic in področij, kjer smo Slovenci prisotni na Goriškem. Kot zdrževalni organ si je odbor prizadeval za poenotenje raznih pobud in sledil političnemu dogajaju na Goriškem, v katero je posegel s stališči in akcijami. Ustvarjal je vez z javnimi učravami in razvijal stike s

Po splošni sodbi je ta prisotnost zaželena in bo moralna bidi v bodoče pogostejsa.

V minulem odbobju je zveza priredila ali sodelovala ob množičnem proslavljanju nekaterih pomembnih obdobjev. Proslavili smo 35-letnico osvoboditve, 20-letnico naše zveze v Trstu in Gorici, 50-letnico ustrelitve bazovinskih žrtv v 40-letnico Osvobodilne fronte. V maju lanskega leta smo v okviru enotnega predstavninstva Slovencev v Italiji sestavili v Trstu in Gorici na množičnih žalnih sestankestih ob smrti tovariša Tita.

V okviru rednih stikov s sorodnimi manjšinski organizacijami smo se večkrat sestavili z Zvezo slovenskih organizacij na Koroskem, Unijo Italijanov za Istru in Reko ter se udeležili dveh tradicionalnih srečanj manjšin sosednih dežel v Kopru in Železnem Kapiji.

Z matično domovino nas druži stalna vez, vendar pa s kramiščem za manjšinsko vprašanje

ševala od danes do jutri, pač pa so nakazale pot dogovarjanju in spodbujanje. Tako se vršila posvetovanja o množičnosti in kvaliteti v sportu, o vlogi športa v mestnih središčih, o možnosti sponsorizacije oziroma problemov pridobivanja vse potrebejših materialnih sredstev za telesno kulturo. Pred nedavnim se je v organizaciji odbora vršila tudi razprava o vključevanju italijanskih igralcev v slovensko društvo. Gleda tega vprašanja velja poudariti isto, kar smo prej dejali v poglavju o kulturi, mogoče v sportu še bolj, ker gre za področje, ki je mladim velikokrat privlačnejše kot kultura in je teh primerov že mnogo.

Odbor za telesno kulturo se je v svojih iniciativah potrdil, vendar ne kot forum za proglašanje principov, temveč kot politični organ, ki naj v tehtnem sodelovanju s krovno organizacijo športnikov dopolni in njen akcijsko vlogo. Prenekatera debata nas je nedvomno poučila, da je treba z dejani uobičajevati razne kampanilizme in grupasko miselnost, drugače tudi ne bo zavesti o skupnih ciljih. Gre večkrat za splošen pojav, a pri sporšnikih je to najtežje. Najraje se tu zgodi, da se pred načeli vtika glavo v pesek, zato da je lažje zadostiti partikularističnim interesom. Večinoma se to ne dela v slabih veri, kajti povsem naravno so marljivim sportnim delavcem na bolj pri srcu problematika in uspehi lastnega društva in panoge. Vendar gre za to, da se v praksi urešniči že večkrat izraženo prepričanje o potrebi po enotnejšem konceptu nase telesne kulture, ki naj omogoča sporazumno in učinkovito reševanje problemov v interesu celotnega zamejskega športa.

V tem pogledu je determinantno, kako gledajo društva na obstoj Združenja kot krovne organizacije, ki je konec končev nihov izraz iz katerega podoba in delovanje sta v veliki meri odvisna od njih samih. Nekateri še vedno misljijo, da mora biti Združenje neki bolj ali manj birokratski podporni servis, ki naj društvo prihaja naproti le v potrebah, katerim sama ne morejo zadostiti. Po drugi strani pa je struktura ZSŠDI sama večkrat ustvarjala vtis, da nima na vse probleme enako naravnega ušesa in je bila v zadnjih letih vse pogosteje deležna očitkov parcialnosti. Kriza, ki jo je krovna športna organizacija doživela pred letom dni, je neglede na tolimačenja njenih raznih odtenkov odražala težavo prilaganja današnjim objektivnim nujnostim, ki se kažejo bolj v boju za vsebinu telesne kulture, kot za njeni praktično delo.

Dragocena vloga ZSŠDI

ZSŠDI je vsekakor potrdilo svojo dragoceno vlogo kot koordinator in pobudnik športne dejavnosti. Pomoč društvom v strokovnih kadrih in tehnična koordinacija posameznih športnih panog se v Združenju dopolnjujeta s celo vrsto iniciativ, pri katerih je združenje neposredno pobudnik ali pokrovitelj. Sem spadajo številni tečaji in strokovni seminari, koordiniranje udeležbe zamejskih športnikov na raznih športnih manifestacijah pri nas in v tujini. Reorganizacija, ki je bila pred nedavnim izvedena, bo gotovo omogočila večjo funkcionalnost delovanja in tudi učinkovitejšo teritorialno prisotnost v treh pokrajnah.

Naj pri tem zabeležimo še posebno dragocenost podatkov, ki imata danes v telesni kulturi in naši skupnosti sploh, veliko vrednost: sodelovanje športa s šolo, pri katerem so mestna društva s širokopotezno akcijo mobilizirala v telesnokulturno dejavnost presesteljivo število šolske mladine in uspešno uveljavljanje nekaterih panog na vrhunski ravni. Obe stvarnosti dajeta kot primera di-

najkrajšem času tudi do ustreznih organizacijskih rezultatov.

V videmski pokrajini so že dolgo prisotne tri članice SKGZ, katerim se je na zadnjem glavnem odboru pridružila še četrta: Zavod za slovensko izobraževanje v videmski pokrajini. Novo članico danes pozdravljamo v naši sredi, v prepričanju, da bo dragoceno in odgovorno delo, ki ga opravlja, učinkovito prispevalo k nadaljnemu uveljavljanju naše skupnosti v videmski pokrajini.

Kulturalno društvo Ivan Trinko je po svojem statusu najstarejše, saj je pred leti opravljalo pionirsko delo pri povezovanju beneških Slovencev. Zato je tudi njegova zasluga, če se je kulturno delovanje razširilo na toliko druge društva. Novi Matador postaja kot glasilo Slovencev videmске pokrajine nezametljiv. V zadnjih letih je bila izvedena uspešna akcija za njegovo razširitev z željo, da bi slovenska tiskana beseda pršla do čimveč družin po vseh dolinah.

Prisotnost Zveze beneških izseljencev je čedalje večjega pomena kar izhaja iz osnovnih potreb po sociogospodarskem preporodu Benečije. Delovanje Zveze se je okreplilo in razširilo preko meja Benečije same v vezovanje sekocij po Evropi, Kanadi in Argentini. Gospodarske pobjude v videmski pokrajini ustvarjajo namreč realnejo možnost povratka večjega števila izseljencev iz

ni in tvorijo le majhen del celotnega proračuna.

Že iz pričujočih skupih podatkov je razvidno, da se je inštitut vrasel v našo stvarnost kot ena izmed najpomembnejših ustanov intenzivnih stik s sorodnimi ustanovami in prisotnost na študijskih srečanjih pri nas in v tujini pa so mu prinesli tudi ugled v mednarodnem merilu.

Sredstva množičnega obveščanja

To področje je SKGZ spremljalo z delovanjem odbora za sredstva množičnega obveščanja. Odbor je redno obravnaval vsa vprašanja javnih občin, tako tistih ki so kot članice vključene v našo zvezo, kot tudi drugih. Izhal je iz predpostavke, da so sredstva obveščanja tako dnevna, kot periodična kot aktivni spremljevalec dogajanja v našem prostoru življensko potrebna, kar načrkuje iskanje poti za njihovo izpopolnjevanje. Druga, nič manj pomembnejša postavka odbora je bila v krepitev obstoječih in preučevanju novih načinov za obveščanje večinske narodnosti o slovenskih problemih.

Te naloge so narekovala razpravo o vseh medijih, ki so posredno ali neposredno sodelovali v poročanju z našega prostora.

Društvo slovenskih upokojencev.

Združenje fakultivistov je uradno nastalo z ustanovnim občnim zborom aprila 1979. V resnici je bila njegova dejavnost prisotna že od leta 1973. Organizacijo združuje bivše aktiviste NOB tržaškega območja, ki so v razdobju od 1941 do 1945 sodelovali v Osvobodilni fronti. Namen združenja je ohranjati in uveljavljati tradicije NOB in jih prenašati na mlade rodove. Združenje je izredno aktivno, saj je v razdobju dveh let izpeljalo nad 30 pobud, ki gredo od proslavljanja pomembnih obletnic, do predavanj, prireditv in izletov in sodelovanja ob najrazličnejših manifestacijah.

Društvo slovenskih upokojencev je v našem življenju zapolnilo prepotrebno vrzel. Njegovo poglavito delo obstaja v stalni pomoči in oskrbi ostarem, v prirejanju družabnosti in prizadevanju, da se članom urejajo neurejena pokojninska vprašanja.

Dragoceno delovanje obeh organizacij se komentira samo od sebe, še posebno pa nam je pri srcu zaradi tega, ker je bilo to področje do njunega nastanka precej zanemarjeno.

Po svojih možnostih so v delovanju naše zvezne prisotne še članice Zavarovalnica goveje živine, Kulturni sklad, Podporno društvo za Goriško in filatelični klub Lovro Košir.

mi. Nadaljevalo se je sodelovanje z Novo Gorico, ki je postal tesnejše in pripeljalo do pogostejšega dogovarjanja o gospodarskih in prostorskih resorjih ter na mlinškem, kulturnem, telesnokulturnem področju.

V odboru za ščitstvo je tekla razprava o vseh tekočih vprašanjih v zvezi s šolo, njeni vsebinsko in problemih, ki so se sproti pojavljali na različnih ravneh in do katerih je bilo treba zavzeti stališče. Posebno v zadnjem obdobju so spričo pogostega sestanja odbora prilagajala na dnevni red vprašanja šol različnih stopenj. Govor je bil o šolskih zbornih organih, o vpisu v slovenske šole, za katerega je bil odbor tudi pobudnik akcije, o vlogi in pomenu deželnega pedagoškega inštituta IRRSAE in volitvah v upravne organe univerze.

Pozornost je bila posvečena tudi pobudam na šolskem področju v Benečiji in problemom zdravstvene manjših osnovnih šol, ki se je zlasti začel pojavljati na tržaškem teritoriju. Odbor je preko svojih članov skušal biti čimbolj prisoten ob različnih problematičnih dogodkih na šolskem področju, bodisi da je bilo treba podpreti posamezne akcije, kot nuditi konkretno pomoč pri reševanju problemov.

Treba je poudariti že večkrat izražen mnenje, da je sola področje, ki je klub življenskih vačnosti za našo skupnost, v splošnem še vedno deležna nerazumljivo skromne pozornosti, posebno s strani dejavnikov, ki delujejo izven nje, zraven tega pa je smotreno, sistemsko delo stalno podvrženo komplikacijam zveriženega šolskega sistema, njegove zaprtosti in neurejenosti.

Delo odbora za družbeno in socialna vprašanja je potekalo počasneje, deloma zaradi kadrovskih zamenjav, deloma zaradi pomankanja jasnejše opredelitev njegovega delokroga. Vsekakor je bilo tudi tu opravljenih nekaj pomembnih korakov, zlasti z vzpostavljivijo sodelovanja s sindikati, obravnavanjem nešrešenih pokojninskih vprašanj in sodelovanjem z zvezo Združenj borcev NOV Slovenije. Poleg tega je odbor v zadnjem času dal pobudo za javno razpravo o vprašanju squala.

Delovanje zveze na ostalih področjih je bilo v teku minulega mandata intenzivno, v kar so nas silila dogajanja v svetu in našem prostoru. Izvršni odbor se je pogostoma izreklo o političnem položaju v treh pokrajnah in ustvarjal sintezo vseh pomembnih vprašanj, s katerimi je povezano življenje naše skupnosti. Člani izvršnega odbora so skušali čimbolj biti prisotni v javnem dogajanju, ki pa je včasih toliko, da je vsemu nemogoče zadostiti.

Glavni odbor je zasedal v vseh treh pokrajnah pogosteje kot v preteklosti in obravnaval temeljna vprašanja naše skupnosti s posebnim poudarkom na poteku akcij za globalno zakonsko zaščito. Vzdrževali smo pogostejše stike s strankami ustavnega loka na pokrajinški in deželnih ravni, in se zavzeli za pogostejši stik s sindikati.

Zlasti je bilo intenzivno naše stalno prizadevanje, da bi prišli do globalnega zaščitnega zakona. V tem okviru smo spodbujali najširšo enotnost Slovencev, ki je tudi prišla do izraza v sestajanju in akcijah enotnega slovenskega predstavninstva, ki je budno spremljalo delovanje posebne komisije pri predsedstvu vlade. Da bi postopek spričo mučnega zavlačevanja pospešila, je enotna delegacija v začetku laškega leta ponovno obiskala predsednika vlade.

V skladu z obvezo, da moramo biti čimbolj neposredno prisotni tudi na terenu, smo ob dveh prilikah organizirali vrsto informativnih sestankov po društvenih na celotnem teritoriju. Prvič je šlo za informacijo o delovanju in značaju naše zvezne ob njeni 25-letnici, drugič pa za razlaščanje na Kolonkovcu.

bisk tudi vrnili. Prav tako smo imeli v gosteh RK SZDL Hrvatske, Novo poglavje v sodelovanju srb v zvezu s lanskim obiskom SZDL Bošne in Hercegovine v Sarajevu, pred kratkim pa je bila republiška delegacija SZDL BiH naš gost.

Zaključne misli o delovanju organizacije

Slovenska kulturno-gospodarska zveza danes razpravlja o dveletnem opravljenem delu. Podatki, ki so strnjeno navedeni v tem poročilu, se v nekem smislu sami od sebe komentirajo. Poudarjam, da se v tem poročilu, so zahtevna, še posebno, da pogostimo, da hočemo naprej, da se v delovanju kot organizacija izpoljujemo, da bo lahko zadostimo tudi takim nalogam, ki jim še nismo kos.

Reorganizacija zveze nas je pred štirimi leti postavila na določeno naložbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva stvar, ki jo moramo ugotoviti je, da smo o poteku reorganizacijskega dela prema odgovorno inčimbo, da v novem sistemu dela preverimo tudi sami sebe. Marsikaj se je obneslo, drugod smo še v zamudu. Kjer smo se dovolj potrudili, da razumeemo smisel teh novosti in da vsejemo v naši vsakdanji praksi, smo bili uspešnejši. Prva st

IZ RAZPRAVE NA NEDELJSKEM OBČNEM ZBORU SKGZ V GORICI

Krepiti gospodarsko osnovo manjšinske skupnosti

**DI BUKAVEC
askrbljajoče
ropadanje
metijskih
ejavnosti**

Zemlja predstavlja za vsako narodno skupnost avni pogoj za njen vsestranski družbeni in gospodarski razvoj ter za ohranjevanje njene nacionalne identitete. To velja se zlasti za skupnosti ene meje matične domovine na narodnostno menem teritoriju, kjer so stalno podvržene raznim imilicijskim procesom večinskega naroda. Zato so Slovenci v Italiji se posebej pozorni za usodo zemelje, saj je z njo trdno vezan in zato od sen naš narodnostni obstoj.

Vrednost oziroma pomen zemelje je v našem prietu ob prehodu iz pretežno agrarne v industrijsko družbo na prelomni točki. Razvoj industrijskega urbane družbe postavlja potrebu po izradi ostopora zunaj mesta, slovenskemu prebivalstvu pa i prostor pomeni pogoj za eksistenčni, hkrati pa za narodnostni obstoj.

V naši deželi se je struktura teritorija v zadnjih vojnih dobi zelo spremenila tako glede na lastništvost kot glede na stanje obdelanih površin.

Slovenci smo v tržaški pokrajini v tej dobi gubili kar 50 odstotkov teritorija ob zaškrbljujočim propadanju kmetijskih dejavnosti, ki ga ni vzročil naravni gospodarski razvoj, temveč je v sliki meri rezultat raznarodovalne asimilacijske politike nam nasprotnih sil v oblastenih krogih. Slovenci smo predvsem v predmestnih Trsta in Gorice že postali tuji na lastni zemlji. Taka usodenost preti v zadnjem času tudi Slovencem na Konkovcu, kjer so bile javne oblasti mnogo bolj roge, da ne rečemo celo netolerantne. Policijske sile so nastopile proti našim kmetom, ki so varili svoje pravice pred neupravičenimi urbanimi izbirami, ki so sad kapitalističnih špekulacij.

Pri uresničevanju gospodarskega in socialnega izvoza celcete družbe se moramo zato ob podprtih vseh naprednih in demokratičnih sil truditi, a pri upoštevanju naših pravic prodre načelo urezničnih in trajnih protivrednosti za žrtve.

**VOJKO KOCJANČIČ
Več pozornosti
«malemu»
gospodarstvu**

Gospodarska kriza je obnovila vlogo malih in rednijih podjetij, ki se hitro prilagajo na nove gospodarske tokove in s tem blažijo posledice riznega obdobja. Ob tem vedno pomislim na slovensko gospodarstvo v Italiji, o katerem veliko

SUADAM KAPIČ

Kako slovenski mladini nuditi zaposlitev

Vprašanje zaposlovanja slovenske mladine in odpiranja delovnih mest je izrednega pomena za naso zamejsko skupnost. Dosedanja povojna zgodovina in izkušnje nam kažejo, da je prav delovno mesto v odruženem okolu ali celo delovno mesto, kjer se izvajajo nacionalni in asimilacijski pritiski, za nas eden najbolj perečih momentov obstoja in razvoja. Koliko dragocenih ustvarjalnih sil je naša skupnost izgubila zaradi teh okoliščin.

Letno se pojavi na tako imenovanem tržišču delovne sile precejšnje število slovenske mladine; predvsem gre za mlade, ki dokonča nizo ali višjo srednjo šolo in ki se znajdejo pred odprtim vprašanjem, kako in kje se zaposliti. V danšnjem momentu je vsak bolj ali manj prepuščen lastni izazajljivosti, poznanjem in podobno. Menim, da bi bilo veliko bolj primerno, pa tudi bolj učinkovito, če bi mi kot organizirana manjšina znali nuditi zainteresiranim vse potrebne informacije, nasvetne in tušti usmeritve. V tej zvezi bi bilo primerno ponovno razmisloti o ideji nekega koordinacijskega centra za zaposlovanje, na katerega bi se z ene strani obračali tisti, ki delo isčijo, z druge strani pa tisti, ki bi želeli nekoga zaposliti.

DARIJ CUPIN

Za novo kvaliteto našega dela

Naša manjšina živi vzdolž celotne jugoslovansko-italijanske meje in to je področje, ki doživlja danes visoko gospodarsko stagnacijo. To nam dokazujejo podatki o manjšem številu zaposlenih, o slabih strukturah zaposlenosti, o demografiskem padcu prebivalstva, o emigraciji mlade delovne sile itd.

Realizacija gospodarskega dela osimskej sporazumov, ki bi tako gospodarsko stanje lahko bistveno izboljšala, pa se zaradi znanih zavirnih momentov ne izvaja tako, kot smo ob podpisu teh sporazumov pričakovali. Kot manjšina smo del tujivečega prebivalstva in zato je jasno, da se slabogospodarska situacija tesno odraža tudi na življenje naše skupnosti in to temeljno, ker še vedno predstavljamo tisti del prebivalstva, ki je socialno sibkejš in zato bolj občutljiv na krizno gospodarsko situacijo.

Že v predsedniškem poročilu je podprtana potreba, da bi ustvarjali nova delovna mesta za mladino, ki dokonča s šolanjem. Delovna mesta pa bomo ustvarjali in ohranjevali, če bomo bolj intenzivno skrbeli za vsestransko gospodarsko rast v okviru naše narodnostne skupnosti. To mora postati ena naših prvenstvenih nalog, ki ne bo lahka glede na splošno gospodarsko stanje, ki pa prav zato terja novo in boljšo kvaliteto dela gospodarskih struktur in gospodarskih članic, ki delujejo v okviru SKGZ.

Za doseno te nove kvalitete si moramo najbrei

SILVIJ TAVČAR

Odpraviti zamude pri uresničevanju Osima

Gospodarska stabilizacija v naši matični domovini, zamuda Italije v uvajanjem strukturnih ukrepov, ki naj bi izboljšali proizvodno konkurenčnost v mednarodnem merilu in še zamuda pri uresničevanju osimskej sporazumov nas vedno bolj oddaljujejo od ekonomskega procesa in tržišč EGS. Ta dejstva pa nas morajo vzpostavljati da se cedalje bolj opremo na lastne moći in se z dejanskim pristopom lotimo uresničevanja osnovnih načel gospodarskega dela osimskej sporazumov. Gospodarski koncept kroviteljev omenjenih sporazumov je bil namreč, da bi Italija s pomočjo neuvrščene Jugoslavije ojačila svoja tržišča med dejelami tretjega sveta in da bi Jugoslavija bolj učinkovito plasirala svoje blago preko Italije na zadnja tržišča.

Ena od infrastrukture je bila uresničitev prostih industrijskih cone. Ne moremo pa trditi, da je njen uresničitev edini osnovni element za doseg omenjenih gospodarskih ciljev držav podpisnic. Naše gospodarstvo bi moral biti dejansko bolj intenzivno prisotno v italijanski stvarnosti in v gospodarskem dogajaju ter se usmerjati v tokove širšega mednarodnega tržišča preko gospodarskih enot naše matične domovine, klub še nerešeni uresničitvi prostih industrijskih cone. Naije je treba nove, morda tudi ne posebno originalne rešitve. Jugoslavanske ustanove in ekonomske enote pa bi nam morale biti v tem razvojnem naporu ob strani.

Med osnove za kvalitetnejšo obliko delovanja spada vsekakor tudi ustanavljanje skupnih proizvodnih industrijskih enot. Pristop k industrijski problematiki bi pa moral sloneti prvenstveno na ustanavljanju manjših industrijskih obratov ob višokem tehnološkem procesu proizvodnje. Za pospešen razvoj takih gospodarskih dejavnosti naše skupnosti je pa nujno potrebno, da s posebno pozornostjo sledimo in pospešimo tempo usposabljanja kadrov, ki bi se živo vključevali v vse vodilne in izvršne organizacije, ki urejajo politiko naših socialnih in gospodarskih dejavnosti.

Naša manjšina živi vzdolž celotne jugoslovansko-italijanske meje in to je področje, ki doživlja danes visoko gospodarsko stagnacijo. To nam dokazujejo podatki o manjšem številu zaposlenih, o slabih strukturah zaposlenosti, o demografiskem padcu prebivalstva, o emigraciji mlade delovne sile itd. Realizacija gospodarskega dela osimskej sporazumov, ki bi tako gospodarsko stanje lahko bistveno izboljšala, pa se zaradi znanih zavirnih momentov ne izvaja tako, kot smo ob podpisu teh sporazumov pričakovali. Kot manjšina smo del tujivečega prebivalstva in zato je jasno, da se slabogospodarska situacija tesno odraža tudi na življenje naše skupnosti in to temeljno, ker še vedno predstavljamo tisti del prebivalstva, ki je socialno sibkejš in zato bolj občutljiv na krizno gospodarsko situacijo.

Že v predsedniškem poročilu je podprtana potreba, da bi ustvarjali nova delovna mesta za mladino, ki dokonča s šolanjem. Delovna mesta pa bomo ustvarjali in ohranjevali, če bomo bolj intenzivno skrbeli za vsestransko gospodarsko rast v okviru naše narodnostne skupnosti. To mora postati ena naših prvenstvenih nalog, ki ne bo lahka glede na splošno gospodarsko stanje, ki pa prav zato terja novo in boljšo kvaliteto dela gospodarskih struktur in gospodarskih članic, ki delujejo v okviru SKGZ.

Za doseno te nove kvalitete si moramo najbrei

VITO SVETINA

Za koordinirano rast našega gospodarstva

Odbor za gospodarstvo pri SKGZ je že izdelal osnovne smernice in projekcije gospodarskega razvoja manjšine. Pri tem je bilo osnovno vodilo, da se dolgoročno načrtujejo in zadovoljujejo potrebe širše skupnosti iz vidika predvsem socialne sigurnosti posameznika in širše manjšinske skupnosti, in to s posebno pozornostjo na področje zaposlovanja in usklajene gospodarske rasti. Osnove so torej dane, sedaj pa je potrebno, da to prediskutiramo na ravni članic in da izdelamo še nadaljnje smernice za konkretno uresničenje gornjeg programa.

Predvsem je tu potrebna detajlna obdelava sistemskoga pristopa do sodelovanja z gospodarstvom iz matične domovine, treba pa je tudi do podrobnosti izdelati sistem sodelovanja in vključevanja s tukajšnjimi gospodarskimi strukturami in z italijanskim gospodarstvom nasiplo.

Končno pa je potrebna tudi zelo izčrpna obravnavă, kako učinkovito poseči v prid razvoja malega gospodarstva, ki je danes gotovo nosilec in učinkovit dejavnik širšega družbenega, razvoja naše skupnosti. Tu je potrebno precizno izdelati koncept povezovanja gospodarstva v skupne strukture: konzorcije, zadruge, gospodarske družbe itd. v sistem specializacije in gospodarske usmeritve po sektorjih dela. To je tista vēz, ki bo omogočila višje oblike sodelovanja tudi med nami samimi. Potrebno je tudi izdelati koncept razvoja posameznega gospodarskega sektorja, od kmeta do industrije, v širši in koordinirani sistem rasti. Tu mora SKGZ biti nosilec tako načrtovanja kot kačovanja za celotne potrebe naše skupnosti v koordinacijski usmeritvi gospodarske rasti in razvoja.

JOŽE CEJ

Uresničiti skupni gospodarski prostor

Goriški obmejni prostor predstavlja danes primer mednarodne odprtosti in sodelovanja in konkreten primer mirnega sožitja in s tem v zvezi ohranjevanja miru v tem delu Evrope, v smislu helsinskih listine.

Osimski sporazum je temu stanju dal zgoren pečat. Potrdil je pravzaprav tisto, kar je bilo našim ljudem prirojeno, normalno, vedno prisotno in razumljivo, potrdil je dejstvo, da se na tem prostoru ste kajo tokovi različnih kultur, različnih gospodarskih in političnih sistemov, ki se morajo nujno usklajevati, razvijati, v smislu obojestranskega vzajemnega sodelovanja in mirnega sožitja med tu živečima narodoma.

V tem smislu naglašam, da mora biti goriški primer, primer odprete meje, v okviru katere obstajata dve stvari, ki tesno druga ob drugi igrajo komplementarno vlogo, raztegljiv na celotno ozemlje vzdolž ital. - jug, meje. Regionalizacija goriškega du-

ITALIJANSKA TV

Prvi kanal

- 12.30 Solska vzgoja: Ludwig Van Beethoven
- 13.00 Arura. Potovanje v tibetansko medicino
- 13.30 DNEVNIK
- 14.00 Žene in hčere — 5. del TV nadalj.
- 14.30 Danes v parlamentu
- 14.40 Šolska vzgoja: We speak English
- 15.10 Zgodovina — predstava Quebec (1759)
- 16.00 Vlakce — otroška oddaja
- 16.20 Pravljice... tako — risanke
- 16.30 Doctor Who — TV film
- 17.00 DNEVNIK 1 — Flash
- 17.05 Bil je nekoč... človek risanka
- 17.35 Shirab, deček iz Bagdada
- 18.00 Šolska oddaja: Odprta di-menzija

- 18.30 Problemi gospoda Rossija
- 19.00 Italijanske kronike
- 19.20 Zdravnik ponoci, 1. del TV film
- 19.45 Almanah in vremenska slika
- 20.00 DNEVNIK
- 20.40 Posebni policijski oddelek Most Wanted — TV film
- 21.35 Quark
- 22.15 Športna sreda, DNEVNIK

- Ob kencu Danes v parlamenti v Vremenska slika
- 21.00 Film tedna: Učitelj kubanski film
- 21.55 Miniature: Slikajoči pesnik Miha Maleš

Drugi kanal

- 12.30 Za in proti
- 13.00 DNEVNIK 2 — Ob 13. uri
- 13.30 Znanstvena oddaja
- 14.00 Popoldan, dnevna rubrika
- 14.10 Kingston: Dossier strahu TV film
- 15.25 Solska oddaja: Človek in zemlja
- 16.10 Pripravuj svojo zgodbo
- 17.00 DNEVNIK 2 — Flash
- 17.05 Popoldan — 2. del
- 17.05 Mnenje Guiliovelma Zucconija
- 17.25 Srečanje s Francom Piccinelliem

- 17.30 Program za mladino
- 18.00 Vzgojna TV v Veliki Britaniji
- 18.30 Iz parlementa

TRST A

- 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 14.00, 17.00, 19.00 Porčila; 7.20 Dobro jutro po nase; 8.10 Jutranji almanah: Svetovni dogodki v začetku stoletja; 9.00 Glasbena matineja; 10.10 Radijski koncert: Glasba skoz stoletja; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzeleni melodije; 12.00 Pod Matjaturjan; 12.30 Melodije od vseposod; 13.20 Zborovska glasba: Nas zbori; 13.40 Inštrumentalni solisti; 14.10 Otroški kotiček: Iz kraljice slov. mladinske literature; 14.30 Roman v nadaljev. - Hans Fallada: Vsakdo umira sam; 4. del; 15.00 Nove plesče; 16.00 Slovenska literatura v Italiji; 16.15 De naši; 17.00 Mi in

RADIO 1

- 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 Porčila; 6.00, 10.03, 15.03, 17.03, 21.03 Informacije o cestnih razmerah; 6.00, 7.25, 8.40 Glasbena kombinacija; 9.00 in 10.05 Radio anchord; 8.1, 11.00 Štiričetrtine; 12.05 Kantavtorski plan; 12.30 Ul. Asiago Tenda; oddaja z občinstvom; 13.25 Kočija; 13.35 Master; 14.30 Knjižna diskoteka; 15.05 Errepiuno, popoldanski spored; 16.10 Rally; 16.30 Od ust do ust; 17.05 Patchwork; Star gags, Kitare, Glasbena kombinacija; 18.35 Katarina Pruska, 11. nadalje; 19.25 Nabozna oddaja; 19.30 Jazzovska zgodba; 20.00 Vra

čevalni jezik, ali kjer je všaj lastnik našega rodu. Naše gospodarstvo se tako temeljito zoži. Večih podjetij praktično nimamo, takih, kjer bi število zaposlenih preseglo 50 enot, ne premememo več kot je prstov na eni roki. »Slovensko« gospodarstvo se torej skriva v individualnih podjetjih ali malih družbah, ki jih včasih sploh ne smatramo za gospodarstvo, saj se z brivcem, čevljarem, trgovskim potnikom ali malim kmetom ne more pobahati in zato raje abstraktno govorimo o slovenskem gospodarstvu.

Ko pa pobršaš po statistikah, prihajajo na nas presenetljive številke, malih kmečkih podjetij e nekaj tisoč, več ali manj skromnih obrtnikov, trgovcev, gostincev, trgovskih potnikov, štacnarjev pa je preko tri tisoč. Vsi skupaj z družinskim članom zaposlenimi ustvarjajo skoraj deset tisoč delovnih mest. To pa je toliko kot tri toarne Velikih motorjev, kot 40 ladjedelnic «Alodriatic» ali sto pivovarn «Dreher». Če dodamo, da je v tem gospodarstvu asimilacija manj, da iz njega izhaja tudi tisto drobno mecenstvo številne športne in prosvetne pobude, je to gospodarstvo vendarle pomembno in mu velja posveti več pozornosti kot doslej.

In naših vrstah je prišlo zaradi gospodarske krize in preozkega šolskega sistema do skokovitega povišanja brezposelnih z višješolsko izobrazbo. Pred temi leti se je število vpisanih na višjih šolah vzelo na 90 odstotkov, da se je za poklic odšlo le 10 odstotkov. Posledice takih nesporazmernih lahko budete. Potrebno je torej usmeriti tako obraževanje kot uvajanje v poklice, da zagotovo pomladek in možnosti nadaljnega razvoja, saj združevanje obrtniških podjetij lahko preidemo malo in nato v veliko industrijo, kar smo Slovenci že ustvarili pred 1. svetovno vojno. Danes o to pozabili, zato bi morali posvetiti več zornosti tehničnemu kadrovjanju in strokovnim žbam s pristopom, da mora to izhajati iz našega gospodarstva in se nato širiti v postopno rast.

di česar sta potrebni kadrovska obogatitev in boljša organiziranost vseh naših organizacij in struktur, končno pa je potrebna koordinacija dela, medsebojna informiranost in sodelovanje čimširše na krogu ljudi.

cial, ker je to pogoj za končni uspeh. Dodal bi še, da se moramo zavzeti za širše sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo, za sodelovanje v okviru skupnosti Alpe Adria: tudi v tej smeri moramo najti svoj prostor, poleg tega pa bomo tu našli sodelovanje tudi s Koroško.

rem živi slovenska narodnostna skupnost, ne moremo več tolmačiti kot marginalnega, zakotnega, »bogu za hrbotom«, kot se temu pravi, ampak kot ključnega v smislu potencirane zamisli odprte meje, v okviru o-simskoga sporazuma, v smislu tesnega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo in v okviru še posebej na-glašenega sodelovanja med EGS in SFRJ.

KOPER

(Italijanski program)

Iz sveta umetnosti: Podlubajno film; 18.40 Priljubljeni motivi.

glasovi; 21.30 Klesidra; 22.00 Trije glasovi, trije stili; 22.30 Evropa z nami; 23.05 Danes v parlametu.

JUBLJANA

7.00, 7.30, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 15.00, 16.00, 20.00 Poročila; 7.10

Prometne informacije; 7.35 Vremensko poročilo za pomorščake;

7.50 Dobro jutro, otroci; 8.00 Druga jutranja kronika; 8.30 Iz naših sporedov; 9.08 Z glasbo v dober dan; 9.30 Pisan svet pravljic in zgodb; 10.05 Z radiom na poti; 10.40 Turistični napotki; 11.05 Rezervirano za ... 12.15 Ločalne radijske postaje; 22.35 Znano in pri-ljubljeno; 13.10 Veliki zabavni okestri; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti; 14.00 Iz naših krajev; Iz naših sporedov; 13.30 Priporočajo vam ...; 14.05 Razmišljamo, ugotavljamo ...; 15.25 Glasba po željah; 16.00 Dogodki in odmreve; 16.30 Zabavna glasba; 16.50 Radio danes, radio jutri!; 17.00 »Loto vrtljak«; 19.00 Zborovska glasba; 19.15 Naš gost; 19.30 Radijsko fekmovanje mladih pianistov; 20.35 Lahko noč, otroci!; 20.45 Minute z ansamblom Toneta Žagarja; 21.00 Manuel de Falle, Luis, de Pablo; 21.25 Sanjarjenje... Klavirska skladba; 22.05 Giuseppe Verdi: Odломki iz opere Aida; 23.15 Info-matinska oddaja v nemščini in angleščini; 23.15 Iz naših sporedov; 23.30 Črna vija slovenskih pevcev začavne glasbe; 00.05 Lirični utrinki; 00.10 Jazz pred polnočjo.

KOPER

(Slovenski program)

7.30, 8.25, 14.30, 15.30 Poročila; 7.00 Glasba za dobro jutro; 7.05 Jutranji koledar; 7.37 Kinospored; 8.15 Naja spored; 14.00 Naja spored, pregled dogodkov; 14.05 Spored mladinske zborovske glasbe; 14.40 Melodije na tekočem traku; 15.00 Jugoslovanska pop scena; 15.37 Glasbeni notes: 16.00 Pregled dogodkov; 16.30 Glasba po željah; 17.00 Po samoupravni poti; 17.10 Vaš telefon, naš mikrofon in narodnozabavna melodična vaš telefonski klic; 17.30 Pri-morski dnevnik; 17.45 Zabavna glasba.

Predsedstvo občnega zbora SKGZ v goriškem Avditoriju

ARJAN TOMŠIČ:

OŠTRIGETA

Trave so zašeletele, ko je preko njih poletel veter in podražil:

«Ste videle, da ga ima rada! Naj vam bo to v poduk, vedno godrnjate. In če ga ima reka rada potem sem imel, ko sem vam zadnjič govoril, da je Marino Boškin...» Hotel je dokončati, pa so ga bori preglasili in zmotili. To se je pognal vanje, jih razmršil in upognil. Marinič pa je bil blažen. Še dolgo potem je čutil dotik, njen hladni poljub. Solze so mu privrele iz utrujenih ganjenost ga je omehčala. In zaželet si je, da bi bil, da bi bil dež. Kot veter bi se razlil preko reke, legel anjo in jo poljubljal na svetleča, belo-srebrna lica. Kot pa bi se spajal z njo, se zlival v njena nedrja, se v razblinjal.

Šklonil se je Marinič in se je ráhlo dotaknil bežečih rebrne reke. Pobožal jo je nežno. Spremenjeni v rosne ice so se lasje ruke ovili Mariniču okoli prstov in se pili na njegovo dlan. In ko je dvignil roko, so kapljali z izginjali v večno hitenje.

Jonče je zahajalo. Oblaki so sipali v reko purpurno

in reka je zakrvavela. Vse je postal rdeče: njeni dol-

brezkončnost drseči lasje, njena bela, prebela lica,

ale so se rdeče tudi ustnice. Le zelene oči so ostale ze-

lene. Zazelenale so močnejše, siloviteje. Pogledale so Mariniča in malo je manjkalo, da ga niso ubile. Prav na dnu tega pogleda je bila smrt, tista smrt, ki bi za potepuhu in potnika pomenila konec, konec, hkrati pa tudi začetek.

Marino Boškin je vstal, dvignil je roke visoko v zrak, razprostrl jih je in se nagnil nad gladino. Že se je hotel prepustiti padanju, ko ga je poklical tanek, zelo tanek, zvezneč glasek:

«Marino!» je zacingljalo.

Ustavljal se je. Zadnji hip je ujel ravnotežje in se je ozrl. Tam za njim je v buži gorela večerna zarja in v njej je dehtela njegova ljubljena reka, kot daljni odsev z neba, kot zrcalna podoba njena.

«Tudi tu sem.» je vzklikal odsev. «Nikar še ne odhajaj, ostani. Hodи preko gub te pokrajine, kajti dokler ti hodiš, hodim s teboj. Vidim s tvojimi očmi, slišim, vonjam, tipam, čutim s teboj. Ko pa bo prišel čas, takrat te bom poklica. Ampak tega še dolgo ne bo, ne bo...»

Potepuh, večni popotnik, Marino Boškin, Marinič, je utrujen sédel na kamne in se je globoko zamislil. Dojel je mnoge skrivnosti in jashil se mu je um, bistrila so se mu čustva. Ozrl se je preko ramov: tam v buži se je lešketalo nebo, na dlani neba pa je ležala vsa njegova pokrajina in preko nje je hitela reka od vekomaj, do zdaj, od zdaj v prihodnost. Bil je utrujen in žalosten. Zazdela se mu je, da nje-

govi poti ni ne konca ne kraja. Vse je že storil, mnogo dobrega in tudi kaj slabega. Vsem je dajal, razdajal. Nihče mu ni vracal tako, kot bi se spodobil. Tega niti ni pričakoval. Saj niso vedeli, niti slutili niso.

Hrepelenje po zemlji ga je omamljalo. Njena teža, spo-

kojnost, njen mir so ga vabili. Sklonil se je. Močno je vdihnil vonjave zemlje. Kot da bi vdihnil opij. Omamila ga je istrska zemlja. Svinčen sen mu je legal na dušo in jo popolnoma zaprli. Legel je. Veter mu je zatisnil veke, pobagal ga je po obrazu. Reka pa je ubrala štrune najslajših pesmi, najtišjih, najbolj nežnih.

Tako so mu tisti, ki jih je ljubil, vračali moči.

Da bo spet hodil, taval od vasi do vasi, od človeka do človeka.

* * *

«Hodi les, Marinič!» je kričala iz oljčnega gaja Orjana Šavronka, tista ženska, kateri je potepuh pred davnimi časi premeril život s kvartami in je čudežno ozdravela, križ jo je takoj nehal boleti. In to se je dogajalo pred težaki, ki so prav grdo uživali, ko so videli ležati na tleh svojo spodarico.

Marinič se je zazril preko rebri gor proti njej in je od-klical:

«Takoj prideš! Kaj pa bi rada?»

«Hodi, hodi les, pa boš videl!» mu je mahala z motiko. Ko se je pretipal do nje, stoeče v senci košate in silno stare oljke, mu je potožila:

«Sej veš, da mi je mož umrl. Zadela ga je kap, kajti preveč je žrl in predobro. Pa kaj čes, taka ti je ta živiljenjska štorija. Ampak problem je drugod. Poslušal: kar smo ga pokopali, bilo je prejšnjo sredo, nekaj grebe, praska, potrka, šklepetata. Zato sem te poklical, zakaj ne morem več živeti, dokler tisto praksa in poka. Alora, prosim te ko boga, pridi k meni, boš sam slišal in presodil. Dobro.»

Da se Marinič ne bi premisil, mu je hitro pomolila ste-

Iz sveta umetnosti: Podlubajno film; 18.40 Priljubljeni motivi.

glasovi; 21.30 Klesidra; 22.00 Trije glasovi, trije stili; 22.30 Evropa z nami; 23.05 Danes v parlametu.

JUBLJANA

7.00, 7.30, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 15.00, 16.00, 20.00 Poročila; 7.10

Prometne informacije; 7.35 Vre-

mensko poročilo za pomorščake;

7.50 Dobro jutro, otroci; 8.00 Druga jutranja kronika; 8.30 Iz naših sporedov;

9.08 Z glasbo v dober dan; 9.30 Pisan svet pravljic in zgodb;

10.05 Z radiom na poti; 10.40 Turistični napotki; 11.05 Re-

zervirano za ... 12.15 Ločalne ra-

dijiske postaje; 22.35 Znano in pri-

ljubljeno; 13.10 Veliki zabavni okestri;

13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti;

14.00 Iz naših krajev; Iz naših sporedov;

13.30 Priporočajo vam ...; 14.05 Razmišljamo,

ugotavljamo ...; 15.25 Glasba po

željah; 16.00 Dogodki in odmrevi;

16.30 Zabavna glasba; 16.50 Radio

danes, radio jutri!; 17.00 »Loto

vrtljak«; 19.00 Zborovska glasba;

19.15 Naš gost; 19.30 Radijsko fek-

movanje mladih pianistov; 20.35

Lahko noč, otroci!; 20.45 Minute

z ansamblom Toneta Žagarja;

21.00 Manuel de Falle, Luis, de

Pablo; 21.25 Sanjarjenje... Kla-

virška skladba; 22.05 Giuseppe

Verdi: Odломki iz opere Aida;

23.15 Info-matinska oddaja v nem-

ščini in angleščini; 23.15 Iz naših

sporedov; 23.30 Črna vija slovenskih

pevcev začavne glasbe; 00.05 Li-

rični utrinki; 00.10 Jazz pred pol-

nočjo.

klenico črnine. Refoška ni vzela s sabo, skopulja. Šla je v oljčni gaj, da bi malo okopala zelje in paradižnik tam blizu.

«Ben, reci kaj. Boš šel.»

Marinič je potegnil dva dobra požirka naenkrat, potem pa še pet dolgih in počasnih, nakar si je obrisał vlažna usta ter si otresel kapljice z brade. In je rekel:

«Ce potrkava, pomeni, da se oglaša tvoj stari, kajti ni poravnal vseh računov na tem svetu in daje vedeti tebi in drugim, da bi se htelo to in ono postoriti. Ker pa ti nič ne razumeš in tudi drugi nič ne razumejo, vam ponavljajo eno in isto štorijo vsako noč. Bi se htelo slišati, ja. Ben, ce hočeš, grem, bom poslušal. Ampak meni se zdi, da ni ravno čista tvoja duša...»

Hodila sta pod vročim avgustovskim soncem in zemlja je nemela v prieki. Celo škržati so utihnili. Siril se je omaen men vonj poletne vrocice. Hribi so se izgubili v valovanju megličastega ozračja. Dehteli so tam daleč, položni, nežni, podobni belim, sivim in temno sivim kulism iz neke skrivnostne, zelo stare igre. Buže so bile prazne, dno pa razpokano, prepreženo s številnimi brazdami. Že dolgo ni deževalo. Kamni so goreli na vročem nebu in dihalo v zgodnjem popoldne žar onemelosti.

Orjana Šavronka se je obilo potila in kmalu ji je postalo žal, da

BENEŠKI DNEVNIK

TEČAJ SLOVENŠČINE ZA ČEDADSKE OTROKE

Pobuda bo preverila možnosti takega izobraževanja

ČEDAD — Na pobudo Kulturnega krožka «Ivan Trinko» in pod pokroviteljstvom inštituta za slovensko izobraževanje v Čedadu je 18. februarja začel tečaj slovenščine za šoloobvezne otroke.

Tečaj je poskusnega značaja, trajanje pa bo pogojeno s šolskimi obveznostmi mladih tečajnikov. Prvo skupino sestavlja ducat učencev čedadskih nižjih srednjih šol, tem se bodo lahko marca pridružili še drugi.

Predavatelj je Marija Krajinik, po rodu iz Vadiških dolin, ki je študirala v Tolminu. Slovenščino bo skušala približati učencem na čim bolj pristopen način tudi s po-

močjo iger, pesmi in sodobnih učnih pripomočkov.

Kot rečeno, je tečaj poskusnega značaja. Preveriti bi moral, kakšne so možnosti za razširitev slovenščine v Čedadu. Mesto ima navsezadnje kopico trgovskih in turističnih interesov, ki so tesno povezani s slovensko stvarnostjo, v njem pa živi precejšnje število pripadnikov slovenske manjšine.

V prihodnjih letih bodo pobudo skušali razširiti tudi s sodelovanjem raznih šol. Do sedaj so že vrsto let podobni tečaji za odrasle.

Ploden obisk

na Tolminskem

ČEDAD — Delegacija čedadsko občine se je pod vodstvom župana Pascolinija sestala s predstavniki tolminske občine. Pascolinija so spremljali upravitelji in razni izvedenci za industrijo, trgovino in turizem. V tolminski delegaciji pa so bil med drugimi predsednik občinske skupščine Stane Kovačič in predsednik Rejec, ki sta goste s Čedadskoga pričakala na mejnem prehodu Stupica.

Gostom iz Italije so razkazali najprej oba najpomembnejša industrijska obrata, «Avtoelektro», ki zaposluje 450 delavcev in «Metalflex» s 470 delavci. Med pogovori so se podrobneje seznanili z vprašanji kmetijstva in živilske industrije, kot zadnje pa so obiskali zimskošportni turistični center na Livku.

Med tem obiskom so izbrali pričaklost, da so konkretnje spregovorili o turističnem razvoju Matajurja, ki bi ga morale obe državi uskladiti s skupnim razvojnim načrtovanjem. Precejšnjo važnost so tudi posvetili vprašanjem trgovine, ki je za Čedad življenskega pomena.

Obe delegaciji sta tudi sklenili, da bosta v bodoče poglobili prijateljstvo, da bi omogočili še tesnejše sodelovanje na raznih področjih. Po sedanjem obisku bo Čedad gostil tolminske prijatelje.

R. dnevnik
21.02.1981

Novoizvoljeni glavni in nadzorni odbor SKGZ

GLAVNI ODBOR

Rado Andolšek (TS), Filibert Benedetič (TS), Edi Bergnach (VI), Elio Berra (VI), Arturo Blasutto (VI), Tamara Blažina (TS), Stanislav Bole (TS), Fabio Bonini (VI), Ivan Brass (TS), Darko Bratina (GO), Ivan Brengant (TS), Miloš Budin (TS), Edi Bukavec (TS), Michele Carrilich (VI), Jože Cej (GO), Luciano Chiabudini (VI), Aldo Clodig. (VI), Ado Cont (VI), Janko Cotić (GO), Darij Cupin (TS), Karel Černic (GO), Viljem Černo (VI), Igor Čuk (TS), Dino Del Medico (VI), Sergio Di Lenardo (VI), Walter Drescig (VI), Giuseppe Floreancig (VI), Giampaolo Gariup (VI), Viljem Gergolet (GO) Karel Grgič (TS), Živila Gruden (VI), Ivan Humar (GO), Darij Jagodic (TS), Branko Jazbec (TS), Suadam Kapić (TS), Oskar Kiuder (TS), Vojko Kocman (TS), Igor Komel (GO), Edmund Košuta (TS), Miroslav Košuta (TS), Dušan Košuta (TS), Nadja Kriščak (TS), Milko Križman (TS),

Silvan Križmančič (GO), Jurij Kuferšin (TS), Marij Lavrenčič (GO), Sergij Lipovec (TS), Silvana Malalan (TS), Marko Marinčič (GO), Marta Markuža (GO), Ace Mermolja (GO), Ivan Mikluš (GO), Jožko Morelji (TS), Maurizio Namor (VI), Vilko Nanut (GO), Milena Padovan (TS), Luidgi Padovan (VI), Breda Pahor (TS), Milan Pahor (TS), Nadja Pahor (TS), Samo Pahor (TS), Klavdij Pačič (TS), Rudolf Pavšič (GO), Nevenka Pečar (TS), Renza Pelesson (GO), Suzana Pertot (TS), Ivan Peterlin (TS), Paolo Petricig (VI), Izidor Predan (VI), Karel Primožič (GO), Mirko Primožič (GO), Vid Primožič (GO), Vili Princič (GO), Boris Race (TS), Andrej Renar (TS), Dino Roner (GO), Aldo Rupe (GO), Riccardo Ruttar (VI), Adrijan Šemen (TS), Boris Siega (TS), Valentin Simonitti (VI), Vojko Slavec (TS), David Sošol (GO), Stojan Spetič (TS), Vito Svetina (TS), Karel Šiškovič (TS), Niko Škamperle (TS), Pa-

vel Štrajn (TS), Boris Štrekelj (TS), Edvin Švab (TS), Korado Švab (TS), Silvij Tavcar (TS), Sandor Tence (TS), Lucija Trusnach (VI), Dušan Udovič (TS), Marij Uršič (TS), Savo Ušaj (TS), Salvatore Venosi (VI), Gorazd Vesel (GO), Jordan Vižintin (GO), Zdenko Vogrč (GO), Stelio Vogrč (VI), Lucijan Volk (TS), Marko Waltritsch (GO), Adolf Wilhelm (TS), Peter Zuanella (VI).

NADZORNI ODBOR

Stanislav Renko (TS), Peter Sancin (GO), Mirko Kapelj (TS).

Seznam članov delegirane- ga dela glavnega odbora SKGZ (člen 10. pravil SKGZ)

Glasbena matica - Sveto Grigič; Zveza izseljencev Beneške Slovenije - Ferruccio Clavora; Novi Matajur - Giorgio Banchig, Primorski dnevnik - Jože Koren; Alpe Adria - Sergij Premru; Dijaška matica - Duša Kosmina; Kulturni sklad - Marko Kravos;

Podporno društvo za Goriško - Tanja Mermolja; Kmečka zveza Trst - Ivan Križmančič; Kmečka zveza Gorica - Emil Klanjšček; Narodna in študijska knjižnica - Franc Škerlj; Slovensko planinsko društvo Trst - Ugo Margon; Slovensko planinsko društvo Gorica - Nada Sanzih, Slovenski raziskovalni inštitut - Aljoša Volčič; KD «Ivan Trinko» Čedad - Beppino Crisetig; Slovensko stalno gledališče - Bogo Samsa; Slovenski taborniki v Italiji RMV - Magda Kuret; Zveza slovenskih kulturnih društev - Milko Rener; Združenje slovenskih športnih društev - Boris Simoneta; Slovensko dejelno gospodarsko združenje - Vojko Kocjančič; Zavarovalnica goveje živine Alojz Križmančič; Filatelični klub «L. Košir» - Teodor Okretič; Društvo slovenskih upokojencev v Italiji - Vojko Ferluga; Združenje bivših aktivistov OF na tržaškem ozemlju - Neva Lukes; Zavod za slovensko izobraževanje Čedad - Marinka Cernefig.

Srečanje planincev treh dežel

Slavnosti, kakršna je bila prejšnjo nedeljo v Reziji v slovenski vasici Bardo že dolgo ni bilo, vsaj tako so zatrjevali organizatorji 10. srečanja planincev treh dežel — Beneško planinsko društvo.

Kar okrog 1500 nas je bilo planincev, članov planinskih društev iz Beneške Slovenije, Tržaškega, Koroškega in Slovenije.

V govoru, ki ga je imel predstavnik organizatorjev, Beneškega planinskega društva je bil poudarjen pomen takega srečanja in tesnega sodelovanja z društvom tostran in onstran meje, ponovno pa je bila izražena topla zahvala za nepozabno pomoč zamejskim Slovencem ob katastrofalnem potresu, ki je najbolj prizadejal prav prebivalce v teh krajih, kjer je bila nedeljska slovesnost.

Po izmenjavi spominskih daril je sledil bogat kulturni program, ki so ga izvedli gostitelji in gostje, pred pričetkom plesne prireditve (igral je slovenski ansambel Pal) pa že povabilo na 11. srečanje, ki bo prihodnje leto v organizaciji gorenjskih planinskih društev pod Javornikom v domovini narcis.

MARKO RAKUŠČEK

Primožle novice, 19.6. 1981

Kantavtor Rino Chinese: Rezija - velika ljubezen

Na račun kantavtorjev sem vedno bila nekoliko skeptična, tudi ko so bili najbolj »v modi«. Zato sem tudi osupnila, ko je neka ljubljanska folklorna skupina predstavila v okviru svojega jubilejnega koncerta nekega — zame tedaj neznanega — rezijanskega kantavtora. Bil je to Rino Chinese.

Prisluhnila sem mu torej izredno kritično, vendar so že po nekaj trenutkih moji dvomi splahnili. Čeprav nisem razumela niti besede rezijanske in sem o vsebinu pesmi lahko le sklepala po naslovih, me je njegova glasba popolnoma prevzela in sem si že

lela fanta pobliže spoznati. To se je zgodilo še isti večer.

Izvedela sem tako, da je od rojstva slep, da je otroška leta preživel v zavodu Rittmeyer v Barkovljah, kjer se je tudi učil glasbe. Dolgo sva še kramljala o Reziji, o težavah, ki jih je imel pri pisanju rezijanske in vseh komplikiranih vokalov, in še o njegovi glasbi, pa o temah njegovih pesmi.

O čem poje Rino? Pretežno, največ in najraje seveda o Reziji, o Rezijanih, o ljudeh, ki morajo v svet:

Kje pa so vsi ti ljudje, / ki sem jih od veden poznal, / ki

so mi bili blizu / s hiš na istem dvojnišču? / Kdaj, kdaj bo tisti dan, / ko bomo peli vsi skupaj? / Kdaj, kdaj bomo plesali / na gočici spet za pust? / In mi smo nihče, / za vas smo divjaki, / za voš smo ta drugi, / smo ta mrtvi in ne ta živi. /

Poje pa tudi o osamljenosti, ki ni zgolj rezijanska, ki je človeška, ki je najhujša za mladega človeka:

Je iz kamna moje srce, / ki ne zna imeti rado. / In jeza je moja hrana, / in noč je moj dan. / Tukaj sonce nikoli ne greje / in vse je čudno in je divje. / In jokati ne morem več, / ker sem vse solze porabil. / In trpeti ne morem več, / ker sem postal sam. /

Zna pa biti Rino tudi vesel, mehek, zaljubljen, ko poje o dekletu:

Zvezda, zvezda moja, / ti moja mačkica, / roža ti Kaninova, / piščanček mali; / zvezda, zvezda moja, / ne pustim te več, / voda iz izvirka, / polžek moj mali, / zvezda, zvezda moja, / jaz imam samo tebe. /

Ko je prejšnji teden spet nastopal v Trstu, v okviru praznika Ringa - raja, in je predstavil svoje zadnje pesmi, sem izkoristila priložnost in mu postavila nekaj vprašanj. Rino je star 28 let in dela kot telefonist v neki videmski banki. Zelo rad se odzove vabilom, da nastopa tu pri nas. V glavnem se pogovarjava v jeziku, ki je čudna mešanica slovenske, italijanske in kakega rezijanskega izraza, ki ga slučajno poznam. Moram reči, da se v glavnem zelo dobro sporazumevala. Zaupal mi je, da je že pred

dvema letoma namenaval na seminar slovenščine v Ljubljano, pa mu to ni uspelo zaradi dopusta.

Njegove odgovore sem seveda morala prevesti, vendar upam, da niso izgubili na neposrednosti.

Če si vsa svoja otroška leta preživel v zavodu Rittmeyer, kje, kako in s kom si se naučil rezijansčine?

Nikjer se je nisem naučil, oziroma, naučil sem se je doma. Kot prvi jezik, torej, jo znam od veden.

Kako si pomagaš pri pisanju tekstov v rezijansčini, še posebno, ko naletiš na fonetične posebnosti?

Pomagam si z besedami, ki jih poznam, ki so. Za nekatere pojme ni besed, včasih moram obrniti misel, ne morem je neposredno izraziti. Nekatere stvari pa lahko zelo lepo povem. Težave sem imel pri pravlem pisanju. Nekoliko si pomagam s slovenskimi in hrvaskimi črkami, z nemškim umlautom. Uporabljam 34 črk. Ustvaril sem si svoj sistem. V začetku sem res imel težave. Zame rezijansčina ni narečje, je jezik, zato sem naredil vse, kar sem mogel, da sem svoje misli izrazil v svojem jeziku.

Vsebinu tvojih pesmi je precej raznolika. Veliko si pel o Reziji, tudi o ljubezni, med zadnjimi je pa pesem, ki bi ji lahko rekli »protestna«. Kako izbiras teme?

Več ali manj, so vse moje pesmi »protestne«. Ne izbiram tem, one privrejo spontano. Rezija mi je pri sreču. Čutim osamljenost, čutim problem občine, ali zaselka, ki je izoliran. Vse razpada, nihče ne ukrepa, ta vprašanja ne bodo rešena; o tem

pojem. Ne morem reči, da izbiram teme. Pišem in pojmem tem, kar tisti trenutek čutim, ko čutim. Včasih pišem o ljubezni, ker mi je tako pri sreču. Tisti trenutek čutim pesem in jo napišem. Ali pa sploh ne pišem, včasih tudi za dáljšo dobo, potem pa lahko napišem več pesmi na enkrat.

Tvoje pesmi spominjajo v besedilu na ljudske pesmi, glasba je pa moderna. Kako to?

Zame je besedilo nujno vezano na glasbo. Res je da sem bolje vezan na rezijanske motive - predsedilu kot pri glasbi. Rezijanska ljudska glasba je vezana na ples, ta glasbena shema bi postala monotona za petje. Ker je glasba za ples, bi jo težko uporabljaj v svojih pesmih. Ali bolj enostavno, svoje pesmi čutim drugače, glasbeno jih drugače doživljjam.

Se ti spoznavаш v slovenski kulturi? Kaj misliš o aferah, ki se pojavljajo, ali je rezijansčina slovenski jezik ali ne?

Ne vem. Mika me, da bi ti rekel, da je rezijansčina slovensko narečje, ali slavensko. Morda je narečje, zame je jezik. Ne vem strokovnjaki si niso na jasnen tudi jaz ne znam tega povedati.

Si kdaj mislis na svojo ploščo? Nikoli nisem imel te ambicije. Moral bi to narediti za ljudi, n vem, če so vsi ljudje pripravljeni prislušniti rezijanskim problemom. Želim pa govoriti o Reziji o našem problemu. Plošča bi lahko bila sredstvo. Lahko bi imel prevode pesmi, morda bi nekateri tako lahko razumeli bolje tekst mojih pesmi, morda tudi bolj probleme Rezije.

ZAP. N. K.

bena stvarnost.

Vprašanje kateremu bo moral občni zbor SKGZ posvetiti še prav posebno pozornost, je vprašanje zakona o globalni zaščiti Slovencev. Na rešitev tega problema že pre-dolgo čakamo in je zato nujno, da vlada in obe zbornici čimprej u-krepajo. Ko je Race govoril o politični klimi v naši deželi, je posebej omenil nedavni poseg načelnika sve-tovalske skupine KD v deželnem svetu Turella. Slednji je v razpravi, ki je bila pred nedavnim v deželjem svetu in je obravnavala zakonski predlog svetovalca SSk Štoke o zaščiti Slovencev v Italiji, ponovno povzel dobro znano stališče, po katerem naj se razdelijo Slovenci v dve kategoriji. Eno naj bi bili Slovenci na Tržaškem in Goriškem, nekaj drugega pa Slovenci v Be-pediji; slednji naj bi bili le etnično-jezikovna skupina in ne narodna manjšina v pravem smislu. Skratka, beneški Slovenci naj bi imeli manj pravic kot Slovenci na Tržaškem in Goriškem. Race je to stališče negativno ocenil, negativni oceni so se prizadeto pridružili tudi beneški člani glavnega odbora SKGZ. Izrazili so ogroženost nad Turellovimi izjavami, ki diskriminirajo beneške Slovence. Glavni odbor je negativno oceno potrdil. Prav tako je glavni odbor negativno ocenil stališče vlade do tistega člena, (tqčneje sedmoga) deželnega zaka-na o uradu civilnega branilca, ki predvideva, da je treba upoštevati potrebe slovenske manjšine, da se tudi izraža v svojem jeziku. Vlad-na interpretacija sedmoga člena za-kona pravi, da velja slednji samo za tržaško in goriško pokrajino, kjer sta «manjšini pravno priznani». Takšno tolmačenje vlade so beneški čla-ni glavnega odbora in glavni odbor tam označili kot diskriminacijo, kar je vprašljivo tudi po pravni plati.

Tajnik SKGZ Dušan Udovič je še pred začetkom razprave opozoril na nekatera organizacijska vprašanja, s katerimi se bo morala SKGZ na svojem občnem zboru spoprijeti. Med drugim bo moral oceniti tudi rezultate, do katerih je privredla reorganizacija SKGZ, ki je bila iz-vedena pred štirimi leti.

Iz navedenih problemov (vseh o-čitno nismo mogli v našem poroči-lu našteti) je razvidno, da bo pri-hodnji občni zbor za SKGZ zelo po-memben. Iz posegov Karla Šiškovi-ča, Dušana Švaba in Boga Samse je bilo razvidno, da bo moral občni

TRŽAŠKI DNEVNIK

Predstavniki sarajevskega «Oslobodenja» pri nas

Včeraj je dopotovala na obisk k Primorskemu dnevniku delegacija Oslobojenja, se pravi največje založniške hiše Bosne in Hercegovine, ki izdaja, poleg istoimenskega dnevnika, še kakih petnajst drugih periodičnih publikacij. Obisk spada v okvir sodelovanja med slovensko narodnoščno skupnostjo v Italiji ter

BENEŠKI DNEVNIK

Zdomeči iz Stuttgarta obiskali Slovenijo

ČEDAD — Skupina izletnikov Zveze slovenskih emigrantov F-JK iz Stuttgarta se je pred dnevi podala na tridnevni obisk v Slovenijo ob priliku 40-letnice OF. Udeleženci izleta, slovenske in italijanske narodnosti, so obiskali partizansko bolnišnico Franjo in tiskarno «Slovenija» Partizanskega dnevnika, edinega svobodnega glasila v zasužnjeni Evropi. Izletniki so nato obiskali še Kranj, Ljubljano, Cerkno in Idrijo, kjer so jim krajevne oblasti predile prisrčen sprejem. Pred povratkom so se še zaustavili v Špetru Slovenov, kjer so obiskali Beneško galerijo. Goste je pozdravil predsednika Združenja umetnikov iz Benečije Giovanni Vogrig, ki je orisal delovanje te organizacije. Izletniki iz Stuttgarta so se nato preselili v Čedad na sedež Zveze emigrantov, kjer so se sestali s predstavniki vodstva Zveze slovenskih emigrantov in s predsednikom videmskoga pokrajinskega odbora SK GZ profesorjem Černom. Sledila je zanimiva razprava o zdomski problematiki in položaju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

ČEDAD — Enotni odbor, ki ga sestavljajo KPI, PRI, PSDI in PSI je organiziral v vseh občinah nadških dolin serijo srečanj na temo: Kako moramo voliti na referendumih? Govorniki so predstavili stališče štirih strank o raznih pobudah radikalcev in drugih gibanj. Dogovorili so se za enoten nastop v o-

brambo zakona 194 o prekinitvi nosečnosti in povabili volivce, naj glasujejo »NE« tako na predlog radikalcev kot tudi na predlog »Gibanja za življenje«.

ŠPETER — Zveza beneških žen je pred dnevi organizirala v Špetru Slovenov okroglo mizo o bližnjih referendumih. Posveta so se udeležile vse politične stranke, ki so razjasnile svoja stališča. Zveza beneških žen pa je povabila vse beneške volivke, naj soglasno glasujejo proti odpravi obstoječega zakona, to rej z dvojnim »NE«.

ŠENT LENARD — Afera o kamnitem koritu v Hrastovljah je pre-

glede steber

OD DANAŠNJEM JUBILEJU USTANOVITVE PRVE SLOVENSKE VLADE

Napredek Ajdovščine v povoju času

Industrija steber gospodarstva - Gradnja novih objektov za šolski center Širjenje podjetja «Fractal» - Danes bodo podelili več občinskih priznanj

V Ajdovščini imajo danes občinski praznik, ki pa je po svojem ponenu vtkan v celotno polpreteklo zgodovino Slovenije in Jugoslavije. Proslavlajo namreč 5. maj, dan, ko je bila leta 1945 v središču gornje Vipavske doline ustanovljena prva narodna vlada Slovenije. O političnem in vojaškem položaju in odnosih v tistih dneh pred porazom okupatorjev in osvoboditvijo naših krajev, je bilo že veliko napisanega, vendar zgodovine velikih dogodkov nikoli ni odveč ponavljati, zlasti še, če so podrobnosti spominov ostale neznane. Ajdovščina ni bila slučajno izbrana za

**Umrl je
dr. Miroslav
Pahor**

V soboto, 25. aprila, je v ankarski bolnišnici umrl v 59. letu starosti dr. Miroslav Pahor, ravnatelj Pomorskega muzeja «Sergeja Mašera» v Piranu, zgodovinar Pirana in utemeljitelj znaništvene zgodovine slovenskega pomorštva. Ob koncu lanskega leta, ko smo izvedeli za njegovo hudo bolezni, je ljubljanska Prešernova družba napovedala v redni knjižni zbirki za 1982 izid njegovega zgodovinskega branja «Po jamborni cesti... v mesto na pešku». Knjiga bo izšla postumno in pokojni dr. Pahor ne bo več doživel izida še nekaterih objav pri katerih je sodeloval. Smrt je torej prekinila pljivo delo in pokopala mnoge načrte.

Dr. Miroslava Pahorja se spominjam predvsem kot muzealca in zgodovinarja. Njegovo življenjsko delo na področju muzealstva je piranski pomorski muzej. Ustvarjal ga je od leta 1954 dalje, najprej v okviru mestnega muzeja. Zbrano gradivo o pomorstvu je nato preseglo obseg mestnega muzeja, ki je nato z leti postal prvi in edini slovenski pomorski muzej.

Slovensko muzealstvo je cenilo Pahorjeve strokovne dosežke, zato mu je skupnost slovenskih muzejev podelila ob dvajsetletnem jubileju pomorskega muzeja najvišje priznanje — Välvaševje nagrado. Vzoredno z muzejskim

kraj, kjer so ustanovili vlado, ki se je na prvi seji tudi konstituirala. Politično in vojaško vodstvo narodnoosvobodilnega boja je hotelo s tem dejanjem izpričati, da Primorska predstavljajo organiski del nove države, potem ko je bila 25 let pod fašistično okupacijo.

Naj poudarimo, da je bilo proti koncu osvobodilne vojne in ljudske revolucije, to je v aprilu leta 1945, vodstvo OF in Partije v Beli krajini. Hkrati z vojaškimi operacijami za osvoboditev se je premaknilo skozi Gorski Kotar v Slovensko primorje. Udeleženci so se po etapah prebjali v Vipavsko dolino in, kot napisano, 5. maja ustanovili prvo narodno vlado Slovenije. Njen predsednik je postal zdaj že pokojni Boris Kidrič, ki je sicer ena najpomembnejših osebnosti, v zgodovini narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije na Slovenskem in v ostali Jugoslaviji. Akademik Josip Vidmar, ki je bil med veleno predsednik Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, se vzdusja in podrobnosti ob ustanovitvi vlade takole spominja:

«Na zasedanju v Ajdovščini sem imel nalogu, da izročim mandat za sestavo vlade tovarišu Borisu Kidriču. Pred tem sem v svojem govoru razložil položaj, utemeljil tudi, zakaj je potrebno sestaviti vlado, prav v tem trenutku. Dejal sem, da naravnost to nalaganje zgodovinske razmere in razvoj dogodkov, predvsem pa dejstvo, da je pravzaprav poglaviti del slovenskega ozemlja osvobojen in da je na njem potrebno vzpostaviti red in državno upravo. Na svečani seji Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta sem torej izročil tovarišu Kidriču mandat. Po kratkem odmoru se je predvideni predsednik vlade na podlagi že sestavljene liste ministrov še enkrat pogovoril s kandidati, ali sprejmejo funkcijo ali ne. Vsi so pristali. Ko je prebral seznam ministrov, je bil dokument potrjen. S tem je bila ustanovljena prva naša vlada. Mislim, da je bil to velik dogodek in da bo o njem slovenska zgodovina vsekakor še govorila. Nekaj ljudi je mislilo, da bi bilo pametno se staviti in razglasiti slovensko vladu v Trstu. Vendar pa bi bilo nekako nepravilno, če bi se morda kažejo slovenska vlada ...

ne. Tamkajšnja vinska klet opravila veliko vlogo pri pospeševanju vinogradništva oziroma kmetijstva.

Ko sta v pogovoru za «Primorski dnevnik» župan Ladislav Batačelj in predsednik občinske organizacije Zveze komunistov v Ajdovščini Bojan Turk pojasnjevali razvoj v povoju obdobju in tudi napore za premagovanje gospodarskih težav, ki jih preživila Jugoslavija in v njem okviru tudi posamezne občine, sta opozorila, da tovarne in druga podjetja na tem območju že 10 let ne poznamo izgubo. Poslovanje v gospodarstvu je torej donosno, čeprav tudi ob takem delu ni dovolj denarja za izpolnitve vseh načrtov. Toda programi — nekaj smo jih našli — so tako zahtevni, da jih ni mogoče uresničiti v kratkem času. Poglavitno je, da imajo pogoje in možnosti za razvoj, ob sočasenem nadaljnjem zboljševanju življenjskih razmer občanov. Brezposelnih delavcev, na primer, v občini nimajo, pa tudi za mlade, ki se še šolajo, je zagotovljena zaposlitev.

Ob 5. maju bo slavnostna seja občinske skupščine, ki se je bodo tako pričakujejo — poleg članov prve slovenske vlade udeležili tudi ugledni družbeno-politični predstavniki republike. Na njej bodo nekatere posameznikom oziroma organizacijim podelili tradicionalna petomajska priznanja. Za letošnji občinski praznik jih bodo prejeli Dušan Lipovčič Šešla, pri Ajdovščini, Marija Milivojčič, upokojena medicinska sestra iz Ajdovščine, Lenard Kovačič, deželovna gradbenega podjetja «Primorje» v Ajdovščini, Mirko Vidic, družbeno-politični dejavec iz Oštice ter Radioklub iz Ajdovščine.

V okviru praznika bodo zatem

izročili namenu novo Centralno-čistilno napravo za vso gornjo Vipavsko dolino. Odstranjevala bo javne in industrijske odpadke in s tem prispevala, da bosta reki Vipava in Hubelj spet postali bistri in čisti. Za zgraditev čistilne naprave so porabili okoli 5 milijard starih dinarjev, sredstva pa so prispevale tudi tovarne in druga podjetja v Ajdovščini. V teh rekah naj bi zlasti čimprej obnovili ribje bogastvo in s tem prispevali k ohranitvi ravnotežja in skladnega razvoja narave ter okolja.

Občni zbor so pozdravili tudi predstavniki drugih vaških organizacij in še predstavniki SKGZ, TKB ter Hranilnice in posojilnice z Općin. Predstavnik SKGZ Suadam Kapić je poučaril veliko zanimanje SKGZ za zadružniško dejavnost, posebno za tako, ki se spontano ustvarja in deluje v okviru Bazovice, ponos in lastna 69 članov Gospodarske zadruge

in zgodovinarjem prisot-

V Bazovici občni zbor Gospodarske zadruge

V torek, 28. aprila smo prisotvovali 6. rednemu občnemu zboru Gospodarske zadruge v Bazovici, ki se je odvijal pred večino članov in številnimi gosti v dvorani zadružne stavbe. Upravni svet, ki mu načeljuje predsednik Franc Cufar, je članom predložil obračun enoletnega poslovanja. Čeprav predstavlja knjigovodske salde tudi za preteklo poslovno dobo manjšo izgubo, je bilo poslovanje, glede na vloženo delo in na dolgoročno zastavljen program, zelo pozitivno. To je ugotovil tudi nadzorni odbor, katerega poročilo je prebral predsednik Miro Križmančič. Značilne postavke poslovanja so bile razne pobude, ki so povečale rentabilnost stavbe in zemljišča, kot so odkup licence in odprtje nove trgovine jestvin, soupravljanje pri vodenju klubskih prostorov, preureditev in boljša opredelitev za poletno aktivnost itd.

Občni zbor so pozdravili tudi predstavniki drugih vaških organizacij in še predstavniki SKGZ, TKB ter Hranilnice in posojilnice z Općin. Predstavnik SKGZ Suadam Kapić je poučaril veliko zanimanje SKGZ za zadružniško dejavnost, posebno za tako, ki se spontano ustvarja in deluje v okviru Bazovice, ponos in lastna 69 članov Gospodarske zadruge in zgodovinarjem prisot-

Razpravljalci bodo še o podprtju balinarske steze v sodelovanju in še predstavniki SKGZ, TKB ter Hranilnice in posojilnice z Općin. Predstavnik SKGZ Suadam Kapić je poučaril veliko zanimanje SKGZ za zadružniško dejavnost, posebno za tako, ki se spontano ustvarja in deluje v okviru Bazovice, ponos in lastna 69 članov Gospodarske zadruge in zgodovinarjem prisot-

ITALIJANSKA TV

Prvi kanal

12.30 Šolska vzgoja:
Antibiotiki

13.00 Dan za dnevn.

Rubrika Dnevnika 1

13.25 Vremenske razmere

13.30 DNEVNIK

14.00 Kako zelenja je bila moja dolina, 11. del TV nadalj.

14.30 Danes v parlamentu

14.40 Zrcalo sveta,

Informacije Dnevnika 1

15.00 La sberla,

zabavno-glasbeni program

16.05 Človek in zmajja,

dok. oddaja .

16.30 Happy days — TV film

17.00 Dnevnik 1 — Flash

17.05 3, 2, 1... Stik!

18.00 Šolska vzgoja:

Matematika

18.30 Kultурne aktualnosti Dnevnika 1

19.05 Programi: pristopanja

19.20 240 Robert — TV film

19.45 Almanah in Vremenske razmere

20.00 DNEVNIK

20.40 Tribuna za referendum

21.20 Le ali della colomba,

zadnji del TV nadalj.

22.30 Veliko povpraševanje,

4. del

Ob koncu DNEVNIK, Danes v parlamentu, Vremenske razmere in Zrcalo sveta

VM

sti se še nadaljujejo. Morda pa bodo sedaj vendarle zadevo pripeljali h koncu.

21.30 Un apprèzato professionista di sicuro avvenire, film Ob koncu Dnevnik 2 — Zadnje vesti

Tretji kanal

14.00 Kolesarske dirke

14.00 DNEVNIK 3

14.30 Dnevnik 3 — Deželne vesti

20.05 Šolska vzgoja:

Ker mična umetnost

20.40 Torkov koncert

21.40 Delta — Tedenska oddaja o znanosti, splošni tehniki

22.30 DNEVNIK 3

JUGOSLOVANSKA TV Ljubljana

10.00 17.29 TV V SOLI:

TV koledar; Soace; Obični vojašnico; Prvi tapis; Rzanka; Književni st in jezik; Zgodba; Risanka; Glasbeni pouk; Izotopi; Staličica Barryja Commonerja; Na

priči k svetovni umetnosti Danes bomo skušali razkriti nekaj skrivnosti atomu in tiski izvedejo, kaj se izotopi. Pa se to ne bi zanimalo, čemu so sploh koristi in v kakšne namene jih uporabljamo.

Oddaja Staličica Barryja Commonerja iz ciklusa Ekologija pričujejo učinke specifične tehnologije na okolje. Ekologi proučujejo človekove vplive na okolje; opazjajo, da ima človekovo nekontrolirano poseganje v naravo lahko nepopravljive posledice. Človek ima svoje mesto v kompleksnem sistemu odnosov med živimi bitji in jih je dolžan spodbujati, da bo preživel.

18.25 Porodična Kuk, slovaška pravljica

18.30 Kapitan Kuk, Jugoslovanski narodi v plesu: Zbor v Šredski

18.40 Pisani svet

19.00 Obzornik

19.40 Vočkmerjev prehod

20.10 Risanka

20.24 TV v ročaj

20.26 Zrno do zrna

20.30 TV DNEVNIK

20.75 Vreme

21.00 Titovi spomini, 1. del

21.45 E. Zola:

VZPON ROUGONOVIH, francoska nadalj.

Koper

22.45 V znameriju

O ZADNJIH DVEH KONCERTIH V LETOŠNJEM LETU

Manifestacija «Primorska poje 81» se je zaključila v Idriji in Trbižu

Na prvem koncertu je nastopilo enajst, na drugem pa kar štirinajst pevskih zborov

V Idriji je nastopilo enajst pevskih zborov: moški France Prešeren iz Novakov pod vodstvom

Stanja Lapanje, deželni Slovenski šopek iz Mačkola pod vodstvom Ricmanja, ženski zbor Sveti Lube Smotlak, ženski zbor Franc Zelenik iz Branika pod vodstvom Bože Birse, mešani zbor Svoboda iz Pridvora pod vodstvom Verjanka Babiča, mešani zbor Otton Zupančič iz Štandreža pod vodstvom Stanka Benka, moški zbor Jezero iz Dobročeve pod vodstvom Vojka Peršole, deželni šopek Igo Gruden iz Nabreži-

recitacijah in ob inštrumentalni spremljavi.

Zbori iz Branika, Pridvora in Ricmanj se bodo morali še nadalje bolj počutiti za večjo gl

tičnega mizealca in kabinetskega znanstvenika.

Dr. Pahorjevo raziskovalno delo nosi že od svojih pričetkov dalje značaj pilotirskih pobud. Bil je prvi Slovenec, ki je globlje prodrl v poznavanje zgodovine mest Piran, Koper in Izola, bil je prvi slovenski zgodovinar, ki je pričenjal važne raziskave naravnega prebivanja istriških Slovencev (lej 1948-1949) in bil zočen med prvimi, ki so iz sledki raziskav potrevali dotlej le nakazano vlogo morja v slovenski gospodarski, politični in kulturni zgodovini.

Pokojnik je bil rojen v Novelju pri Kostanjevici 5. novembra 1922, gimnazijo je obiskoval v Gorici in se z letom 1943 udeležil narodno-ovsobodilnega boja. Po krvani vojni je pričel študij zgodovine na ljubljanski univerzi in ga dokončal leta 1950; petnajst let pozneje je na isti univerzi uspešno zagovarjal doktorsko disertacijo «Socialne borce v pozosrednjevenski občini Piran», ki je leta 1972 izšla v samostojni knjigi. To delo je bilo rezultat skoraj dvajsetletnega Pahorjevega raziskovanja predvsem piranskega arhiva, po katerem je rezultati dela zrcalijo v kakih dvajsetih člankih in razpravah (največ objavljenih v »Kronik«).

Po tistih takih svojih raziskovalnih usmeritvih pridružil pomorsko zgodovino. Tu usmeritev se je sicer sploščka tesno vezala za zgodovino Pirana in tako morem omeniti iz leta 1964 samostojno izdanjo študija »Stare piranske solince« (1964, v sodelovanju s T. Poberaj), ki vključuje tudi etnološko poznavanje problematike.

Vključevanje etnoloških vidikov v raziskovalno delo je pokazalo svoje pozitivne učinke zlasti pri kasnejših Pahorjevih raziskavah, predvsem q deležu slovenskega zaledja pri trgovjanju z območnimi vidi in raziskovalci pri tem, da so tukajne rezultate pri razvijanju gospodarstva, pa šolstva, zdravstva in drugih dejavnosti pomembnih začetkov, da vsega ni mogoče našteti. Poudarimo naj na primer, da imajo v Ajdovščini največjo tovarno za proizvodnjo sadnih sokov v Jugoslaviji. Gre za znano industrijo »Fructal - Alko«. Tovarno še naprej širijo in posodabljajo in so za to namestili 45 milijard starih dinarjev. Druga znana in pomembna tovarna je »Lipa«, ki izdeluje pohištvo. Izvaja ga v mnoge dežele sveta, predvsem v Združenem državah Amerike. Omeniti velja še tekmilno tovarno, ki bo svoj sortiment delno spremenila in ga prilagodi zmeraj večjim zahtevam konfekcijske industrije oziroma potrošnikov.

Ajdovščina ima sedaj okoli 6 tisoč prebivalcev, pri čemer se je stari del naselja zdruižil z novim. Tega so zgradili na območju Šturi. Naši bračni, ki potujejo skozi Ajdovščino, sicer lahko sami ugotovite, kako se to zgodovinsko središče hitro veča in širi. Dzaj bodo največje skrb namenili objektom in ustanovam za družbeni standard. »Na Poličah« grade nov domači dom in zgradbe za bodoči solski center, ki bo namenjen u-sposabljanju mladine za razne potekte, predvsem gradbeništvo in živilsko industrijo. Načrtujejo nadalje povečanje zdravstvenega doma, ki sicer služi za potrebe vseh 22.500 prebivalcev občine. Ob tem seveda ne smemo prezreti Vipave, ki je drugo največje naselje na območju gornje Vipavske dol-

vodstvom Darje Zorž, moški zbor Igo Gruden iz Nabrežine pod vodstvom Matjaza Ščeka in Tržaški partizanski pevski zbor pod vodstvom Oskara Kujdara.

Tudi na tej reviji so bili trije zbori premalo pripravljeni, da bi sedili na pevski oder. Glede na to, da sta prva dva pokazala dobro voljo in skrb za priblijanje lepemu petju, čeprav se bosta morala še v nadaljnjem potruditi za večjo glasovno ugajnost, dalje glede na pozitivne premike v glasovnem in interpretativnem pogledu pri zborih iz Štandreža, Deberdoba, obeh zborih iz Nabrežine in zboru iz Kanala, je revija v Idriji v celoti bila najboljša. Manifestativno je sestavljena ozemlja je tedaj enemogodo vsakršen poskus, da bi zavezniške vojske načrtovali dolejše globlje v zalede Trsta.

Poleg predsednika Borisa Kidriča, so sestavljale prvo slovensko narodno vlado še naslednje osebnosti: dr. Marijan Brečelj, ki je bil njen podpredsednik, Zoran Polič, dr. Jože Pokorn, dr. Ferdo Kozak, dr. Aleš Bebler, Franc Lekošek - Luka, dr. Lado Vavpetič, Janez Hribar, Tone Fajfar, Vida Tomšič, dr. Manjan Ahčin, dr. Miha Kambič, Franc Snoj.

Po tistih burnih in zgodovinskih zelo pomembnih dogodkih, je Ajdovščina hitro napredovala v svobodi in zaradi delavnosti njenih prebivalcev. Dosegli so tukajne rezultate pri razvijanju gospodarstva, pa šolstva, zdravstva in drugih dejavnosti pomembnih začetkov, da vsega ni mogoče našteti. Poudarimo naj na primer, da imajo v Ajdovščini največjo tovarno za proizvodnjo sadnih sokov v Jugoslaviji. Gre za znano industrijo »Fructal - Alko«. Tovarno še naprej širijo in posodabljajo in so za to namestili 45 milijard starih dinarjev. Druga znana in pomembna tovarna je »Lipa«, ki izdeluje pohištvo. Izvaja ga v mnoge dežele sveta, predvsem v Združenem državah Amerike. Omeniti velja še tekmilno tovarno, ki bo svoj sortiment delno spremenila in ga prilagodi zmeraj večjim zahtevam konfekcijske industrije oziroma potrošnikov.

Ajdovščina ima sedaj okoli 6 tisoč prebivalcev, pri čemer se je stari del naselja zdruižil z novim. Tega so zgradili na območju Šturi. Naši bračni, ki potujejo skozi Ajdovščino, sicer lahko sami ugotovite, kako se to zgodovinsko središče hitro veča in širi. Dzaj bodo največje skrb namenili objektom in ustanovam za družbeni standard. »Na Poličah« grade nov domači dom in zgradbe za bodoči solski center, ki bo namenjen u-sposabljanju mladine za razne potekte, predvsem gradbeništvo in živilsko industrijo. Načrtujejo nadalje povečanje zdravstvenega doma, ki sicer služi za potrebe vseh 22.500 prebivalcev občine. Ob tem seveda ne smemo prezreti Vipave, ki je drugo največje naselje na območju gornje Vipavske dol-

Zahodnonemški likovnik Hans Gerd Ruwe je svoj gornji kip imenoval »Plesalka«. Kip spada v okvir velike akcije, pri kateri je sodelovalo kakih 60 domačih, zahodnonemških in tujih umetnikov, ki so napravili okoli 200 kopov in jih na površini sedmih hektarjev razporedili v mestnem parku v Paderbornu v Zahodni Nemčiji

prav ter doseženih sposobnosti, zmore.

Moški zbor Jezero iz Dobrobova ima lepe glasove in deluje v tem pogledu osvežjujoče. Onozorili bi, da so med pevci tudi taki, ki se premalo potrudijo za pravilno dianje. Zbor je, v celoti, vzet, nekoliko bolj zlit, šibkega plat, so basi, ki so se oglašali na trenutke razglašeno. Pogrešali smo nekoliko več pevske disciplinе, pa široki in nas je motil. Dekliški zbor iz Nabrežine je pod Matjažem Ščekom napravil kerak naprej, kar zadeva glasovno plat, postopno pa se v muzikalnem pogledu: prvo in drugo se je odražalo v celotnem sporedu, če izvzamemo nekatera male preražljena mesta pri Kogojevih Zvončkih. Skrbno in načinno naštirjane pesmi so se razvijale v čistih in homogenih.

Moški zbor iz Nabrežine je tudi požel priznanje. Čeprav ima že daljšo pevsko tradicijo, moramo vendarle emcniti določen napredok na toriču glasovnega uglasjanja, to je homogenosti skupin, kakršni zliti v ravnovesja celote. Želeli pa bi male več kompaktnosti, kar pa sicer ni bistveno vplivalo na interpretacijo, da so bile dovolj izrazite, da so delovale učinkovito na poslušalce. Čeprav je nekoliko motil en tenorist, ki je z nekoliko preveč pokritim načinom vokalov bil občasno prenizek. Tudi ta zbor sodi med naše boljše pevske družine. Nabrežanski pevci in pevke torej uspešno nadaljujejo in razvijajo zborovsko kulturo, ki so ji temelje položili Sergej Radvovič in vrsta njegovih predhodnikov, saj je letosnjši nastop moškega, dekliškega in mešanega zboru pokazal odločno voljo, da nadaljujejo delo svojega zadnjega zadnjega dirigenta, ki je zboru največ poslonil iz svojega znamena in zavrstne naklonjenosti. Od njegovih postavk se delo zdaj razvija dalje in prinosa novih sadov ne samo v lepoti samega petja, temveč je še večji pomen v prisostovanju k novim, sodobnim delom mladih skladateljev, k delom večje umetniške teže, izrazitevje in globlje umetniške izpopovednosti iz raznih ustvarjalnih obdobjij.

Tako glasovna dovršenost oziroma njen dosežena stopnja pogojuje tudi tehtnjo izbiro pesmi in ob muzikalni vzgoji odpira vidike in širi dojemljivost pevcev, ki jih približuje v svet doživljanja, budi pristno občutje in simiselnost za poustvarjalno delo. In prav to je tista vzbujljiva sila, ki premašuje vse tehnične težave, s kakršnimi se pevski ljubitelj srečuje in jih mora premagovati z mnogo večjim naporem, kakor poklicni pevec. Trud pa je večkrat bolje poplačan, kadar nas tak zbor osvoji s pristnejšim občutjem in mislim, da nas je nekaj takega spremjalo ob izvajanjem dekliškega zobra iz Nabrežine.

Takega dela, take volje, ki združuje pevce z znanjem, umetniško občutljivostjo in zagnanostjo povođenje smo lahko samo veseli in seveda želimo, da bi se še nadalje razvijalo v enaki vneti.

V svojstvenem slugu je ob recitacijah in instrumentalni spremljavi Tržaški partizanski pevski zbor Pinko Tomazič uspešno izvedel pesmi francoskih partizanov, Sostakovčeve Kurant, in Kujdrov Slavospev I. in II. prekomorski brigadi.

Slovenica, moški zbor Cerodar iz Bowca pod vodstvom Damila Durjačne, mešani zbor Marij Kogoj iz Solkana pod vodstvom Ivana Mignozzija in moški zbor S. Kosovel iz Ajdovščine pod vodstvom Klavdija Koloinija.

Na tej reviji, ki je po številu nastopajočih bila najdaljša in obenem zaključna prireditev »Primorska poga«, je bilo več gostov iz Slovenije in Koroške. Prvič so nastopili zbori iz Ukev, Rablja in Žabnic in potrdili slovensko pevsko aktivnost v tem predelu. Svežino sta vnesla zborja iz sosednjih Koroske: mešani zbor iz Pliberka in mlade, zvonke glasove, ki se zlivajo v mrok obarvano pevsko družino; po dejstvu čisto in občutno, prepričljivo. Toplino smo občutili v interpretacijah zborov iz Železne Kaple, razpolaga z mladimi, zbraničnimi glasovi, ki izkazujejo tudi potrebno pevsko disciplino in enotnost v izvajjanju sicer preprostejših, a prepričljivo oblikovanih pesmi.

Dekliški zbor iz Devina se je tokrat predstavil z lepimi glasovi, ki se dokaj boljše alivajo v zvočno enoto kot v prejšnjih letih. Izpoljšana je izgovarjava, petje je bilo čisto, pesni skrbno naštudirane in tudi interpretacije so bile smiselnost zastavljeni in precej nazorno izvedene. Interpretacija meškega zobra iz Bowca so bile sprejemljive, pošrešali pa smo več kompaktnosti in enotnosti zobra v odnosu do dirigenta, kateremu niso z enako intenzivnostjo sledili vsi pevci. Mesani zbor iz Solkaha, žal, ni pokazal že doseženih kvalitet, ki so obetale ugoden razvoj. Potruditi se bo moral za večjo glasovno ugajnost kakor tudi za nazorneje interpretiranje.

Zaključil je revijo zbor iz Ajdovščine, pri katerem so se pojavljala nekatera manjša nižanja in razpršenosti v prvem tenorju, ki se je v nekoliko premoten dinamični valovanjih včasih tudi preved v tapital v zvočni grmoti ostalih, sicer homogenih skupin. Med temi pa so se v prevehematemenu ff na nekem mestu pojavile med njimi razlike in intonacijami, pri čemer bo treba kontrolirati pevce, ki višajo in obratno. V ostalem je zbor za priljubljeni včasih.

Zaključil je revijo zbor iz Ajdovščine, pri katerem so se pojavljala nekatera manjša nižanja in razpršenosti v prvem tenorju, ki se je v nekoliko premoten dinamični valovanjih včasih tudi preved v tapital v zvočni grmoti ostalih, sicer homogenih skupin. Med temi pa so se v prevehematemenu ff na nekem mestu pojavile med njimi razlike in intonacijami, pri čemer bo treba kontrolirati pevce, ki višajo in obratno. V ostalem je zbor za priljubljeni včasih.

Od gostov iz Slovenije bi pa vsekakor pridokovali več, kakor so pokazali, bodisi kar se ugajenosti petja tice, bodisi po nazornosti in odzivnosti interpretiranja. Zbor iz Podgorje in Števerjanja pa bosta morala še v nadalje posvetiti več pozornosti in dela na toriču glasbe za izobraževanje, za lepše petje.

Naj na koncu povorno še to, da smo s posebno naklonjenostjo sprejemali pristno, fantovsko, ubrano petje, v duhu domačnosti izvajane ljudske pesmi iz slovensko beneškega področja, s katerimi so se predstavili Nediški puobi iz Podbonešča.

Ivan Silic

Se je tak, kar je v skladu s spiskom zamisljajo. Kališči naj bi bila ena najpôj katoških držav v Evropi in na svetu. Ne glede na to, da je pretežna večina Italijanov je papirnatih katoličanov, zato pač ker so bili krščeni, je v deželi tudi veliko pripadnikov drugih verstev, na primer protestanov, judov ali tudi muslimanov. Po nekaterih podatkih živ v Italiji prično 300 tisoč muslimanov, od katerih obilna petina v samem Rimu. Arabske dežele so že pred leti dale italijanskim muslimanom dovolj sredstev na razpolago, da bi si zgradili v Rimu mošejo, torej muslimansko svetišče, rimska občina jim je poklonila celo zemljišče, kjer naj bi mošejo postavili. Nato pa je prišlo do gnavzkrije in dolga polemika o portonu-

20.15 TRD - Stičisce
Dve minuti
20.30 Tača v hiši — film
22.00 TV D — Danes
22.10 Trnava p.t — TV nadalj.
23.00 Bek:
EVROPSKO PRVENSTVO

Zagreb
18.45 Palčki nimajo pojma, očesa odd ja
19.25 Kronika občine Osijek
19.45 Splašna ljudska obramba
20.30 TV DNEVNIK
21.00 STOP,
no ranjepoljčna oddaja
22.00 MARSEJEZA,
francoski film

SVICA
18.50 Dvojki v řezavah,
TV film
20.40 Boccaccio & Co,
21.40 Dokumentarna oddaja

TRST A

7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 14.00, 17.00, 19.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po našem; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Glasbeni matinice; 10.10 Oddala za otroški vrtec; 10.20 Radijski koncert komorne glasbe; 11.30 Beležka; 11.35 Palača orkestrov; 12.00 Rezervirano za...; 13.20 Glasba po željah; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Motivi z malega zaslona; 15.00 Sodobni sound; 16.00 Mladi pisci; 16.15 Romantični trenutek; 16.30 Rezervirano za...; 17.10 Mi in glasba; Nove plošče; 18.00 Slovenska dramatika po '45: Žarko Petan: »Votljekinj«, radijska igra; 18.50 Priljubljeni motivi.

KOPER (italijanski program)

7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 13.30, 15.30, 16.30, 17.30, 18.30, 19.30 Poročila; 6.00 - 8.45 Dnevi; 9.05 Radijska priredba; 9.32 - 10.12 Radij 2 - 3131; 11.32 Šolska vzdobja; 11.56 Tisoč pesmi; 12.45 Kontakt radio; 13.41 Glasba in kino; 15.00 - 15.42 Radij 2 - 3131; 16.32 Disco klub; 17.32 Glasbeni ure; 18.32 Neposreden prenos iz karnevale Grecij; 19.50 Španjolščina glasba za vse okuse; 22.00 Miljan ponoci.

LJUBLJANA

7.00, 7.30, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 15.00, 20.00 Poročila; 7.50 Dobro jutro, otroci; 9.08 Z glasbo v dober dan; 9.30 Iz glasbe nih šol; 10.05 Z radijem na poti; 10.40 Turistični načrtki; 11.05 Rezervirano za...; 12.05 Operne arije in monologi; 13.35 Znaro in priljubljeno; 13.10 Danes smo izbrali; 13.30 Kmetijski načrti; 13.40 Po domačem; 14.30 Priporočajo vam...; 15.05 V korak z mladimi; 16.00 Dogodek in očevje (prenasa tudi II. program); 16.30 Zabavna glasba; 16.50 Radio danes, radio jutri; 17.00 Vrtljak; 19.00 Sotočje; 19.45 Glasbeni medigrad; 20.35 Lahko noč, otroci; 20.45 Minute z ansamblom Bojan Adamic; 21.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi - »Ples v ljudski pesmi«; 21.30 S solisti in ansamblu JRT; 22.05 Od premiere do premiere.

Zahodnonemški likovnik Hans Gerd Ruwe je svoj gornji kip imenoval »Plesalka«. Kip spada v okvir velike akcije, pri kateri je sodelovalo kakih 60 domačih, zahodnonemških in tujih umetnikov, ki so napravili okoli 200 kopov in jih na površini sedmih hektarjev razporedili v mestnem parku v Paderbornu v Zahodni Nemčiji

redništvo, uprava, oglašni oddelek,

RST, UL Montecchi 6, PP 559

Tel. (040) 79 46 72 (4 linije)

odružnica Gorica, Drevored 24 Maggio 1 — Tel. (0481) 8 33 82 - 57 23

aročno

esečna 7.000 lir — celoletna 84.000

SFRJ številka 5,50 din, ob nedeljih 6,00 din, za zasebnike mesečno 80,00,

ino 800,00 din, za organizacije in podjetja mesečno 100,00, letno 1000,00.

ostni tekči račun za Italijo

Založništvo tržaškega tiska, Trst 11-5374

PRIMORSKI DNEVNIK

Stran 8

5. maja 1981

Za SFRJ

Ziro račun 50101-603 45561 «ADIT» DZS 61000 Ljubljana
Gradišče 10/II. nad., telefon 22207

Oglasni Ob delavnikih: trgovski 1 modul šir. 1 st. viš. 43 mm)
27.000 lir. Finančni 960, legalni 800, osmrtnice 300, sožajna

400 lir za mm višine v širini 1 stolca Mali oglasi 200 lir besedila.
Ob praznikih: povšek 20%. IVA 15% Oglasni iz dežele Furlanije-Julijske
krajine se naročajo pri oglasnem oddeku ali upravi, iz vseh drugih dežel
v Italiji pri SPI.

Izdaja in tisk ZTT Član italijanske
zveze časopisnih založnikov FIEG

Odgovorni urednik Gorazd Vesel

OBNOVITEV KRAVE TERORISTIČNE DEJAVNOSTI V ŠPANIJI PO KRATKEM PREMORU

GENERAL IN TRIJE POLICIJSKI AGENTI JIBITI V MADRIDU IN V BARCELONI

V dveh atentatih, ki jih pripisujejo organizaciji «Grapo», tudi 5 ranjenih, med katerimi 2 terorista

MADRID — Po kratkotrajnem emoru (zadnji atentati so bili v likočnem tednu v Baskiji) se v Španiji razvile teroristične dejavnosti. Obračun dveh skoraj sošnih terorističnih akcij, ki so jih izvedli včeraj pripadniki skrajlevičarske organizacije «Grapo» španski političnih krogov pa sujo, da so njeni pravi navdihovci v desnici v Madridu in Barcelona je naslednji: štiri mrtvi in 5 ranjenih. Najbolj znana žrtva atentata je general Andres González Suso, ki je bil nekaj časa članik tiskovnega urada na ombnem ministrstvu.

Ranjeni terorist, ki ga je policija istovetila za 28-letnega Emilia Avelina Gómeza, se je skril v bližnjo garazo, 'a je bil v oboroženem spopadu s policijo še večkrat zahvaljuje.

Ranjeni terorist, ki ga je policija istovetila za 28-letnega Emilia Avelina Gómeza, se je skril v bližnjo garazo, 'a je bil v oboroženem spopadu s policijo še večkrat zahvaljuje.

Pripadnika španske policije Guardia civil ležita v koču bara v Barceloni, kjer so ju včeraj zjutraj hladnjeno ujeti teroristi organizacije «Grapo», ki je izvedla tudi atentat v Madridu.

(Telefoto AP)

OSREDNJA PRVOMAJSKA PROSLAVA ZDРУЖENA S 60. OBLETNICO «LABINSKE REPUBLIKE»

Pred 60 leti so se v labinskem premogovniku rudarji dvignili proti fašističnim oblastem

Predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije o pomembnosti te izvirne oblike samoupravljanja za nadaljnje delavske boje — Ocena današnjega stanja: poudarek tudi na prijateljskih odnosih med Italijo in Jugoslavijo — Spomin na predsednika Tita

LABIN — V začetku marca 1921 so rudarji v Labinu, majhnem istrskem mestu začeli s splošno stavko.

Približno 2000 ljudi je stekalo protesti fašističnemu nasilju in protestovali zaradi udora fašistov v delavsko zbornico v Trstu in zaradi napada na sindikalnega voditelja reških rudarjev Ivana Pipana. Rudarji v Labinu so takrat zasedli premogovnik.

Z njimi je bilo solidarno vse prebivalstvo, uživali pa so tudi solidarnost številnih kmetov iz okolice Labina. Na to akcijo rudarjev, ki so bili sindikalno organizirani že vrsto let, vse od avstro-ogrskih uprave, so italijanske oblasti odgovorile z splošnim napadom na rudarje, do katerega je prišlo 8. aprila 1921. Takrat je prišlo do ostrih spopadov in rudarji niso mogli vzdržati številne premogovničke vojske in policije.

Jasno je, da v tem sovražnik ne bo nikoli uspel, vendar to ne pomeni, da ne smemo biti budni in oprezni, je poučil Potrč.

Velik del svojega govora je Miran Potrč seveda namenil predsedniku Titu, ki je pred desetimi leti govoril prav na labinski prvomajski proslavi. Ko je govoril o prvomajskem razpoloženju vseh delavcev, jugoslovanskih narodov in narodnosti, je tako dejal, da je to razpoloženje žal okrnjeno, ker ni več predsed-

zirai tri skupine glede na narode, ki jih sestavljajo in na ozemlja, na katerih živijo, pri tem pa je še zlasti prikazal zgodovinsko evolucijo, zaradi katere so nekateri jeziki v celoti pridobili status jezika, kot na primer makedončina, drugi pa ga počasi izgubljajo, kot je provansalsčina.

Governik je pobliže obravnaval vprašanja slovenskih jezikov, ki jih je razdelil v tri podskupine: vzhodnoslovensko, zahodnoslovensko in južnoslovensko. V to zadnjo skupino je vključil slovenčino, srbohrvaščino, makedončino in bolgarsčino. Kar zadeva slovenčino je prof. Pellegrini dejal, da gre za zelo razvijen jezik, kar pomeni, da ima mnogo narečij, predvsem na gorskih področjih. Ni se torej treba čuditi, če je mnogo narečij tudi v tem delu dežele Furlanije-Julijske krajine, kjer živijo Slovenci. Tu je več krajjevih narečnih variant: koroška v Kanalski dolini, rezijaška, beneška v Terski dolini in v Nadiških dolinah, briška in kraška. Prof. Pellegrini je tudi prikazal, kako se jezikovno stanje lahko spreminja v stičiščih med dvema narodoma, za kar je navedel vrsto konkretnih primerov.

Po koncu predavanja se je razvila zanimiva razprava, v kateri je prišlo do izraza nekaj zanimivih aspektov: Pellegrini med drugim dvomi, da bi bil pouk krajjevne narečja v soli koristnejši od pouka slovstvenega jezika.

Umrl arhitekt Boris Kobe

LJUBLJANA — V 76. letu starosti je umrl priznani arhitekt, slikar in pedagog Boris Kobe, avtor mnogih spomenikov revolucije: v Ljubljani, Trbovljah, Vrhniku, Podljubelju, Šurhu, Gradcu, (Avstrija), Dražgošah, Kamni Goriči pri Radovljici, Pogoniku, Gragatušu in drugih mesto, ki so jo rodil leta 1905.

ZARADI VLOGE OBEH DRŽAV V LIBANONU

Sirska-izraelska kriza lahko preraste v spopad

men spotike sirske rakete v Libanonu - ZDA pozivajo Izrael k mirnosti - V južnem Libanonu premirje med vsemi vojskujočimi

TEL AVIV — Sirska-izraelska kriza zaradi vloge obeh držav v Libanonu je prešla v južnem Libanonu, ki je stopila v veljavno sinoči ob polnoči. Premirje je dosegel poveljnik UNIFIL (Mednarodnih sil OZN v južnem Libanonu) general William Callahan. Na premirje so pristali Izraelci, separatistične desničarske sile libanonskega majorja Hadada in vse palestinske organizacije ter siraških protiletalskih raketnih terij, ki jih je sirska armada nastila v srednjevzhodnem Libanonu, potem ko so izraelska letala streliča dva sirska helikopterja in strelevala položaje sirske vojske na libanonskem ozemlju. Politični opozovalci upajo, da bo

Edina spodbudna vest ob tem rožljaju z orožjem je prekinitev ognja v južnem Libanonu, ki je stopila v veljavno sinoči ob polnoči.

Premirje je dosegel poveljnik UNIFIL (Mednarodnih sil OZN v južnem Libanonu) general William Callahan. Na premirje so pristali Izraelci, separatistične desničarske sile libanonskega majorja Hadada in vse palestinske organizacije ter siraških protiletalskih raketnih terij, ki jih je sirska armada nastila v srednjevzhodnem Libanonu, potem ko so izraelska letala streliča dva sirska helikopterja in strelevala položaje sirske vojske na libanonskem ozemlju.

MONREAL (Palermo) — V Monrealu pri Palermu so včeraj odprtli spominsko plôščo za karabinerskim kapetanom Emanucom

BENEŠKI DNEVNIK

PROFESOR PAVLE MERKU O SLOVENSKIH ZAPISIH V BENEŠKI SLOVENIJI

ČEDAD — Profesor Pavle Merku je imel v sejni dvorani špertske občine drugo predavanje v okviru beneških kulturnih dnevov. Spregorvoril je o slovenskih pisanih virih v Beneški Sloveniji in sicer od akvilejskega patriarhata do devetnajstega stoletja. Še posebej je pomembno dejstvo, da že pred več stoletji na območju Nadiške in Terske doline uporabljali slovenski jezik, ki so ga gojili predvsem duhovniki. Najstarejše dokumente v slovenskem jeziku so našli v Černiju in na Stari gori. Ti rokopisi izpričujejo dejstvo, da je bila uporaba slovenščine zelo razširjena.

Zanimiv je tudi razvoj slovenskega jezika v knjižni jezik in ljudsko govorico (leta je bila vedno prisotna v rezijanski tradiciji), ko so začeli duhovniki uporabljati prvega za poučevanje, drugega pa za pridige v cerkvi. Kako to? Poučevanje katekizma je namreč zahte-

valo določeno formalno pripravnost, pridiga pa je morala biti čim bolj razumljiva za ljudstvo. Proti koncu devetnajstega stoletja je narečje pridobivalo na veljavi zaradi širjenja italijančine predvsem preko šolskih ustanov.

Merku je poudaril, da je veliko materiala o teh vprašanjih zbranega v šentlenardskem in sempetriskem župnišču ter v raznih hribovskih cerkvenih središčih.

Po predavanju se je razvila živahnna razprava, v kateri je profesor Merku odgovarjal na vprašanja številnih prisotnih. Med častnimi gosti sta bila tudi Milko Matičetov in profesorica Silvana Schiavi z videmske univerze. Beneške kulturne dneve sta pripravila kulturni center Nedža in SLORI, ki sta že izdala letošnje prvo predavanje, ki ga je pripravila profesorica Schiavi.

R. olmednik
24/02/1981

ozemlju.

Teroristi pred turinskimi sodniki

ewis včeraj izročil Beginu svoje pismo s prešnjo, naj bo in naj počaka na rezultate diplomacije. Sodeč po piraelskih časopisov pa vladu že psihoza vojne. Nihče ne ame, da bo Sirija umaknila saterji raket «zemlja zrak», a vojska pa je baje že v pripravljenosti in le čaka čitv politikov. Pred skoraj-političnimi volitvami pa večakuje vojaško rešitev, saj daja laburistične opozicije Perez ne izključuje upora. Tudi pisanje, da si Moskva nejeni sirsко-izraelski spopadi se lahko ponovno vmev bližnjevzhodno kruzo», ni spodbudno, saj odraža le nje izraelskih korneizogibnosti spopada. Beizraelskih politikov postaja bolj grobo, kar je sprostio benske vlade. Begin je v komentarju po obisku zamškega zveznega kanclera a v Saudijski Arabiji dejal, ker na sme pozabili na «emoig» Nemčije do Izraela zaruti 6 milijonov Židov v našaboriščih Izrael se noče iti z dejstvi, da je tudi za Evropo že sita izraelske povredno glasneje zahteva sabo za Palestine.

pisanje izraelskega časopisov, ki spodbudno, lahko isto za sirska občila, ki zvratio krivo na zaplet na Izrael vajo vse sile, naj preprečijo karoto v Libanonu». O logi v Libanonu pa trdijo, bodo dajali računa nikomur istim, ki so sirska vojska v Libanon.

Včeraj sta se v Turinu začeli dve sodni obravnavi proti pripadnikom dveh najštevilnejših terorističnih organizacij. V eni sodni dvorani je na zatožni klopi 78 rdečih brigadistov, v drugi pa 73 pripadnikov skupine «Prima linea». Po začetnem prerekjanju med obtoženci in branju obtožnic še oba procesa prekinili; obravnava proti rdečim brigadam se bo nadaljevala jutri, pripadniki PL pa bodo morali pred sodnike ponovno 20. t.m.

on 29. aprila in sodni so prišli opiski koncu istega leta v Pulju. Čeprav je bil takrat že fašizem na oblasti pa jih je redno sodišče vendarle v glavnem oprostilo. To obdobje enega meseca poskusa samoupravljanja labinskega premogovnika pod udarnim gesлом «kova je nas» je prešlo v zgodovino z nazivom Labinska republika.

SOCERB — Tudi letos se je zbral na tradicionalnem prvomajskem srečanju na Socerbu več tisoč prebivalcev obalnokraške regije in številni izletniki iz zamejstva.

Osrnjava prireditev se je začela ob štirinajstih urah, udeležili pa so se tudi številni družbeni - politični delavci regije in delegacija sindikatov tržaške pokrajine. Najprej je govoril podpredsednik republikega sveta Zvezde sindikatov Slovenije Martin Mlinar. Poudaril je mednarodni pomen praznika, ki ima v Jugoslaviji letos še posebno obeležje, saj slavimo 40-letnico vstaje in ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Mineva pa tudi leta dni, odkar je umrl predsednik Tit. Jugoslavski narodi s svojim vsakodnevnim delom izpričujejo, da so trdnod odločeni hoditi naprej po njegovi revolucionarni poti.

Zatem je govoril v italijansčini član obalne konzulte in član zvezne odbora ZZB NOV Plinio Tomasin. Tudi on je poudaril mednarodni pomen 1. maja in 40-letnico vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti. V tem boju so sodelovali tudi predstavniki italijanske narodne skupnosti, ki danes skupaj z vsemi jugoslovanskimi narodi in narodnostmi gradijo novo, socialistično družbo. Tomasin je tudi poudaril dobre odnose s sosednjo republiko in s tem v zvezi vlogo narodnostnih skupnosti na obeh straneh meje pri razvijanju prijateljstva in sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo.

L. O.

nikovo šolo za arhitekturo in diplomir leta 1929. V letih 1930-31 je študiral v Parizu. Po vrnitvi v domovino je prevzel mesto učitelja risanja na oddelku za arhitekturo. Pred vojno je bil mestni arhitekt.

Med okupacijo je bil interniran v taborišče Dachau, kjer je ustvaril pomemben risarski opus. Po vojni je deloval kot profesor na FAGG in ALU. Leta 1979 mu je univerza Edvarda Kardelja podelila naslov zasluzni profesor.

Poleg številnih arhitekturnih realizacij, se je Kobe uveljavil tudi na področju filmske in gledališke scenografije in knjižne ilustracije, njegov prispevek v zakladnico slovenske kulture pa je pomemben zlasti na področju novejšega tematskega slikarstva - cikla «Po potek Gubčeve brigade in pomniki revolucije», in spomeniške arhitekture (19 spomenikov med leti 1949 in 1980). Za svoje delo je Boris Kobe prejel mnoga priznanja, nagrade in odlikovanja, leta 1977 je prejel tudi Prešernovo nagrado.

M. Z.

**BILANCA
1980**

Generalni svet zavoda Banco di Sicilia, ki se je sestal na rednem občnem zboru dne 29. aprila 1981, je odobril bilanco poslovnega leta 1980, ki se je na netto vseh skladov, po izvršenih amortizacijah za 41.800 milijonov lir in akantonacil za 136.406 milijonov lir, zaključila s čistim dobljkom v višini 4.485 milijonov lir.

Predsednik prof. Giannino Paravicini je po obširnejši analizi položaja in gospodarsko-financijskih perspektiv prikazal rezultate bančne ustanove in posebnih oddelkov agrarnega in ribiškega, industrijskega, rudarskega, zemljiveškega kredita in javnih del, ki se na kratko izražajo v povečanju sredstev za 2.627 milijard lir, ki so tako dosegli 11.677 milijard lir in 2.259 milijard lir kreditnih poslov ter poslovanja z efekti, ki so skupno dosegli 10.803 milijard lir.

IZ BILANCE DNE 31. DECEMBRA 1980

UPRAVLJANA SREDSTVA	11.841 miliard
NALOŽBE BANČNE USTANOVE	4.880 ▶
NALOŽBE POSEBNIH ODDELKOV	2.726 ▶
NALOŽBE V VREDNOSTNIH PAPIRJIH	3.197 ▶
OBVEZE IN JAMSTVENA POSOJILA	2.040 ▶

Banco di Sicilia

Istituto di Credito e di Diritto Pubblico
Presidenza e Amministrazione Centrale di Palermo
Patrimonio: L. 413.703.189.873

pa do morja, in tu vsebujejo poudariti pomen, da so prvič gosti tudi otroci iz škoga območja, bodo vrikači, česa so se med bivanjem učili. Vabilo na prireditev vesakor v prvi vrsti star ter bratcem in sestram, menijo pa je tudi vsem, ki je pri srcu rast in razvoj mladih. Pričetek prireditev ob 17. uri.

Moja učiteljica se imenuje Lutman Natalija Grauner. Sedaj obiskujem Poletni center. Tukaj je zelo lepo. V šoli nisem tako priden, ker dobim dosti podpisov. Tri tedne od tega sem si zlomil roko in jo imam v macvu. Letos bom šel v 5. razred, ker sem izdelal razred.

Vanja Tonzar — RONKE

Imenujem se Nikolaj Devetak. Star sem deset let in sem obiskoval 4. razred osnovne sole v Dobroču. Učila me je učiteljica Lutman Natalija, ki me bo še učila prihodnje leto. Rodil sem se 11. januarja 1972 v Semperiju v Jugoslaviji. Stanujem v Štarancu v ulici S. Giorgio. To leto pričetek obiskujem Poletni center v Gorici. Pribajam z avtobusom. V Štarancu govorim slovensko s starimi in bratom. Moj brat pa obiskuje osnovno šolo v Romjanu. Nikolaj Devetak — ŠTARANCAN

Jaz se imenujem Tamara Pahor. Stanujem v Tržiču v ul. San Polo. Obiskovala sem 1. razred srednje šole Ivan Trinko. V razredu nas je bilo 22, od katerih je bilo 5 zavrnjenih. Rodila sem se v Tržiču in sem stara 12 let. Imam enega brata, ki bo obiskoval 4. gimnazijo. Imenuje se Igor in ima 14 let.

V poletni center prideš s šolabusom in sem prvič tukaj. Spoznala sem veliko otrok in prijatelje. Da bi stvar ne šla tako hitro v pozabo, pa smo skušali urediti tudi s tole stranjo v našem dnevniku. Sicer pa nai veda, tako kakor lani in že nekaj let doslej: Na svidenje prihodnjem leto!

Tamara Pahor — TRŽIČ

Jaz stanujem v Tržiču. Se imenujem Scrazzalo Donatella. Sem

Zares številna družina smo

Skupinska slika slovenskega poletnega središča 1982 v Gorici

Obiski... obiski... obiski... obiski

V četrtek nas je obiskal pisatelj Ivan Bizjak. Ivan Bizjak piše knjige, v katerih otroci spoznavajo svoje okolje. Tako je ta pisatelj napisal knjigo Pred domaćim pragom in Slikanico o človeku. Prebrali vam bomo nekaj odlomkov, ki smo jih dobili v njegovih delih. Izmed mnogih zanimivosti smo izbrali slike o živalih.

Sabina, Majda in Laura GORICA

Spoštovani tovariš Janez Bitenc!

Otroci slovenskega poletnega središča v Gorici smo vašega obiska zelo veseli. Ko smo zvedeli za vaš prihod, smo se spraševali, katere pesmi nam boste zaigrali. Danes smo zvedeli veliko lepih in zanimivih stvari o vašem delu. Z željo, da napišete za vse slovenske otroke še veliko, veliko pesmi, se vam zahvaljujemo s pesmijo Veverička, ki jo bomo zapeli pod vodstvom animatorja Anteka.

Danes zaključna prireditev v Slovenskem poletnem središču 1982

DNEVNI RED: MOČEFINZA PRIPOVEDUJE

Vabljeni — ne bo vam žal!

Pričetek ob 17. uri v prostorijah Dijaškega doma v Gorici, Svetogorska 84.

Tudi vam se zahvaljujemo, predragia tovarišica Irena Kovačič, ki ste nam podarila prijetno urico igric.

Zahvalimo se tudi tovarišici Blažkovi, ki je poskrbela za to srečanje in pripomogla, da smo tudi mi spoznali tovariše iz Ljubljane.

Otroci Slovenskega poletnega središča

Stric Janez:

Včeraj je prišel k nam stric Janez iz Ljubljane. Povedal nam je pravljici o »Gumbku« in o »Klobucku«.

Nato smo zapeli pesmico. Najbolj mi je ujajala pravljica o »Gumbku«. Stric Janez je povedoval zelo lepo in vsi smo bili veseli.

Na koncu smo vsi skupaj zapeli pesmico o veverici.

Maksi Šuligoj — GORICA

Teta Irena:

Prišla je tudi teta Irena. Povedala nam je mnogo ugank, katere smo reševali z veseljem. Vsí smo se zelo zabavali. Teta Irena je bila simpatična in dobra.

Vanja Černic — VRH

DNEVNE NOVICE IZ SREDIŠČA

NESREČA

Danes se je v našem živalskem vrtu zgodila nesreča. Iz še neznanih razlogov je kobilica poginila. Morda ni več zdržala v kletki. Druge živalice se pa dobro počutijo.

KITAJSKA RIBA

Imamo kitajsko ribo z velikimi očmi in s tremi repi. Kokška vedno kokodaka. Imamo lepo zeleno želvico. Tudi požla sta v našem središču. Vse vabimo, da prinesete še kako drugo živilico za naš živalski vrt.

VREMENSKA NAPoved

Danes je vreme sončno. V okolici je malo megle. Ponoči je bila nevihta, zato še ni prav vroče.

Upajmo da bo sonce naprej vztrajalo.

HRČKI

V torek smo nesli domov hrčke, in tri dni potem je hrčkinja skotila 5 malih hrčkov.

Ko smo opazili, da je skotila, sva jaz in oče šla v trgovino po novo kletko.

V novo kletko smo dali hrčka, ker je metal mladič iz hišice.

Laura — GORICA

Stran sta uredila

VLADO KLEMŠE in IGOR KOMEL

v sodelovanju z mentorji in animatorji poletnega središča

Na Oslavju, pri teti Nedli živita dva psička: Floki in Riki. Jesta kisti in pašto. Riki ima pasjo hišico. Floki pa ne. Floki me vedno uboga. Oba sta lepa in mlada. Rada se igrata. Ko sta jezna, tudi lajata in grizeta.

Sanja Ferlan — GORICA

MAČKA

Izmed vseh živali imam najraje mačko. Poznam več vrst mačk: perzijsko, divjo, sijamško in domačo. Mačka je lepa, ker ima mehko dlako.

Donatella Scazzollo — Ronke

Gosti poletnega središča

Erika Ambrosic, Federica Bello, Majda Bratina, Mila Bratina, Nataša Bizaj, Mitja Bizaj, Franjo Baradel, Tanja Bertogna, Mitja Čevdek, Vanja Černic, Nataša Černic, Marko Čavdek, Mateja De Rocco, Ricardo Di Bert, Erika Di Bert, Viljena Devetak, Nikolaj Devetak, Martin Devetak, Sanja Ferlan, Mirko Ferlan, Marko Gus, Laura Hvalič, David Hvalič, Lara Kovic, Sara Komavli, Luca Komavli, Katja Lutman, Simon Lutman, Manuela Lo Russo, Tiziana Lo Russo, Francesco Lo Russo, Denis Lisci, Diana Mulic, Susy Mulic, Robert Mucci, Matija Marassi, Sabina Martinuč, Valentina Martinuč, Magali Micottis, Kristjan Pahor, Dejan Pečenko, Aleks Pavšič, Kristina Petean, Saša Primožič, Aleksander Pribik, Martina Pirih, Igor Pahor, Tamara Pahor, Ingrid Pintar, Aleks Pintar, Dimitri Pintar, Ivan Pahor, Eleonora Qualizza, Emil Quinzi, Aleksander Duinzi, Adriano Stanzani, Steno Škarabot, Sandro Škarabot, Fabijan Šfiligoj, Katja Šfiligoj, Gabrijel Šfiligoj, Marko Sošol, Silvan Skok, Suzana Skok, Donatella Scarazzolo, Alessandro Scarpa, Maksi Šuligoj, Marko Tomšič, Elizabeta Tomšič, Miriam Tonsig, Andrej Tonsig, Igor Tomasič, Ilarija Tomasič, Loredana Tomšič, Marko Tomšič, Tanja Tonzar, Vanja Tonzar, Tereza Vescovi, Katja Ša Zotti, Roland Zotti, Lučano Ambrošič, Nataša Bazzani, Marko Lutman.

Animatorji in drugo osebje

Oskar Beccia, Silvan Bevčar, Maja Češčut, Vida Cotar, Frančka Jarc, Sonja Klanjšček, Edmund Košuta, Robert Košuta, Damjana Kobal, Antek Klančič, Edes Korošec, Emanuela Lehan, Sonja Pahor, Tatjana Petracić, David Sošol, Sten Vilar, Lilijana Semolič, Lidija Bensa, Anica Bregant, Milojka Hvalič, Marčela Kocjančič, Marta Mušič, Ena Micottis.

soda doleti tudi neko renesančno palaco, ker menijo, da bo nov plavalni bazen, postavljen na istem mestu, bolj koristil novi družbi. V novem času nastaja tudi nova umetnost, saj menijo, da starci ni več potrebna, kot tudi vsi luskuzni predmeti, ki ljudi samo kvarijo. V glavnih vlogah nastopata Ugo Pagliai in Laura Belli

TRST A

7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naši; 8.10 Radijski mozaik: Na obisku pri...; 8.30 Potpuri napevov in melodij; 9.30 Dramatizirani roman: Pavle Zidar: »Sveti Barbara« - 5. del; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja: simfonični koncert na ploščah; 11.30 Opoldenski zbornik: Lite arni listi; 12.00 Pesniške pogodbene in usode; 13.20 Iz studia neposredno: Oddaj vodi Miran Košuta; 16.00 Klasični album: 17.10 Razsirjeni obzornik: Romantične melodije; 18.00 Kulturni dogodki; 18.25 Priljubljeni motivi; 18.40 Kako ti je ime?

KOPER

(Slovenski program) 7.00, 7.30, 8.25, 14.00, 15.00 Poročila; 7.00 Otvoritev Glasba za dobro jutro; 7.15 Obvestila in ekonomika propaganda; 7.37 Obavej; 7.45 Cestne razmere; 8.15 Radijski, televizijski in filmski sporedi; 8.28 Zakljuek; 8.30 Val 202; 14.00 Na valu Radia Koper-Glasba, objave; 13.15 Kinosporedi; 13.30 Reportaža, zanimivosti; 15.10 16.00 Predstavitev oddaj in glasbeni želite poslušalcev; 15.30 Pesmi in plesi naših narodov; 15.55 Ekonomika propaganda; 16.00 Dogodki in odmevi; 16.30 Glasba po željah; 17.00 Primorski dnevnik; 17.15 Aktualna tema; 17.30 Glasbena medigra - objave; 17.40 Zakljuek s pregledom novic.

KOPER

(Italijanski program) 7.00, 7.30, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 Poročila; 6.20 Rekreacije; 7.10 in 7.45 Prezentacije in informacije; 7.45 Vremenska napoved; 7.50 Dobro jutro, otroci; 8.00 Jutranji življenje; 8.25 Iz naših sporedov; 8.30 Za radiom na poti; 9.05 Za šolarje; 9.35 Glasbena pravljica; 9.45 Naši umetniki mladim poslušalcem; 10.05 Z glasbo in dober dan; 10.35 Turistični rapotki za naše goste iz tujine; 10.05 Rezerviranje za...; 12.05 Ali poznate...; 12.35 S p. mijo po Jugoslaviji; 13.10 Iz glasbenih tradicij jugoslovanskih narodov in narodnosti; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Pihalne godbe; 14.00 Iz naših krajev; 14.20 Obvestila in zabavne glasbe; 14.30 Pripravča...; 14.50 Človek in zdravje; 15.05 Matičica z gredo; 15.25 Naši poslušalci čestitajo; 16.00 Dogodki in odmevi; 16.30 Apotezo za turiste; 16.50 Radio danes, radio jutri; 17.00 Vrtljak; 18.00 Studio '8'; 18.00 Pojemo in gode-mo; 19.30 S knjižnega trga; 19.55 Minuti za EP; 20.35 Lahko noč, otroci; 20.45 Vsa zemlja bo z nami zapela; 21.00 Uganite, pa vam zaigramo; 22.05 Oddaja o morju in pomorščakih; 23.15 Informativna oddaja; 23.25 Iz naših sporedov; 23.30 Radijski poslušalci; 00.00 Lirični utrinki; 01.00 F-tkov glasbeni mozaik.

KOPER

(Italijanski program) 7.30, 8.30, 13.30, 16.30, 19.30 Dnevnik; 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 14.30, 15.30, 17.30 Poročila; 7.00 - 9.30 Glasba za dobro jutro; 8.15 Horoskop; 9.00 Štiri četrtnice; 9.15 Knjiga v izložbi; 9.32 Lucianovi dopisniki; 10.00 Z nami je...; 10.32 Intermezo in horoskop; 10.45 Mozaik; 11.00 Vsi jih poslušajo; 11.32 Kim, svet mladih; 12.00 Na prvi strani; 12.05 Glasba po željah; 12.30 Nazdravimo z...; 14.33 Superklasifika; 15.30 Vrtljak jugoslovanskih motivov; 16.45 Istra v plesu in plesu; 17.00 Kultura in ljudje; 17.15 La vera Romagna; 17.32 Crash; 18.30 Petkov koncert; 20.00 Slišimo se jutri in zakljuek spreda.

RADIO 1

7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 13.00, 14.00, 17.00, 19.00 Poročila; 6.10, 7.15 in 8.40 Glasbena kombinacija; 6.50 Včeraj v parlamentu; 9.00 in 10.00 Radio anch'io; 11.00 Zvočni hiša; 11.34 Vojvoda in tolovaj, 11. na

18.05 Obzoria; 18.30 TV šola; 19.00 Rezervirano za najmlajše; 19.30 Aktualna tema; 20.00 Risanke; 20.15 TVD - Stičišče; 20.30 Prince in plesalka - celov. film; 22.25 TVD - Danes; 22.35 Film - ponovitev ob koncu Odprtja meja

dalj.; 12.03 Ulica Asiago Tenda; 13.15 Master; 14.28 Italija v prijetnih trenutkih; 15.02 Glasbeni dokumentarci; 16.00 Il Paginone - Poletje; 17.30 Master under 18; 18.00 Cudoviti glas Bernarda De Mura; 18.30 Glazetroter: 19.10 Draga glasba; 19.30 Radio 1 - jazz; 20.00 Radijska drama; 20.30 Vrtljak; 21.00 Nagrajenci mednarodnega televiznega za violino; 22.15 Pojetje Ella Fitzgerald in ay Charlie; 22.30 Vtorradio flash; 22.50 Danes v parlamentu.

RADIO 2

6.30, 7.30, 8.30, 9.00, 10.00, 11.30, 12.30, 13.30, 15.00, 17.00, 19.30 Poročila; 7.00 - 8.00 Dnevnik; 9. V jutri...; 15.1 'al': ob koncu pojede ansambel Gruppo 20.1; 9.32 in 10.13 Nova luna po italijanskih običajih; 11.32 Otok, ki bi ga bilo treba na...; 14.00 Delženki programi; 14.40 Hit parade; 14.41 Sound - Track, glasba in kino; 15.10 Controra; 15.42 Legen Tristana in Izolde; 16.32 in 17.32 Gospe in gospodje, prijetno poletje!; 19.50 Tretja oddaja posvečena Toscaniniju; 22.20 Parlamentarna panorama; 22.40 Znane melodie.

LJUBLJANA

BENEŠKI DNEVNIK

Otroci emigrantov na obisku v Špetru

ŠPETER SLOVENOV — V novem dijaškem domu v Špetru Slovenov so pred dnevi sprejeli prve goste, skupino otrok slovenskih emigrantov predvsem iz Belgije in Švica. 25 mladih je tako izkoristilo priložnost, ki jo nudi dejela otrokom emigrantov, da se med poletnimi počitnicami podrobnejše seznanijo s kulturo in sploh življenjskimi razmerami v rojstnih krajih staršev.

Ta letovanja je pripravila videmska pokrajina, ki je poskrbela tudi za otroke slovenskih emigrantov in to v sodelovanju z Združenjem slovenskih emigrantov. Skupino slovenskih otrok, ki jo vodi koordinator dr. Tirelli, so že prvi dan sprevajeli predstavniki špetske občinske uprave z županom na čelu in predstavniki Združenja slovenskih emigrantov. Mladim so predstavili gospodarske razmere krajev, iz katerih prihajajo njihovi in katastrofalne posledice izseljevanja. V zadnjem času se položaj postopoma izboljuje z odpiranjem novih delovnih mest, kar vzbuja nova upanja predvsem mladim generacijam. Gospodarski razvoj je tesno povezan tudi z uveljavljanjem kulturne identitete krajevnega slovenskega prebivalstva.

V posvetovalno komisijo za kulturo bo izvoljen slovenski predstavnik

Sklep je po sporni razpravi odobril videmski pokrajinski svet

VIDEM — Videmski pokrajinski svet je na svojem zadnjem zasedanju izvolil sestavo posvetovalne komisije za kulturo. Razprava ni bila lahka, ker so vse stranke, ki jih predlog odbora ni zadovoljili, izrazile vrsto pripomemb. Kamen spotike je bilo imenovanje petih predstavnikov najpomembnejših kulturnih združenj poleg predstavnikov univerze, šolskega skrbništva, dejele in pokrajin.

Že na zasedanju komisije za kulturna vprašanja je odbornik Petricig bil napovedal predlog, ki je izrecno predvideval podobno kot na dejeli prisotnost, poleg omenjenih, tudi najmanj enega predstavnika slovenskih kulturnih društev.

Med razpravo na pokrajini je prvo spremembo predlagala KD Njen načelnik skupine Strizzolo je zahteval, naj se v komisijo vključi tudi predstavnik Furlanskega filološkega društva in predstavnik Furlanske ustanove v svetu (Ente

Friuli nel mondo). Sledila je Petricigova utemeljitev zahteve po slovenskem predstavniku, medtem ko je odbornik Furlanskega gibanja Comini pozval pokrajino, naj upošteva predloge opozicije, fašist Fabrizi pa je izjavil, da se slovenski predstavnik ne sme izvoliti, ker manjšina enostavno ne obstaja.

Vprašanje se je še nadalje zapletlo po posegu socialdemokrata Melisse, izvoljenega in bivajočega v Nadiških dolinah, ki je predlagal spremembo, v kateri se je zavzel za izvolitev «enega predstavnika slovenskih kulturnih krožkov». Tudi Contin in De Paulis (KPI) sta se strinjala s tem predlogom predlagala pa sta tudi da naj bi bila imenovanja sad dogovorja med večino in opozicijo. Serijo posegov je končal odbornik Rosenwirth (PSDI), ki je podprt Melisso ter dodal še predlog o imenovanju predstavnika nemške narodnosne skupnosti.

V tem ozračju in kljub sprav-

ljivemu posegu odbornika za kulturo Bulfoneja (PSI) ki je predlagal, naj bi število predstavnikov povišali od pet na šest in obenem obvezal odbor, naj v komisijo vključi predstavnike vseh glavnih kulturnih in jezikovnih območij, se svetovalci in odborniki večine (KD, PSI in PSDI) nikakor niso mogli dogovoriti. Predsednik Englaro je zato prekinil zasedanje in sklical na posvet vse načelnike skupin. Po krajišem posvetovanju je pokrajina glasovala enotni predlog: število predstavnikov bo povečano na osem. odbor pa se je obvezal, da bodo predstavnike imenovali na osnovi dogovora z vsemi strankami, pri čemer bodo upoštevani tudi člani jezikovnih območij vključeno s slovenskim. Predlog je pokrajinski svet soglasno odobril, vzdržal pa se je le svetovalec Petricig.

Venerdì 18 aprile 1980

IL GAZZETTINO

valli del Natisone bellezze e povertà

CIVIDALE

a carta cittadina e buone intenzioni

CIVIDALE è una città simpatica. Lo è per l'amabilità della sua gente; per la sua storia; per le viuzze medievali che hanno consentito di mantenere intatto un certo tipo di rapporti «porta a porta»; per il suo vino (e scusate se è poco!). Simpatica e fortunata.

Le condizioni per un possibile decollo ci sono, favorite da situazioni contingenti e da istituzioni valide. C'è, per esempio, la scuola (con un istituto per periti agrari tra i pochi nella Regione), cui guardare con attenzione particolare. Scuola significa cultura. E lungo un arco completo di

schio di cadere in un prospero letargo. La città attende intuizioni, volontà politica, dinamismo e, perché no, un po' di fantasia.

Tra le personalità friulane che, negli anni del secondo dopoguerra, hanno contribuito a inquadrare i problemi della cultura regionale in una prospettiva nazionale ed europea spicca la figura di Carlo Mutinelli, di cui recentemente è stato ricordato a Udine il decimo anniversario della scomparsa.

Trentino di nascita, ma cividalese d'adozione, Mutinelli ha contribuito, sia sul piano scientifico che su quello della divulgazione, a una mi-

Mutinelli, scopritore di cultura

zza
ra
cizia
ichi che
on la Ju
o di Stu
ochi chi-

AFFERMA una villotta friulana: «Cividat no je une vile, na une ponte di zitat». Infatti, Cividale, a seguito di un decreto del Presidente della Repubblica, si fra le denominazioni di «città», termine che appare in ogni atto ufficiale. Non certo si tratta d'un abuso, anzi, l'antico centro lombardo-romano ha tutte le carte in regola per chiamarsi città: duomo maestoso, chiese e palazzi artistici, museo, uffici e servizi mandamentali, pretura, ospedale e stazione ferroviaria.

L'importanza di Cividale, soprattutto ai fini commerciali e economici, è data per il fatto che sul posto confluiscono i principali interessi della gente che vive nelle Valli del Natisone. È una popolazione di 12.811 abitanti, residente in 9 comuni dispersi in ampie vallate (238 kmq di superficie), con bassa densità di residenza (52 per ogni kmq).

Questi i comuni, con a fianco il numero di abitanti: Drenchia (458), Grimacco (849), Prepotto (1148), Pulfero (2056), S. Leonardo (1279), S. Pietro al Natisone (2147), Savogna (1115), Stregna (845), Torreano (2394).

Simbolicamente, le vallate sono tra di loro unite dal fiume Natisone, corso d'acqua che prende consistenza in zona jugoslava. Passando per Pulfero, arriva a Cividale, dove scorre sotto le arcate di un grandioso ponte, opera del XV secolo, lungo 48 metri e alto 22 sopra il letto delle acque, costruito a soli due archi in pietra quadrata, il cui pilastro poggi su un grande macigno. Numerosi gli affluenti: i più importanti sono l'Alberone — che bagna Savogna, — il Cosizza — parte da Drenchia, attraversa Grimacco e S. Leonardo

— e l'Erbezzo, proveniente da Stregna.

Le acque del Natisone si presentano trasparenti e limpide, ma in passato hanno più volte allagato diverse località. A Pulfero, in una trattoria, una pietra d'angolo ricorda le date di alcune alluvioni: 14.9.1840, 12.9.1844, 20.9.1844, 20.9.1934 (si noti, sempre lo stesso mese) e, l'ultima, il 21.6.1958. Per porre fine ad inconvenienti di questo genere, come pure per gli altri interventi di natura idro-geologica, la Regione ha, a suo tempo, creato un'apposita commissione di studio, alla quale hanno fatto seguito importanti lavori per la prevenzione dalle inondazioni. La situazione si presenta quindi notevolmente migliorata, tuttavia rimangono problemi generali di difesa del suolo, mentre Cividale attende la costruzione di un secondo ponte sul fiume, data l'insufficienza dell'attuale, unico in tutta la città.

Il territorio, situato in una zona collinare e pedemontana, è ricoperto da molti prati e boschi, con discrete quantità di terreno coltivabile — famosi i vini Doc Colli Orientali del Friuli che vi si producono, — molte le aree improductive ed incolte. Inoltre, la zona confina per buona parte, con la Jugoslavia e, quindi, esistono diverse servitù militari.

A causa delle scarse risorse naturali, nel passato si è registrata una forte emigrazione, che ha toccato

to punte notevoli, fino a dimezzare il numero degli abitanti di molti paesi. Quanti sono rimasti — soprattutto donne ed anziani, — hanno dapprima continuato a coltivare la terra, per passare poi ad altre attività, tra le quali il lavoro in fabbrica.

Oltre alle vicine fabbriche di Manzano, è sorta una zona industriale anche a Cividale, con 60 ettari di superficie e una produzione riguardante i settori dell'acciaio-fonderia, della fabbricazione di arredi, cemento e lavorazione della pietra piastentina.

Comunque la si voglia considerare, l'economia delle Valli del Natisone è tipica delle zone depresse. Il sisma del 1976, pur non provocando danni disastrosi, ha complicato diverse situazioni, a cominciare da quella abitativa. Molte case, a dire il vero di vecchio impianto ma ristrutturate con le rimesse degli emigranti, sono state rese inservibili e, di conseguenza, diversi nuclei familiari vivono nei prefabbricati.

Nel periodo del terremoto, la Regione, con l'aiuto di assistenti sociali volontarie, ha fatto un'indagine a carattere socio-economico, le cui risultanze servivano per la predisposizione di interventi assistenziali. Ne è uscito un quadro allarmante: comuni frazionati in decine di nuclei abitativi, case vecchie prive di servizi e perfino dell'acqua corrente, situazione igienica preoccupante, alcolismo diffuso.

E' intervenuta la Comunità montana delle Valli del Natisone la quale, con la collaborazione dei singoli Comuni, della Casa per anziani di Cividale, dei reparti dell'esercito prima e dei vigili del fuoco volontari poi, è riuscita a risolvere molti casi che avevano anche aspetti pietosi.

Le Valli del Natisone, infine, coincidono con la «Slavia Udinese» o, secondo altri, «Veneta». Ne derivano, conseguentemente, problemi etnico-culturali e linguistici. Studi e proposte in materia esistono in abbondanza, anche se le tesi e le conclusioni sono molto diverse tra loro. Alcuni dati si possono comunque citare. Secondo le risultanze conosciute e parlando lo sloveno 450 persone a Drenchia, 780 a Grimacco, 452 a S. Leonardo, 466 a S. Pietro al Natisone, 444 a Pulfero, 1158 a Savogna, 227 a Stregna e 276 a Torreano. Si può notare che, in questo ambito territoriale, una percentuale elevata di cittadini parla normalmente lo sloveno. Lo fanno più che altro per questioni di utilità e in maggioranza tra adulti. I più sono però preoccupati del futuro ed è loro convinzione che, a parlare lo sloveno, rimarranno pochi.

La questione è dibattuta in diversi ambienti culturali, dai quali provengono appelli per la conservazione, la vitalizzazione e la salvaguardia di questa lingua e di tutte le altre forme culturali della «Slavia Friulana». Le richieste sono le seguenti: corsi facoltativi (o perfino obbligatori) nella scuola dell'obbligo, maggior tutela linguistica (qualcuno sollecita il bilinguismo), manifestazioni culturali, teatro, trasmissioni radiofoniche e televisive in sloveno, creazione di un apposito ente regionale. Un primo passo — è livello conoscitivo — è stato fatto, questi valdigi attendono ora concrete iniziative, previste — tra l'altro — dalla stessa Costituzione e dallo statuto d'autonomia della nostra Regione.

Luigi Papais

«...no je une vile ma une ponte di zitat»

Il museo nasconde i suoi tesori perché manca lo spazio

La storia della nostra patria. Una chiesa raccolgono i resti di migliaia di soldati italiani, morti durante la guerra 1915-18. Pur essendo in terra straniera, questo sacrario è affidato alla cura del Commissariato per le onoranze ai Caduti del nostro ministero della Difesa e ogni anno, ai primi di novembre, autorità civili, militari e religiose del cividalese rendono omaggio alla memoria di questi eroici soldati italiani.

Caporetto costituisce tutt'ora uno dei capitoli più discussi della grande guerra e il mese di ottobre 1917 uno dei nostri più tristi periodi storici: disfatta e ritirata.

I testimoni parlano ancora con amarezza della esperienza vissuta. Era autunno inoltrato, i raccolti stipavano i granaie, cantine piene, altrettanto le stalle e i pollai. La povera gente, con carri disastrati, si preoccupava di salvare il possibile. Si doveva per forza di cose, abbandonare le case e partire verso un traguardo ignoto, in un avvenire incerto.

Le strade si riempirono di mezzi civili e militari, di donne, bambini e soldati; una confusione tremenda. A Codroipo, per far passare sul ponte della Delizia 8 chilometri di carri pieni di materiali, quadrupedi e persone, sotto una pioggia dirotta e con il fiume in piena, ci vollero quattro giorni. Intanto il nemico avanzava; per fortuna i soldati austriaci perdevano tempo nei paesi per sfamarli e alcune battaglie di pianura contrastavano la loro avanzata. Il Tagliamento divenne in breve a loro portata: da qui l'esigenza di ritirarsi fino all'invalicabile Piave.

Sedici giorni: 500 mila morti, due terzi delle armi perse, assieme a campi di aviazione, munizioni e viveri.

Ora, di tutto questo, solo il ricordo delle persone anziane e dei libri di storia. Attraverso la frontiera (una delle più aperte, si dice) non passano più guerra e disperazione, ma collaborazione, amicizia e buon vicinato.

Fotografie di
POLYCOLOR-CIVIDALE

costituita Azienda di soggiorno può dire qualcosa in proposito, sempre che non si limiti a distribuire dépliants e cartoline.

E poi, non deve mancare l'apporto del privato. Circolazione di denaro significa espansione: in campo edilizio, della viabilità, del lavoro. Il terremoto ovviamente ha reso tutto più difficile. In molti casi si è ripartiti da zero. Paradossalmente però ha offerto motivi per nuovi traguardi. Sarebbe bene che questi «traguardi» non restassero «sogni nel casotto».

Massimo Franz

Una scuola per insegnare l'arte delle marionette

GIOVAN PAULO FABRI, attore (1567-1620); Enrico Sturolo, marionettista e burattinaio (mancano dati biografici: si sa per sicuro che visse nel primo Ottocento); Adelaide Ristori, attrice (1822-1906); Vittorio Podrecca, giornalista, musicista e soprattutto animatore della più celebre Compagnia di Marionette che sia esistita al mondo (1883-1959). Queste sono le glorie teatrali di Cividale.

Glorie non comuni, autentiche, valide. Autorevoli, voglio dire. E se per i primi due nominativi, Fabri e Sturolo, la città di Cividale non ha fatto e non fa nulla per ricordarli ai posteri, (eppure Giovan Paulo Fabri, fu uno degli attori più importanti al tempo

della Commedia dell'Arte, fra i più gloriosi, idolatrato a Parigi, dove si recava sovente a recitare e coccolato alla corte di Francia, presso la quale era ammesso), gli altri due — Adelaide Ristori e Vittorio Podrecca — sono ricordatissimi. Per la Ristori non solo si è provveduto ad intestare al suo nome il locale Teatro Comunale, ma le si è fatto anche erigere un monumento nella piazza centrale della città; per Vittorio Podrecca, si pensa addirittura — ed è giusto che sia così — a dar vita in suo ricordo, ad una Scuola per

ticolli, libri, conferenze e, soprattutto, con l'ampia disponibilità di farsi mediatori delle proprie emozioni e delle proprie conoscenze del fatto artistico, egli fu tra i primi ad avviare un'indagine minuziosa e paziente sulla storia dell'arte locale, allora pressoché sconosciuta, non limitandosi ai capolavori affermati, ma affondando nel tessuto più umile e nascosto di cui i capolavori costituiscono le punte emergenti.

Conoscere il patrimonio artistico per farlo proprio, per recuperarlo, per difenderlo, per trasformarlo in occasione di approfondimento della realtà spirituale di un popolo. Qui sta, soprattutto, la grande intuizione di Mutinelli. Un'intuizione che ha preso radici nell'opinione pubblica fino a trasformarsi in precisa direttrice programmatica di politica culturale. Il centro regionale di catalogazione e restauro che oggi, a villa Manin di Passariano, è una realtà, costituisce la risultante, sul piano istituzionale, di quella intuizione.

Nella scelta degli argomenti da trattare, Mutinelli non muoveva da motivazioni specialistiche, ma dalle particolari corrispondenze con la propria sensibilità. Così, la ricerca sul pittore settecentesco Francesco Chiarottini soddisfaceva la fantasia teatrale e scenografica del critico, mentre i numerosi studi sui longobardi, oltre ad essere un omaggio alla città d'adozione, davano risposta al suo estro favolistico con la rievocazione, rigorosamente documentata, di mondi e di personaggi remoti.

Lucio Damiani

tori di Vittorio Podrecca e ne assimilarono la lezione.

L'iniziativa è del sindaco Del Basso che si varrà per la realizzazione di questo ambizioso programma di tecnici e operatori specificatamente e professionalmente esperti.

La creazione di questa scuola non mancherà di provocare interesse in città e fuori. Anche perché si tratta della prima civica scuola per marionettisti che prende il via in Italia.

L'iniziativa è lodevolissima e chi ama il teatro e vuol bene alle superstiti marionette di Podrecca non può che far volt perché la progettata scuola diventi al più presto una concreta e faticiva realtà.

Nico Pepe

In questa prospettiva, un'importanza particolare, dunque, assume il congresso internazionale di fine agosto sulle polifonie primitive in Friuli e in Europa, che sarà affiancato dalla mostra dei codici musicali del 13. e 14. secolo, dai quali si desume che esisteva una scuola cividalese nel periodo dei Patriarchi.

Aspettando palazzo Preto, si toglierà dalla naftalina un patrimonio culturale che, sul piano qualitativo, pochissimi centri hanno a disposizione. Ma non bisognerà dimenticare — una volta superata la fase della ricostruzione — la potenzialità del sottosuolo. Lo sviluppo turistico di Cividale è legato anche a quanto di nuovo gli scavi porteranno alla luce.

Wladimiro Dan

CIVIDALE

superficie 50,56 kmq

Abitanti

1951	11.445	
1961	10.799	
1971	11.237	
1979	11.230	

Consiglio comunale

Pci	consiglieri	5
Msi	"	1
Psdi	"	3
Psi	"	5
Dc	"	16

Movimento demografico 1979

nati	120	
morti	158	
immigrati	288	
emigrati	292	

Elezioni amministrative 1975

elettori	8.586	
votanti	8.011	
Pci	17,31 %	
Pli	2,97 %	
Msi	3,92 %	
Psdi	10,78 %	
Psi	15,45 %	
Dc	49,57 %	

Matrimoni 1975-1979

civili	48	
religiosi	314	
divorzi	8	

Scuole

elementari	7	
(alunni 856)		
medie inferiori	4	
(alunni 923)		
medie superiori	5	
(studenti 1.320)		

Assistenza prescolare

scuole materne stat.	11	
(330 bambini)		
scuole materne priv.	1	
(75 bambini)		

Cultura

assoc. culturali	5	
musei (storia longobarda)	1	
biblioteche	2	
teatri	1	
cinema	3	
galleria d'arte	1	

Sport e tempo libero

assoc. sportive	16	
campi di calcio	3	
campi di pallacanestro	4	
campi di tennis	3	
campi di pattinaggio	1	
impianti di atletica	3	
campi di bocce	4	
palestre	6	
palestre di boxe	1	

Servizi sociali

ospedali	1	
poliambulatori	1	
dispensari anti tbc	1	
case di riposo	1	
eliporto	1	

Radio-Tv

abb. tv colore	381	
abb. tv bianco-nero	2.543	
abb. radio	124	
densità di abbonamenti per 100 famiglie	89,49	

81

TRBLJ, Kino Cristallo, 12. aprila ob 15. uri
 TARVISIO, Cinema Cristallo, 12 aprile alle ore 15
 TARVIS, Kino Cristallo, 12. April um 15. Uhr

Mešani zbor Planinka - Ulje
 Nedeljski Psački - Podbenesec
 Mešani zbor Podjuna - Pilberk
 Mešani zbor Ruthi
 Moški zbor Andrej Pačlavac - Pedgora
 Mešani zbor SPD Žurja - Železna Kapela
 Dekliški zbor Devin
 Mešani zbor F. B. Sedej - Števerjan
 Moški zbor Golobar - Brevec
 Mešani zbor Marij Kegaj - Solkan
 Moški zbor Šmrečko Kasarec - Ajdovščina
 Moški zbor Žabnica - Camporosso - Seifnitz
 Ženski zbor DPD Svoboda - Jesenice
 Moški oktet P. Prešeren - Žirovnica

Srečanje pevcev
iz treh držav

 Sängertreffen
aus drei Staaten

 INCONTRO DEI CANTORI
DEI TRE CONFINI

Prisrčno vabljeni
Herzlichst eingeladen
Benvenuti

PRIMORSKA POJE

Zaključek revije »Primorska poje« na Trbižu

Pevska revija »Primorska poje« se je v dvanaestih letih razvila v pravo množično pevsko prireditev, ki ji daleč naokrog skoraj ni enake. Letos se je za 12 koncertov v raznih krajih Primorske prijavilo 141 pevskih zborov.

Zaključni koncert pa bo letos na skrajnem severu Italije na Trbižu v Kanalski dolini. V kinodvorani »Cristallo« na Trbižu bo v nedeljo, 12. aprila 1981, ob 15. uri popoldne nastopilo kar 14 pevskih zborov, od katerih sta dva s Koroško, trije pa iz Kanalske doline. Prisotna bosta tudi dva zbara z Gorenjske. Prešernov rojstni kraj pa bo zastopal moški oktet iz Žirovnice-Zabreznice. Trbiž je kraj, kjer se srečajo ljudje različnih narodno-

sti, je pa tudi kraj, kjer se Korošec sreča z Gorenjem in Primorcem.

Tako velikega koncerta v Kanalski dolini še ni bilo in prepričani smo, da bodo nastopajoči zbori s svojo pesmijo v naših ljudeh še bolj poglobili in utrdili ljubezen do res lepega petja, predvsem pa do lepih pesmi v našem materinskem jeziku. To je za Trbiž in za vso okolico edinstven dogodek.

Ko je v Celovcu na sporednu vsakoletno revijo »Koroška poje« se je rojaki iz Kanalske doline zelo radi udeležimo, zato Vas organizatorji »Primorska poje« na Trbižu prav lepo vabimo, da tudi Korošci prideite na koncert v čim večjem številu.

S. Venosi

nas telesnik, 9.4.1981

«Biti in čutiti se manjšina»

Poseg predstavnika tipanske občine v Beneški Sloveniji na nedavnem zasedanju o jezikovnih skupnostih v Vidmu

Na zasedanju o jezikovnih skupnostih v Italiji, ki je bilo v Vidmu 31. januarja in 1. februarja letos, je spregovoril tudi odbornik za kulturo pri občini Tipana Giordano Michelizza. Čeprav z zamudo, v celioti objavljamo njegov poseg, ki je glede na stvarnost te beneško-slovenske občine nadvse aktualen.

Sedajoča občinska uprava v Tipani vodi krajevna lista, ki je na zadnjih volitvah zamenjala nazadnjaško 10-letno oblasti krajevne KD. Prejšnja uprava je v odgovor na formular, ki ji ga je naslovil takratni predsednik vlade Andreotti, v občinskem svetu izglasovala dokument, ki ga je navdihovalo politično «priporočilo». Ta dokument je vseboval znatne, dvoumne in v zmoto zavajajoče netočnosti glede etnično kulturne stvarnosti naše občine, v kateri živi izključno prebivalstvo slovenske narodnosti. Sedajoča občinska uprava je z resolucijo, ki smo jo soglasno sprejeli, popravila nepravilnosti, pojasnila dvoumnosti in s tem na jasen in odločen način definirala naravo, obličje in duha naših vasi. Vse to smo naredili zato, ker smo resničoljubni in ker spašujemo sami sebe, svoje prebivalstvo in svoje prednike. O tem dokumentu je tisk obširno poročal in se zato k njemu ne bom vracal.

Po tem obveznem sporočilu naj povem, da bi temo svojega posega tako opredelil: biti in čutiti se manjšina. Znana je trditev, da je bodočnost človeka v njegovi svobodi in v možnosti, da to bodočnost sam načrtuje. Zaupati je treba torej človekovemu razumu, njegovi predvidljivosti, možnosti organizacije in realizacije, vendar je treba tudi zaupati sposobnosti človeka, da loči žito od plevela, odpadke od žlahtne kovine, da uvidi resnico in laž, da občuti odkritost in hinavščino. In prav to zaupanje je osnova za vsako obverzo in razpravo na področju kulture.

Neki velik pesnik je dejal, da se prepriča topemu in zanesljivenemu srcu ljudstva. Mislim, da v tem ni govoril samo o emocijih in ču-

stvenih reakcijah ljudstva, ampak da je, kljub temu, da je poezija osnovana predvsem na čustvih, mislil tudi na staro modrost, ki je osnovana na racionalnosti. Človek, ki je angažiran na kulturnem področju, ali, kulturni operater, kot mi pravijo z zelo neposrečenim izrazom, mora zaupati v razumevanje ljudi. Kadar ga ljudje ne razumejo, mora iskati napako v sebi. Našel jo bo v načinu, kako zastavlja problematiko, v jeziku, ki ga uporablja, v neprimernosti sredstev, s katerimi razpolaga, v slabih izbiri časa, nikoli pa ga ne bo našel v možganih tistih, katerim je njegovo delo namenjeno. To je poštenost in skromnost intelektualca, o katerem tako pogosto govorimo.

Vendar preidmo k vprašanju «biti in čutiti se manjšina». Manjšina, različnost, drugačnost so izrazi, ki jih mora kultura vedno predstaviti v negativni luči, upoštevati mora nevernost, da se ob teh izrazih človek čuti odtujen ali razvoden. Treba si je prizadevati, da se nihče ne bo čutil «manjšina», pa čeprav to številčno je. Na tem zasedanju smo slišali, katera so sredstva, pravne in institucionalne poti, da to dosežemo. Zdi se mi pa zelo pomembno, da se predvsem potrudimo, da se ta načela razširijo, da se bodo teh vprašanj vsi zavedali. Kajti četudi bi dosegli take zakone, ki bi zadovoljili vse, ki jih ta problem prizadene, bi tvegali, da bi sprejeli napredno pravno določilo v zaostalem kulturnem kontekstu. Sešili bi obleko, ki bi ne bila primerna človeku, ki jo moral nositi.

Samo če bodo postala načela, na katera se sklicujemo, skupno bogastvo vsega naroda, ne bodo naše besede brezuspešna akademija. Samo tako bomo pripomogli k odpravi notranje razdvojitve, tistih tveganj, ki ogrožajo «poražence vseh sporazumov, kjer se določajo meje». Ta načela morajo zato zadobiti pomen, rekel bi celo težo splošnosti. Samo če bo do tega prišlo, bodo «ljudje kulture» lahko rekli, da so izpolnili svojo dolžnost.

Ru. dnevnik

29/03/1981

Trinkov koledar za leto 1981

Ob koncu prejšnjega leta je v Gorici izšel tradicionalni Trinkov koledar letnik XXIX. Uredil ga je Jožko Kragelj, ki je to skrb prevzel po smrti prof. Rada Bednarika, njegov odgovorni urednik je dr. Stojan Brajša, natisnila pa ga je tiskarna Budin.

Koledar je žejni po obsegu, vendar po vsebini zanimiv ne samo za beneške Slovence, ampak za vse, ki jih zanima preteklost in sedanost te slovenske deželice. Razveseljivo je tudi, da se zadnja leta vrača delež sodelavcev iz Beneške Slovenije, kar je opazno zlasti v letošnjem zvezku. V Trinkovem koledarju za leto 1981 sledi običajnemu koledarskemu delu govor videmskega nadškofa msgr. Alfreda Battistija dne 24. novembra 1979 na proslavi 25-letnice smrti prof. Ivana Trinka. Govor je pomenil dostojno počastitev spomina msgr. Trinka, videmski nadškof pa je v njem hkrati pravilno ovrednotil važnost ohranitve izvirne narodne omike Nadiških dolin. Urednik koledarja je objavil korespondenco med Alojzijem Frankom in Ivanom Trinkom iz let 1880 - 83. Franko, takrat še srednješolec in nato dunajski študent prava, je Trinku poslal tri pisma i Gorice in dve z Dunaja. Trinko, ki je bil enako star kot Franko, se je v tistih letih sam začel učiti slovenščine, v želji po izpopolnjevanju pa je začel iskati stikov z goriškimi dijaki, ki so na gimnaziji imeli kot predmet tudi slovenščino. Kasnejši odvetnik je tako postal Trinku prvi mentor pri spoznavanju materinega jezika. Marjan Brecelj objavlja dve pismi, ki ju je Trinko poslal Marici Nadlišek-Bartolovi, urednici ženskega časopisa Slovenka. Trinko je bil občasni sodelavec Slovenke, vendar se pismi ne dotikata le revije, marveč pisec priateljsko kramlja o vsemogočem, tako o razmerah v Beneški Sloveniji, svetovnih literarnih pojavih, glasbi, o svojih potovanjih po Reziji itd.

Izidor Predan je napisal dva članka, o zadnji poti msgr. Ivana Trinka ter 25-letnici ustanovitve kulturnega društva »Ivan Trinko«. Do zamisli o ustanovitvi je prišlo prav na dan pogreba beneškega očaka; domači ljudje so sprva z nezupanjem gledali na to pobudo, razveseljivo pa

leta pridružila še številna druga po vaseh, ki delujejo v duhu Trinkovega izročila. Martin Jevnikar piše o beneškem Slovencu, slavnem pridigarju Antonu Podreki (1794-1870), ki je deloval v Italiji. Krajši zapis s fotografijo je namenjen najstarejšemu slovenskemu duhovniku msgr. Antonu Rutarju iz Gorice, dolgoletnemu prijatelju msgr. Trinka. Rutar je poskrbel, da so Trinku na grob postavili spomenik, njegova zasluga pa je tudi, da že 28 let izhaja Trinkov koledar. Msgr. Rutar je lansko leto obhajal v Pevmi 70-letnico mašništva. Tinac Trinko je napisal ljudsko pripoved v beneškem narečju, v narečju sta tudi dva zapisa Emila Cenčiča, ki govorita o tem, kako so si beneškoslovenski ljudje nekdaj pomagali pri boleznih ljudi in živali, ter o alkoholizmu, ki je nekdaj razsajal po teh krajih in uničeval človeško srečo. V letošnjem Trinkovem koledarju je objavljen tudi govor Emila Cenčiča na lanskem zborovanju na Kamenici, v katerem je s človeškega in krčanskega stališča ostro obsodil tiste neznanke, ki so skušali to zborovanje preprečiti in odvrniti ljudi od njega.

Urednik koledarja je dal natisniti tudi dve prigodni pesmi beneškega pesnika Petra Podreke, ki sta se ohranili v Trinkovi zapuščini. Prva je bila napisana ob 50-letnici mašništva in 25-letnici škofijskega službovanja videmskega nadškofa Andreja Casasola leta 1881, druga pa ob novi maši beneškega rojaka Janeza Plata leta 1877. Zanimiva je tudi pripoved Meri iz Žabnic v narečju o domačih navadah ob verskih in ljudskih praznikih. Koledar zaključujeta običajna letna kronika dagajanj v Beneški Sloveniji in voščilo urednika Benečanom doma in po svetu.

Iz vsebine koledarja velja omeniti še dve pesmi, »Kdo jim je pisal usodo?« Ljubke Šorli in »Msgr. Rutarju ob železni maši 1910-1980«, natisnjeni pa je tudi nekaj pregorov in šaljivih zgodb v domačem narečju. Številne so tudi fotografije z aktualno vsebino. Trinkov koledar po meni skratka nekakšen almanah letnega dogajanja v Beneški Sloveniji, z objavljanjem spisov iz bogate Trinkove zapuščine pa stalno budi spomin na očaka beneških Slovencev. Koledar je v duhu Trinkovega izročila uprt v preteklost, sedanost, prihodnost in opravlja tako neprecenljivo nalogo v narodnem prebajanju slovenskih ljudi v Nadiških dolinah.

M.

Prepuščanje usodi je zamenjala aktivna politična misel

Dan emigrantov v Čedadu je pokazal, da se je demokratska podoba Beneške Slovenije poslabšala. Možnosti sta le dve: ali popoln preobrat v razvoju ali pa hitro propadanje

Letošnji emigrantski dan je zabeležil pomemben vsebinski napredek in hkrati tudi dodaten dokaz življenjskosti beneških Slovencev, ki so nekdaj prepuščanje usodi nadomestili z aktivno politično misijo. Predstavnik društva slovenskih emigrantov Valter Breščič je med drugim dejal, da se je demografska podoba Beneške Slovenije zelo poslabšala, da bi to stanje popravili, pa je nujno poseči po gospodarskih ukrepih. Vračajoči se emigranti, ki so si poiskali kruha predvsem v zahodnoevropskih državah, bi lahko veliko prispevali h gospodarskemu napredku dežele, izrednega pomena je tudi narodnostno osveščanje ljudi.

Mlajši sposobni ljudje, nekaj se jih je že vrnilo v Benečijo, skušajo najti svoj prostor v svojih krajinah, vendar naletijo na velike težave. Težko je dobiti stanovanja, še težje pa je, ko si hočejo zgraditi svoje domove, saj morajo peko neštetih birokratskih ovir. Zavoljo tega se številni naselijo v Furlaniji ali v drugih krajih in se tam asimilirajo.

V imenu deželnega odbora je zbranim emigrantom govoril na zborovanju odbornik za delo in socialno varstvo Gabrijelle Renzulli. Med drugim se je zadržal pri narodnostni identiteti beneških Slovencev ter dodal, da s svojim delom v društvenih in drugih organizacijah izpričujejo pravico do svojega obstoja in zato jih je treba narodnostno zaščititi.

Na zborovanju so govorili tudi o osimskeh sporazumih in o njihovem uresničevanju. Menili so, da bi morali prakso, ko so prav na območju Čedada ustavili nekaj manjših skupnih podjetij, nadaljevati, saj bi tako prispevali k hitrejšemu gospodarskemu razvoju in s tem k vrnitvi izseljencev.

Kulturni program je izvedlo nad 60 članov beneških kulturnih društv, prvič pa se je predstavila tudi beneška folklorna skupina, ki so jo mladi ustaviličili z namenom, da bi ohranjevala nekdaj domače narodne pleše.

Številno občinstvo v dvorani čedadskega gledališča Ristori na nedeljskem »Dnevu emigranta« (Foto: M. Magajna)

Novoletno srečanje rojakov

Predstavniki tolminske občine bodo sprejeli jutri v Starem Selu pri Kobaridu rojake, ki delujejo v različnih organizacijah in društvenih onstran meje (v Benečiji in Reziji). Srečanje je že tradicionalno, letošnje je že dvanajsto po

vrsti.

Slovenci z obe strani meje bodo seveda izkoristili priložnost in spregovorili o sodelovanju v preteklem letu ter o možnostih še tesnejših stikov na gospodarskem, kulturnem in političnem področju.

16. 1. 1981
Pridomčke novice

V ŠPETRU PRED NOVIM LETOM

Pomembna seja občinskega sveta

Podelili podporo športnim in kulturnim društvom

ŠPETER — V dneh pred novim letom je bila v Špetru seja občinskega sveta. Poglejmo, čeprav v skrčeni obliki, vsebino sklepov, ki jih je občinski svet skoraj v celoti soglasno sprejel, na predlog odpora.

Pobiranje odpadkov: z letošnjim letom bodo pobirali odpadke tudi v tistih gorskih vaseh, v katere ta služba še ni poseglja. Zakup so potrdili tvrdki Serafini, ki je predložila najugodnejšo ponudbo. Občinski svet je predlagal, da bi zgradili tudi zadružni upepeljevalnik, ki bi ga upravljala gorska skupnost.

Osebje: prišlo je do več nepravilnosti in nesoglasja glede pomožnega osebja na raznih šolah in glede paznika na županstvu. Svetovalci so

sklenili da bodo problem rešili v skladu s sindikalnimi organizacijami v korist delavca in potreb ustanov.

Prispevek za žrtve potresa na jugu države: župan Marinig je udaril da so zbrali skoraj 3 milijone in pol lir; tej vsoti bo občina dodala še pol drugi milijon lir prispevka. S posebnim letakom kot je predlagala Bruna Dorbolò, bodo seznavili prebivalce Špetra, v kakšen namen bodo podelili prispevek. Marinig je poudaril, da bodo vsoto prispevali v sklad, ki ga je odprla dežela Furlanija - Julijska krajina in ki bo pomagal prizadetim na področju pokrajine Potenza.

Komisija za potres: Župan Marinig je prepustil predstavnško mesto v komisiji za potres odborniku Chicchiu.

Uporaba občinske sejne dvorane: odobrili so pravilnik za javno uporabo te pomembne strukture. Vse kulturne, športne in politične, organizacije se bodo lahko poslužile sejne dvorane le pod pogojem, da 15 dni pred uporabo obvestijo občino ter vplačajo določeno vsoto za stroške ogrevanja, razsvetljave in čiščenja.

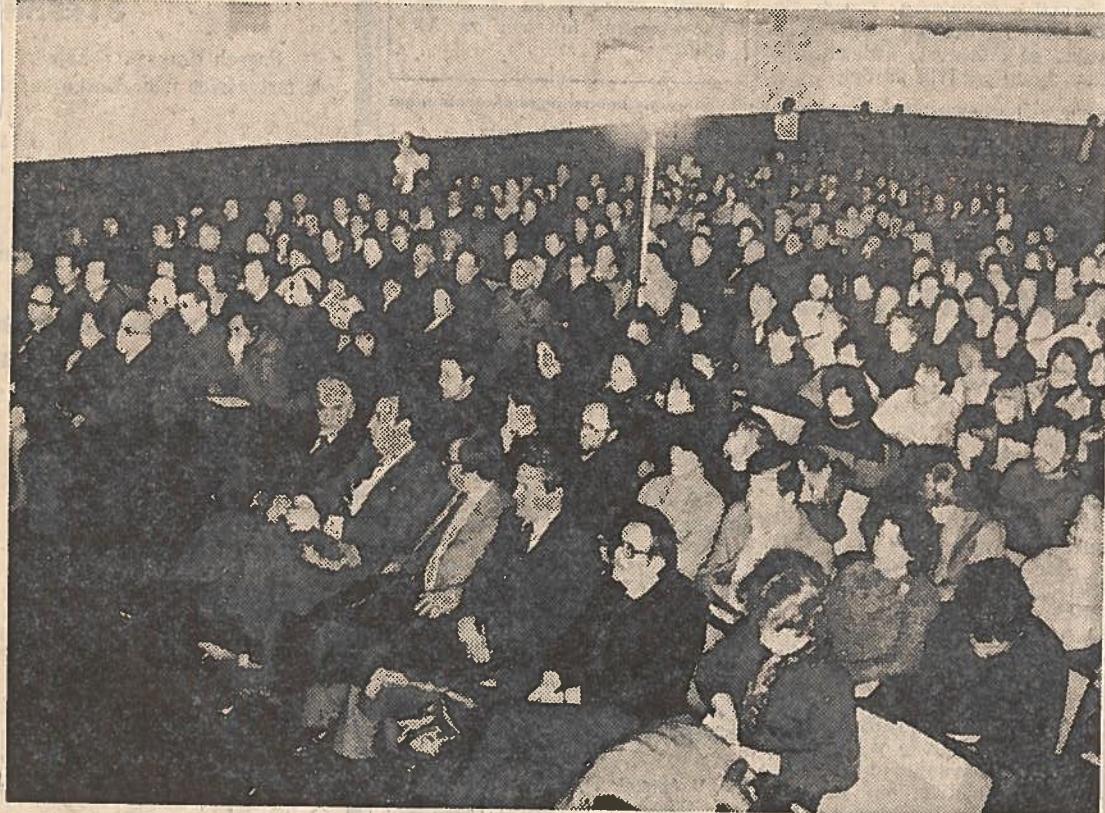
Podpora za športna, kulturna, rekreativna in dobrodelna društva: omejena razpoložljivost denarnih sredstev dopušča le že obstoječe podpore. Le glede te točke dnevnega reda se je manjšina KD vzdržala. Bivši župan Jussa je pohtovno posegel po starih sklepih, ki zajevajo »nekatera društva« z željo, da bi omejil kulturne vrednote.

Župan Marinig in ostali svetovalci «Občinske liste» so dodali, da ne nameravajo dati nikakršnega «političnega» imenja. S svoje strani želijo le nuditi vsakršno pomoč kulturnim ustanovam. Župan je še podrobno opisal srečanje, ki ga je uprava imela z raznimi organizacijami preteklega decembra. Ob tisti priložnosti so se v glavnem razgovarjali o prazniku sv. Petra, ki bo 29. junija.

DAN EMIGRANTA V NAPOLNJENI DVORANI GLEDALIŠČA RISTORI V ČEDADU

ZAHTEVA PO RAZVOJU BENEŠKE SLOVENIJE

Izkљučno z lastnimi silami pripravljen bogat emigrantski dan je dokazal neprestan rast naše misli - Govora Walterja Drasciga in Gabriela Renzullija

Številno občinstvo v dvorani čedadskega gledališča Ristori na nedeljskem »Dnevu emigranta«

ČEDAD — Letošnji emigrantski dan je bil enkratno doživetje predvsem zaradi tega, ker so pri njem sodelovali izključno samo domačini. Predstavljal je, že v primerjavi s poprejšnjimi takšnimi dnevi, lep vsebinski napredek in hkrati tudi dodatni dokaz življenjskosti beneških Slovencev, saj so nekdaj prepuščanje usodi nadomestili z aktivno politično mislijo.

Če se omejimo samo na emigrantske praznike, potem morda povedati, da imajo v procesu osveščanja beneških Slovencev svoje važno mesto. Vsak takšen dan posebej predstavlja po svoje trdno postavljen kamen ob dolgi in uspešno prehodeni poti boja za oblikovanje jasne narodnostne identitete. Takšni so emigrantski dnevi v zavesti vseh, ki so skozi čas sledili njihovi vsebinski bogatitvi. Kot takšnega je v svojih besedah nedeljski emigrantski dan opredelila tudi napovedovalka Marta Trinko iz Trčmuna, prikupno beneško dekle, ki je v uvodu povedala, da je bila še zelo mlada, ko so se začeli emigrantski dnevi. Skupno z njo je torej v zavesti domačinov rastel in raste pomen teh dni in danes lahko brez pretiravanja trdimo, da so ti dnevi — kot v ostalem vse prireditve številnih beneških društev — znak visoke stopnje osvescenosti, celo do takšne mere, da zahteva po slovenskih šolah ni

več cilj, ampak komajda iztočnica za širšo sociogospodarsko in kulturno politiko v zapostavljenih dolinah in hribih vzhodnih predelov videmske pokrajine.

Emigrantski dan že dolgo ni priplačen samo za naše ljudi, ki vedeni do kraja zasedejo prostorno Ristorijevo dvorano, ampak ta dan obvezuje k udeležbi tudi visoke predstavnike oblasti in družbenopolitičnih dejavnosti. Letos so bili na vzoči podstajnik v obrambnem ministru, videmski parlamentarec Martino Scovacrichi, predsednik deželne skupščine Mario Colli, predsednik skupščine občine Tolmin Stanče Kovačič, poslanec Aldo Baracetti, predsednik SKGZ Boris Race, predsednik teritorialnega odbora SKGZ za videmsko pokrajinijo Viljem Černo, predsednik ZSKD Milko Renner, deželna svetovalca Drago Štoka in Eligio Simcic, pokrajinski odbornik v Vidmu Giovanni Pellizzzo, pokrajinski svetovalec Paolo Petričič, župani beneških občin z odborniki in svetovalci, nabrežinski župan Albin Škrk, generalni konzul SFRJ v Trstu Štefan Cigoj ter vsi predstavniki številnih društev beneških Slovencev.

Izmed 60 nastopajočih domačinov v posameznih programskeh točkah emigrantskega dne sta naprej za-

G. V.

(Nadaljevanje na 3. strani)

drusnik
PR.
13/61/1981

Emigrantski dan v Čedadu

Gabriele Renzulli

(Nadaljevanje s 1. strani)

igrala dva zabavno - glasbena ansambla, Narodna klapa in zabavni orkester kantavtorja Checa. Sledila sta govora Walterja Dresciga, pred nekaj meseci iz inozemstva vrnivšega beneškega izseljence, in Gabriele Renzullija, deželnega odbornika za delo, socialno skrbstvo in izseljeništvo.

Drescig je v svojem govoru, v katerem so si sledili slovenski, beneško - dialektni in italijanski odstavki, uvodoma poudaril potrebo po enotnosti beneških hotenj v pluralističnem položaju kot o popoju za doseglo pravice. Potem je spregovoril o pogojih za obnovbo Benečije. Potrebno je mladim emigrantom, ki se hočejo vrniti, zagotoviti delo, stanovanje in tisti življenjski standard, ki so ga imeli v tujini. Te pogoje skorajda ni mogoče izpolniti v beneških dolinah, zato se emigranti nastanljajo v Furlaniji, kjer se izgubljajo. Takšno stanje je posledica slabe politike. «Mi pa smo se v inozemstvu naučili drugače gledati in delati — je dejal. Emigranti se zavedamo, da je prav z osimskim sporazumom mogoče ustvariti nove odnose ter zgraditi nove tovarne. Tega ne bomo dosegli brez težav, ki jih delajo politične oblasti. Te sile se zavedajo, da bi gospodarske spremembe prinesle tudi politične. Naše očete so poslale v emigracijo, same pa so zasedle odločilna administrativna in politična mesta.»

Ko je govoril o globalnem zaščitnem zakonu, je Drescig dejal, da z odprtanjem slovenskih sol ne bodo še zadostili vseh potreb, ampak je potrebno zagotoviti gospodarski, socialni, kulturni in informativni razvoj.

«Tega cilja ne bomo dosegli — je ob koncu dejal Drascig — če ne bomo enotni in če nam ne bodo pomagali celotna slovenska manjšina v Italiji, demokratične furlanske in italijanske sile.»

Deželni odbornik Gabriele Renzulli je izhajal s stališčem, da je vprašanja izseljencev potrebno reševati v okviru splošnega deželnega razvoja. Izseljeni, ki se vračajo, morajo

Walter Drescig

rajo sodelovati pri razvoju svojih krajev. Poleg zelo resnega deželnega zakona v korist emigrantov pa je še skupek posegov v deželnem razvojnem programu. Povabil je občane k sodelovanju pri konkretizaciji predlogov, pri čemer jih politična preprtičanja ne bi smela ločevati. Pri tem se mora z vso širino tolmačiti osimski sporazum ter z njegovo konkretizacijo dosegati neslutene cilje, ki jih nakazuje. Tistim, ki niso razumeli globalnih in dolgoročnih interesov dveh sosednjih držav zapovedenih v osimskem sporazumu, je potrebno to dopovedati.

Visoko je postavil obrambo narodne identitete, v zvezi s katero je potrebno začeti pisati novo stran. Pozval je beneške Slovence, da se angažirajo v tej smeri. «Bog ne daj, je dejal, da Furlanija ne bi razumela te akcije za skupno pravično stvar.»

V imenu odsotnega čedadskega župana je dan emigranta pozdravil odbornik Mario Strazzolini.

Sledila je svojevrstno zamišljena igra — snemanje Beneške radiotelevizije — z nastopom igralcev beneškega gledališča in beneške folklorne skupine v režiji Adrijana Rustje. Besedilo je napisal Luciano Chiabudini, na železnici v Vidmu zaposljeni strojvodja, dejansko pa gledališki človek, ki že nekaj let na tržaškem slovenskem radiu in tudi druge uveljavlja beneško govorico. Prvič je ob tej priložnosti nastopila pred nekaj meseci ustavnovljena beneška folklorna skupina, ki jo vodi Nadja Kričak in Breda Pahor. Predstava je bila nadvse uspešna. K njej se bomo še povrnil. Prireditve so sklenili z zakuskami za nastopajoče in povabljeni goste.

BENEŠKI DNEVNIK

V OKVIRU «BENEČANSKIH KULTURNIH DNEVOV»

Predstavitev publikacije o jezikovni manjšini

Okrogle miza bo v Špetru jutri ob 20.30

ŠPETER — V okviru «Benečanskih kulturnih dnevov», ki ga v sodelovanju s Slovenskim raziskovalnim inštitutom iz Čedadu prireja študijski center Nediža iz Špetra, bo jutri, 30. januarja, v Špetru okrogle miza, ki se je bosta med drugimi udeležila tudi predsednik videmske pokrajine Englaro in špertske župan Marinig.

Srečanje bo potekalo v špertske občinske dvorani s pričetkom ob 20.30. Predstavili bodo dve publikaciji in sicer dokument, ki ga je pokrajina zbrala leta 1978 in ki se nanaša na etnično - jezikovne manjšine, drugi dokument pa se nanaša na družbeno - gospodarska vprašanja in ga je SKGZ priredila v Villi Manin pri Passarianu.

Na okrogli mizi bodo spregovorili tudi Ferruccio Clavora (za SLORI), Din Del Medico (za SKGZ) in Paolo Petricig, pokrajinski svetovalec in odgovorni pri študijskem centru Nediža. Obe publikaciji bo sta tudi v prodaji.

V. Tipani srečanje med upravo in SKGZ

TIPANA — Pred kratkim so se predstavniki SKGZ srečali z občinsko upravo iz Tipane in razpravljali o skupnem programu za bodoče delovanje. Predstavniki tipanske uprave so pozitivno ocenili dokument o slovenski manjšini, ki ga je občinska uprava soglasno sprejela. Dokument odklanja več doseđanjih trditev, ki jih je sprejela prejšnja občinska uprava in ga dopoljuje z novejšimi.

Med srečanjem sta si delegaciji izmenjali mnenje še o kulturnih in gospodarskih problemih. Delegacijo SKGZ sta vodila Boris Race in Vljam Černo, za občinsko upravo pa sta bila med drugimi prisotna tudi podžupan Berra in načelnik «Občinske liste» Giordano Michelizza.

Medtem pa se je izvedelo, da predstavniki KD še dalje izvajajo svojo opozicijo proti «Občinski listi».

Pričel se je osmi natečaj

«Moja vas»

ŠPETER — Študijski center Nediža je že pričel razdeljevati informativne obrazce za osmi slovenski narečni natečaj «Moja vas». Kot je že tradicija se bo natečaj zaključil 29. junija, v Špetru. Udeležijo se ga lahko vsi, otroci, mladinci in starejši, edini pogoj je le ta, da predstavijo tekste v izvirnem krajevnem narečju.

Lani je ministrstvo za javno izobrazbo postavilo omejitve tako za natečaj «Moja vas», kot tudi za tistega, ki so ga v furlanščini priredile nekatere italijanske šole. Za letos pa kaže, da je videmsko šolsko skrbištvo izdalo dovoljenje študijskemu centru Nediža, da lahko nemoteno organizira že tradicionalni natečaj.

Bo KD osamljena v gorski skupnosti?

ČEDAD — Trenutno še ni znano, kako so se končala pogajanja o programu gorske skupnosti Nediških dolin, ki se jih udeležujejo predstavniki KD na eni strani in predstavniki PSI in PSDI na drugi.

V kratkem pa bi se morale tri stranke ponovno srečati in proučiti programski načrt. Čemu to odlašanje? S programom, ki ga je predstavila KD se niso strinjali niti komunisti niti neodvisni svetovalci. Iz tega izhaja, da se bosta baje PSI in PSDI vzdržala pri glasovanju, da ne bi prizadela komunistov in neodvisnih svetovalcev. Glavne točke programa so uresničitev osimskega sporazuma, problem zaposlitve izseljenecv, slovenska manjšina in kultura v Nediških dolinah.

Kaže, da bo prvo srečanje šele 7. februarja. Šele takrat bo znano, če bo KD razpolagala z novo večino, ali pa bo ostala sama.

Pc. dnevnik
29/01/1981